

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ»

Επικαιροποίηση Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού

1^ο Παραδοτέο

Οκτώβριος 2023

ΕΤΑΜ α.ε.
εταιρεία συμβούλων

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	6
1. Κανονιστικό Πλαίσιο ΟΧΕ	7
1.1 Ευρωπαϊκό Κανονιστικό Πλαίσιο Εφαρμογής ΟΧΕ και Στρατηγικό Πλαίσιο ΕΕ	7
1.1.1 Κανονισμός Κοινών Διατάξεων Κ(ΕΕ) 2021/1060.....	7
1.1.2 Κανονισμός για το ΕΤΠΑ/ΤΣ (1058/2021).....	8
1.1.3 Κανονισμός για το ΕΚΤ+ (1057/2021)	9
1.1.4 Στρατηγικό Πλαίσιο ΕΕ.....	10
1.2 Εθνικό Κανονιστικό Πλαίσιο Εφαρμογής ΟΧΕ.....	10
1.2.1 Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027	11
1.2.2 Νόμος 4914/21-3-2022	14
1.2.3 Κατευθύνσεις ΕΥΣΣΑ για την επιλογή και το σχεδιασμό των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΟΧΕ, ΟΧΕ - ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ.....	16
1.2.4 Κείμενο διαβούλευσης – οδηγός (18/7/2023) εφαρμογής για τη συγκρότηση των Ομάδων Υποστήριξης της διακυβέρνησης των ΟΧΕ για την περίοδο 2021-2027.....	20
2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» 2021-2027.....	20
2.1 Στόχοι και Στρατηγική Προγράμματος.....	20
2.2 Οι ΟΧΕ στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2021-2027.....	24
2.3 ΟΧΕ Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής «ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ».....	26
2.3.1 Ιστορικό και αποτίμηση υλοποίησης ΟΧΕ 2014-2020	26
2.3.2 Σκοπιμότητα Συνέχισης της ΟΧΕ	38
2.3.3 Κατευθύνσεις ΟΧΕ Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού» 2021-2027	44
3. Περιοχή Παρέμβασης.....	48
3.1 Οριοθέτηση Περιοχής.....	48
3.2 Πολιτιστικό και Φυσικό Περιβάλλον	55
3.2.1 Πολιτιστικό Περιβάλλον	55
3.2.1.1 Κηρυγμένοι Αρχαιολογικοί Χώροι και Μνημεία.....	55
3.2.1.2 Μουσεία.....	56
3.2.1.3 Φρούρια και Ακροπόλεις	58
3.2.1.4 Θρησκευτικά μνημεία	59
3.2.1.5 Παραδοσιακοί Οικισμοί.....	60
3.2.1.6 Διατηρητέα Κτίρια.....	60
3.2.1.7 Αγροτικά - λαογραφικά μνημεία.....	61
3.2.1.8 Πολιτιστικές εκδηλώσεις	61
3.2.1.9 Λαϊκή Τέχνη.....	61
3.2.1.10 Γαστρονομία	62
3.2.2 Φυσικό Περιβάλλον	64
3.2.2.1 Χλωρίδα και Πανίδα	64
3.2.2.2 Θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας.....	65
3.2.2.3 Ιδιαίτεροι φυσικοί σχηματισμοί.....	70
3.2.2.4 Ιαματικοί Φυσικοί Πόροι	70
3.2.2.5 Ακτές με γαλάζιες σημαίες.....	71
3.2.2.6 Πεζοπορικές Διαδρομές	71
3.2.3 Αποτίμηση της πυρκαγιάς του Αυγούστου στο φυσικό περιβάλλον	73
3.3 Τουριστικοί πόροι και υποστηρικτικές υποδομές	75
3.3.1 Καταλύματα.....	75
3.3.2 Λοιπές Τουριστικές Υπηρεσίες	77
3.3.2.1 Επιχειρήσεις εστίασης	77

3.3.2.2	Τουριστικά γραφεία.....	78
3.3.2.3	Επιχειρήσεις ενοικίασης μεταφορικών μέσων.....	78
3.3.3	Ειδικές Τουριστικές Υποδομές	78
3.3.4	Βασικές Υποδομές που υποστηρίζουν τον Τουρισμό	80
3.4	Κοινωνικό και Οικονομικό Περιβάλλον	82
3.4.1	Κοινωνικό Περιβάλλον.....	82
3.4.2	Οικονομικό Περιβάλλον.....	84
4.	SWOT ANALYSIS.....	90
4.1	Δυνάμεις (strengths).....	90
4.2	Αδυναμίες (weaknesses).....	92
4.3	Ευκαιρίες (opportunities).....	95
4.4	Απειλές (threats).....	98
	Βιβλιογραφία.....	102
	Παράρτημα	103

Γραφήματα

Γράφημα 1: Προσκλήσεις και εγκρίσεις ΟΧΕ ανά Περιφέρεια.....	28
Γράφημα 2: Προϋπολογισμός ΟΧΕ ανά Χρηματοδοτικό Ταμείο	28
Γράφημα 3: Ποσοστιαία κατανομή πόρων ανά άξονα ΟΧΕ	30
Γράφημα 4: Κατανομή προϋπολογισμού κατά Δικαιούχο και αριθμός πράξεων	31
Γράφημα 5: Αριθμό Πράξεων ανά Δικαιούχο.....	31
Γράφημα 6: Θεματική κατανομή προϋπολογισμού ΟΧΕ.....	32
Γράφημα 7: Διεθνής ζήτηση για Πολιτιστικό & Θρησκευτικό Τουρισμό σε εκ. ταξίδια, 2015-2019.....	42
Γράφημα 8: Προφίλ επισκεπτών πολιτιστικού – θρησκευτικού τουρισμού.....	42
Γράφημα 9: Δαπάνες και διάρκεια διαμονής επισκεπτών πολιτιστικού – θρησκευτικού τουρισμού	43
Γράφημα 10: Ποσοστιαία κατανομή επισκεπτών σε μουσεία της Ελλάδας - 2021	58
Γράφημα 11: Ξενοδοχειακό Δυναμικό Π-ΑΜΘ 2022	75
Γράφημα 12: Χωρική κατανομή ξενοδοχειακών κλινών (2022)	76
Γράφημα 13: Ποσοστιαία κατανομή καταλυμάτων, κλινών και υπνοδωματίων βραχυχρόνιας μίσθωσης ανά ΠΕ.....	77
Γράφημα 14: Ποσοστιαία κατανομή ανεργίας κατά Περιφέρεια	83
Γράφημα 15: Εξέλιξη Πληρότητας Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων Π-ΑΜΘ 2010-2022	88

Πίνακες

Πίνακας 1: Προϋπολογισμός ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού	29
Πίνακας 2: Ενταγμένα Έργα ΟΧΕ «Πολιτιστική -Τουριστική Διαδρομή ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ» 2014-2020.....	33
Πίνακας 3: Διαχρονική εξέλιξη επισκεπτών μουσείων και αρχαιολογικών χώρων	57

Χάρτες

Χάρτης 1: Περιοχή Παρέμβασης ΟΧΕ Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού.....	49
Χάρτης 2: Περιοχές Natura 2000 Θράκης.....	67
Χάρτης 3: Περιοχές Natura 2000 Ανατολική Μακεδονία.....	68
Χάρτης 4: Περιοχές που επηρεάστηκαν από πυρκαγιές 2023.....	73
Χάρτης 5: Προστατευόμενες Περιοχές που επηρεάστηκαν από την πυρκαγιά του 2023	74
Χάρτης 6: Απεικόνιση των μεταφορικών υποδομών	81

Εισαγωγή

Το παρόν τεύχος αποτελεί το πρώτο παραδοτέο του έργου “Επικαιροποίηση της ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού”, με ανάδοχο την ETAM Ανώνυμη Εταιρία Συμβουλευτικών και Μελετητικών Υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 η Π-ΑΜΘ επιλέγει να αξιοποιήσει εκ νέου τα εργαλεία της εδαφικής – χωρικής ανάπτυξης. Ειδικότερα και δεδομένης της βαρύτητας και σπουδαιότητας της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης «Πολιτιστική Διαδρομή της Εγνατίας Οδού» και με στόχο την ανάδειξη και αξιοποίηση των πολιτιστικών αγαθών και τη δημιουργία νέας τουριστικής ταυτότητας της Περιφέρειας, κρίθηκε σκόπιμη η επικαιροποίηση της ΟΧΕ 2014-2020 και η ένταξη – συνέχισή της στο ΠεΠ ΑΜΘ 2021-2027.

Το πρώτο παραδοτέο διαρθρώνεται σε τέσσερις (4) ενότητες:

- α) Το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τις ΟΧΕ.
- β) Το Περιφερειακό Πρόγραμμα ΑΜΘ 2021-2027 με εστίαση στους στόχους και τη στρατηγική του και με παράλληλη αναφορά στην ΟΧΕ «Πολιτιστική – Τουριστική Διαδρομή Εγνατίας Οδού» για την οποία έγινε προσπάθεια αποτίμησης της πορείας υλοποίησής της και διερεύνηση της ανάγκης συνέχισης. Επίσης υποδεικνύονται οι κατευθύνσεις της ΟΧΕ εν είδη οδικού χάρτη σε ότι αφορά την διαδικασία και το περιεχόμενο της επικαιροποιημένης στρατηγικής.
- γ) Την οριοθέτηση της περιοχής παρέμβασης και την αποτίμηση του πολιτιστικού, φυσικού, οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, καθώς και των τουριστικών πόρων και υποστηρικτικών υποδομών.
- δ) Την swot ανάλυση με αναφορά στα δυνατά σημεία της Περιφέρειας τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τις απειλές.

Αναπόσπαστο μέρος του παραδοτέου αποτελεί το παράρτημα που περιλαμβάνει χάρτες, πίνακες, γραφήματα καθώς και τα ευρήματα και συμπεράσματα της διαβούλευσης.

Η μεθοδολογία εκπόνησης βασίστηκε, αφενός σε δευτερογενή δεδομένα και στοιχεία που αφορούν σε κανονιστικά πλαίσια και στρατηγικά κείμενα, μελέτες και στατιστικά δεδομένα, έρευνες και δημοσιεύματα καθώς και σε πληροφοριακό υλικό που σχετίζεται με την Περιφέρεια και αφετέρου, σε πρωτογενείς πηγές και ειδικότερα στα ευρήματα που προέκυψαν από τη διαβούλευση και συνεργασία με φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Αναλυτικά στοιχεία για τη διαβούλευση και τα ευρήματά της επισυνάπτονται στο παράρτημα.

1. Κανονιστικό Πλαίσιο ΟΧΕ

Με δεδομένη την ανάγκη επικαιροποίησης της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού η οποία αποτελεί στρατηγικό σχεδιασμό εκτός αστικού χώρου, στο κείμενο που ακολουθεί, παρουσιάζεται το κανονιστικό πλαίσιο τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο το οποίο αναφέρεται στην εφαρμογή χωρικών παρεμβάσεων ΟΧΕ εκτός ΒΑΑ.

1.1 Ευρωπαϊκό Κανονιστικό Πλαίσιο Εφαρμογής ΟΧΕ και Στρατηγικό Πλαίσιο ΕΕ

Οι κυριότερες αναφορές του ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου περί ΟΧΕ οι οποίες και λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης έχουν ως εξής:

1.1.1 Κανονισμός Κοινών Διατάξεων Κ(ΕΕ) 2021/1060

Το γενικό νομοθετικό πλαίσιο για την εφαρμογή των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) παρέχεται από τον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων (ΚΚΔ) για τα Ευρωπαϊκά Επενδυτικά και Διαρθρωτικά Ταμεία. Ειδικότερα για τη χωρική ανάπτυξη και τις ΟΧΕ (εκτός ΒΑΑ) γίνεται μνεία στο προοίμιο και στα άρθρα 28-30 ως ακολούθως:

Στο σημείο 30 του προοιμίου αναφέρεται ότι για την ενίσχυση της ολοκληρωμένης προσέγγισης για την εδαφική ανάπτυξη, οι επενδύσεις υπό τη μορφή χωρικών εργαλείων, όπως οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις θα πρέπει να βασίζονται σε χωρικές και τοπικές αναπτυξιακές στρατηγικές. Για τους σκοπούς των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων και των χωρικών εργαλείων πρέπει να καθοριστούν ελάχιστες απαιτήσεις για το περιεχόμενο των χωρικών στρατηγικών.

Για να διασφαλιστεί η συμμετοχή των αρχών ή φορέων στην υλοποίηση χωρικών στρατηγικών, θα πρέπει αυτοί να είναι υπεύθυνοι για την επιλογή των πράξεων που θα στηριχθούν, ή να συμμετέχουν στην εν λόγω επιλογή. Οι χωρικές στρατηγικές, κατά την προώθηση πρωτοβουλιών βιώσιμου τουρισμού, θα πρέπει να διασφαλίζουν την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των αναγκών τόσο των κατοίκων, όσο και των τουριστών.

Στο άρθρο 28 «Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη» αναφέρεται ότι στις περιπτώσεις που ένα κράτος μέλος στηρίζει την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη, το πράττει μέσω στρατηγικών χωρικής ή τοπικής ανάπτυξης υπό τις ακόλουθες μορφές: α) ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις, β) τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων ή γ) άλλο εδαφικό εργαλείο που στηρίζει πρωτοβουλίες που έχουν σχεδιαστεί από το κράτος μέλος.

Στο άρθρο 29 «Χωρικές Στρατηγικές» αναφέρεται ότι οι χωρικές στρατηγικές που εφαρμόζονται στο πλαίσιο Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων πρέπει να περιλαμβάνουν:

- Τη γεωγραφική περιοχή που καλύπτει η στρατηγική.
- Την ανάλυση των αναπτυξιακών αναγκών και του αναπτυξιακού δυναμικού της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών διασυνδέσεων.
- Την περιγραφή μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την αντιμετώπιση των διαπιστωμένων αναπτυξιακών αναγκών και του δυναμικού της περιοχής.
- Την περιγραφή της συμμετοχής των εταίρων στην κατάρτιση και την εφαρμογή της στρατηγικής.

Κατά την κατάρτιση των χωρικών στρατηγικών, οι χωρικές αρχές ή φορείς θα πρέπει να συνεργάζονται με τις Διαχειριστικές Αρχές για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής των πράξεων που πρόκειται να στηριχθούν με την επισημάνση ότι οι πράξεις πρέπει να συμμορφώνονται με τη χωρική στρατηγική.

Στο άρθρο 30 «Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση» επισημαίνεται πως όταν μια εδαφική στρατηγική περιλαμβάνει επενδύσεις που στηρίζονται από ένα ή περισσότερα Ταμεία, από περισσότερα του ενός προγράμματα ή από περισσότερους του ενός τομείς προτεραιότητας του ίδιου προγράμματος, οι δράσεις μπορούν να υλοποιούνται ως Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση.

1.1.2 Κανονισμός για το ΕΤΠΑ/ΤΣ (1058/2021)

Στον Κανονισμό 1058/2021 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ταμείο Συνοχής (ΤΑ) και στο σημείο 29 του Προοιμίου, αναφέρεται ότι το ΕΤΠΑ παρέχει στήριξη στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 5 με ολοκληρωμένο τρόπο για την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη που βασίζεται σε διατομεακές εδαφικές στρατηγικές με τη χρήση εργαλείων ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης για να εξασφαλισθεί η αρμονική ανάπτυξη τόσο των αστικών, όσο και των μη αστικών περιοχών.

Αντίστοιχη αναφορά γίνεται και στο σημείο 46 του Προοιμίου όπου επισημαίνεται ότι προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των οικονομικών, δημογραφικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών προκλήσεων οι δράσεις στον τομέα της εδαφικής ανάπτυξης θα πρέπει να βασίζονται σε ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές. Η στήριξη από το ΕΤΠΑ θα παρέχεται μέσω των μορφών που ορίζονται στο άρθρο 28 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, εξασφαλίζοντας τη δέουσα συμμετοχή των τοπικών περιφερειακών αρχών, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Οι εδαφικές στρατηγικές μπορούν να επωφεληθούν από μια πολυταμειακή και

ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα περιλαμβάνει το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+, το ΕΤΘΑΥ και το ΕΓΤΑΑ.

Σύμφωνα με το άρθρο 3, το ΕΤΠΑ στηρίζει τον Στόχο Πολιτικής 5 «μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και των τοπικών πρωτοβουλιών» και τους εξής δύο Ειδικούς Στόχους:

- i) την ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές
- ii) την ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών.

Ακόμη επισημαίνεται η δυνατότητα στήριξης πράξεων και χρηματοδότησής τους μέσω των υπόλοιπων Στόχων Πολιτικής (ΣΠ 1- 4) και των αντίστοιχων ειδικών στόχων τους.

Παράλληλα, στο άρθρο 9 «Ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη» επαναλαμβάνεται ότι το ΕΤΠΑ μπορεί να στηρίξει την ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη υπό τη μορφή είτε ΟΧΕ, είτε τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων ή άλλου εδαφικού εργαλείου.

Στο άρθρο 10 «Στήριξη για τις μειονεκτικές περιοχές» δηλώνεται ότι το ΕΤΠΑ δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην αντιμετώπιση των προκλήσεων μειονεκτουσών περιφερειών και περιοχών, ιδίως αγροτικών περιοχών και περιοχών που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά και δημογραφικά προβλήματα.

1.1.3 Κανονισμός για το ΕΚΤ+ (1057/2021)

Στο πλαίσιο του Κανονισμού 1057/21 για το ΕΚΤ+ και συγκεκριμένα στο σημείο 23 του Προοιμίου αναφέρεται ότι το ΕΚΤ+ θα συνεχίσει να συμβάλλει σε στρατηγικές εδαφικής και τοπικής ανάπτυξης για την εφαρμογή του πυλώνα «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη χωρίς αποκλεισμούς μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων». Θα συνεχίσει να στηρίζει τα εργαλεία χωρικής ανάπτυξης συμβάλλοντας στην επίτευξη του ΣΠ5, μεταξύ άλλων μέσω μέτρων για τη μείωση της φτώχειας και την κοινωνική ένταξη, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των αστικών (σε περίπτωση ΒΑΑ), αγροτικών και παράκτιων περιοχών, με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων στις πόλεις και τις περιφέρειες.

Επίσης στο άρθρο 4 (σημείο 2) μνημονεύεται ότι μέσω των δράσεων που υλοποιούνται βάσει του σκέλους του ΕΚΤ+ υπό επιμερισμένη διαχείριση για την

επίτευξη των ειδικών στόχων του ΣΠ4, το ΕΚΤ+ στοχεύει να συμβάλει στην επίτευξη των λοιπών Στόχων Πολιτικής και, ιδίως στους στόχους που αφορούν:

α) μια Εξυπνότερη Ευρώπη μέσω: της ανάπτυξης δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τις βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και τη βιομηχανική μετάβαση· της τομεακής συνεργασίας όσον αφορά τις δεξιότητες και την επιχειρηματικότητα· της κατάρτισης των ερευνητών· των δραστηριοτήτων δικτύωσης και των συμπράξεων μεταξύ ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδρυμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ερευνητικών και τεχνολογικών κέντρων, επιχειρήσεων και συνεργατικών σχηματισμών· και της στήριξης των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και της κοινωνικής οικονομίας·

β) μια πιο Πράσινη Ευρώπη χαμηλών εκπομπών άνθρακα μέσω: της απαραίτητης βελτίωσης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης για την προσαρμογή των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων· της αναβάθμισης των δεξιοτήτων όλων, συμπεριλαμβανομένου του εργατικού δυναμικού και της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας σε τομείς που σχετίζονται με το περιβάλλον, το κλίμα και την ενέργεια, την κυκλική οικονομία, καθώς και τη βιο-οικονομία.

1.1.4 Στρατηγικό Πλαίσιο ΕΕ

Κατά το σχεδιασμό των ΟΧΕ (εκτός αστικών κέντρων) λαμβάνεται υπόψη το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ, ήτοι:

- ✓ Εγχειρίδιο για τις Στρατηγικές Χωρικής και Τοπικής Ανάπτυξης
- ✓ Εδαφική Ατζέντα 2030 και
- ✓ Διακήρυξη του Cork 2.0

1.2 Εθνικό Κανονιστικό Πλαίσιο Εφαρμογής ΟΧΕ

Τα βασικά θεσμικά κείμενα που διαμορφώνουν το πλαίσιο και κατευθύνουν την εφαρμογή των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων σε εθνικό επίπεδο την ΠΠ 2021-2027 είναι: το Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ), η υπ' αριθμόν 124143/21-12-2022 εγκύκλιος «Κατευθύνσεις για την επιλογή και σχεδιασμό των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΟΧΕ, ΟΧΕ - ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ» της ΕΥΣΣΑ και οι κατευθύνσεις που δίδονται ως προς τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των ΟΧΕ στο πλαίσιο του υπ' αριθμόν Νόμου 4914/21-3-2022 και τέλος, το κείμενο διαβούλευσης του οδηγού εφαρμογής για τη συγκρότηση των Ομάδων Υποστήριξης της διακυβέρνησης των ΟΧΕ για την περίοδο 2021-2027.

Ειδικότερα:

1.2.1 Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027

Στο Κεφάλαιο 1 «Επιλογή στόχων πολιτικής και ειδικός στόχος του ΤΔΜ» αναφέρεται ότι μέσω των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων επιδιώκεται η αντιμετώπιση προβλημάτων σε δυναμικές εξωστρεφείς περιοχές και παράλληλα η ισότιμη συμμετοχή μη δυναμικών περιοχών - κυρίως αγροτικών και λιγότερο εξωστρεφών - στην πορεία οικονομικής ανασυγκρότησης και κοινωνικής ανάκαμψης.

Οι χωρικές στρατηγικές θα σχεδιαστούν «εκ των κάτω» και θα επικεντρωθούν στην άμβλυνση των ανισοτήτων που παρουσιάζονται σε δια και ενδοπεριφερειακό επίπεδο. Αυτό θα επιτευχθεί και μέσα από τη συνέργεια με τις παρεμβάσεις των υπολοίπων 4 Στόχων Πολιτικής, καθώς και του ΤΑΑ, αλλά και με το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑΥ. Από την εμπειρία εφαρμογής των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων αναδείχθηκε η ανάγκη:

- ενεργού και έγκαιρης συμμετοχής των τοπικών αρχών στο σχεδιασμό των στρατηγικών τους προκειμένου να αποκτήσουν την “ιδιοκτησία” των εν λόγω παρεμβάσεων,
- ανάληψης από τους ίδιους τους ΟΤΑ της ουσιαστικής διακυβέρνησης των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων και της “κυριότητάς” τους,
- ενίσχυσης των τοπικών δικαιούχων που υλοποιούν έργα και δράσεις, με έμφυχο δυναμικό και τεχνογνωσία.

Για το ζήτημα της διακυβέρνησης αναφέρεται ότι σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού των στρατηγικών, του προγραμματισμού και εφαρμογής των δράσεων, της παρακολούθησης υλοποίησης θα επιδιώκεται η δημιουργία εταιρικής σχέσης. Αυτή θα περιλαμβάνει τη συστηματική και πολυεπίπεδη συνεργασία όλων των τοπικών συντελεστών - τοπική αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού, κεντρική διοίκηση, εκπρόσωποι των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών συμπεριλαμβανομένων των φορέων που ασχολούνται με θέματα αναπηρίας, κοινωνικών δικαιωμάτων και ένταξης.

Στο Κεφάλαιο 2 «Επιλογές πολιτικής, συντονισμός και συμπληρωματικότητα» αναφέρεται ότι ο ΣΠ 5 υποστηρίζει την εφαρμογή ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών αξιοποιώντας όλα τα είδη παρέμβασης και θα χρηματοδοτηθεί από τα ΠΕΠ και το Τομεακό Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας. Το ΕΤΠΑ θα αποτελέσει το βασικό Ταμείο χρηματοδότησης και το ΕΚΤ+ θα χρηματοδοτήσει δράσεις για την ανθεκτικότητα των περιοχών και των κοινωνιών. Το ΕΤΘΑΥ υποστηρίζει την εφαρμογή ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε παράκτιες, νησιωτικές και αλιευτικές περιοχές στο πλαίσιο εφαρμογής Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης. Το ΕΓΤΑΑ μέσω του Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ θα συμβάλει σημαντικά και σε συνέργεια με το ΕΣΠΑ στην ενδυνάμωση και ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών με την εφαρμογή των τοπικών προγραμμάτων τύπου LEADER.

Σύμφωνα με το ΕΣΠΑ οι ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές με αξιοποίηση των χωρικών εργαλείων ΟΧΕ και ΤΑΠΤΟΚ θα εφαρμοστούν σε περιοχές με τα εξής χαρακτηριστικά:

- (α) αναπτυξιακή υστέρηση, μείωση πληθυσμού και ύπαρξη σημαντικών εμποδίων ανάπτυξης,
- (β) ύπαρξη περιορισμένων διασυνδέσεων με αστικά κέντρα και μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες,
- (γ) ύπαρξη προϋποθέσεων για ανάπτυξη δικτύων οικονομικών δραστηριοτήτων με στόχο τη δημιουργία οικονομιών συσσωμάτωσης,
- (δ) ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών και φυσικών πόρων με δυνατότητες αξιοποίησης για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Ο προσδιορισμός των επιλέξιμων περιοχών θα γίνει κατόπιν διαδικασίας, ανοικτής πρόσκλησης ή κατάλληλης τεκμηρίωσης για την ανάδειξη των περιοχών και αποφασίζεται από το κάθε Πρόγραμμα. Οι στρατηγικές πρέπει να εγκριθούν το ταχύτερο δυνατόν, ενώ αυτές της Προγραμματικής Περιόδου (ΠΠ) 2014 - 2020 που επικαιροποιούνται για την ΠΠ 2021-2027 πρέπει να εγκριθούν το αργότερο 18 μήνες μετά την έγκριση των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Οι στρατηγικές της περιόδου 2021 - 2027 θα έχουν μακροχρόνιο ορίζοντα με όραμα, συγκεκριμένους στρατηγικούς στόχους, και ένα συνεκτικό σχέδιο δράσης που θα ιεραρχεί τις δράσεις και τα έργα προτεραιότητας. Οι στρατηγικές θα εκπονηθούν από τους αρμόδιους περιφερειακούς και τοπικούς φορείς που θα συμμετέχουν και στην επιλογή των έργων της στρατηγικής. Στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, οι στρατηγικές θα εναρμονίζονται με τις τομεακές πολιτικές και προτεραιότητες.

Ειδικότερα για τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στις αγροτικές περιοχές με έμφαση σε ορεινές, νησιωτικές και παράκτιες περιοχές, επιδιώκεται κατά προτεραιότητα, η βιώσιμη ανάπτυξη και η διασφάλιση ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης με έμφαση στις επενδύσεις υποδομών προσβασιμότητας και συνδεσιμότητας, και στην εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων που προωθούν την κυκλική και γαλάζια οικονομία, την ψηφιακή μετάβαση, την τοπική επιχειρηματικότητα, την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών υποδομών ή/ και την ανάδειξή τους ως τουριστικών προορισμών.

Για τις στρατηγικές των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε αγροτικές παράκτιες και νησιωτικές περιοχές, έμφαση θα δοθεί στη συνέργεια με δράσεις που χρηματοδοτούνται σε περιοχές Natura 2000 από το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή», με δεδομένο ότι οι περιοχές αυτές καλύπτουν σημαντικό ποσοστό της έκτασης των ορεινών και νησιωτικών περιοχών, συνυπάρχοντας συχνά και με περιοχές ιστορικού – πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Τόσο στις αστικές, όσο και στις αγροτικές, παράκτιες και νησιωτικές περιοχές προωθούνται Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) που εμφανίζουν θεματική ή/ και χωρική συνέχεια, με δυνατότητα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων και ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών και πολιτιστικών πόρων, διαφοροποίησης εισοδημάτων μέσω της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας και της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, τοπικής παραγωγής και βιώσιμης τουριστικής δραστηριότητας με γνώμονα την αειφορία. Αυτού του τύπου οι στρατηγικές, για την προώθηση του τουριστικού προϊόντος και την ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος μπορούν να προβλεφθούν και στο πλαίσιο διαπεριφερειακών συνεργασιών και διασυνοριακών σχημάτων που θα χρηματοδοτηθούν από τα πέντε προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg), ενώ μπορούν να αναδείξουν ευρύτερους λειτουργικούς χώρους, όπως στη μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής-Ιονίου (EUSAIR) όπου συντονισμένες δράσεις συμπεριλαμβανομένων δράσεων που αφορούν και στη Βιώσιμη Γαλάζια Οικονομία μπορούν να αναπτυχθούν μεταξύ των χωρών και περιφερειών συμβάλλοντας στην αναγνώριση της προστιθέμενης αξίας της εφαρμογής της EUSAIR.

Για το σύνολο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων θα ληφθεί ειδική μέριμνα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και της κλιματικής αλλαγής και την αύξηση της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της Εδαφικής Ατζέντας 2030 και της Νέας Χάρτας της Λειψίας.

Οι στρατηγικές της ΠΠ 2014-2020 δύνανται να συνεχίζονται επικαιροποιημένες και στην ΠΠ 2021-2027 εφόσον το περιεχόμενό τους αξιολογηθεί κατά τα ανωτέρω, θετικά από τις Διαχειριστικές Αρχές. Η διαβούλευση σε τοπικό επίπεδο θα υποστηριχθεί από μια συνεκτική ομάδα διοίκησης για το σχεδιασμό των στρατηγικών ΟΧΕ, ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ κάθε Περιφέρειας που θα εξασφαλίζει αφενός την άρτια προετοιμασία και αφετέρου, την «ιδιοκτησία» των στρατηγικών από τους τελικούς δικαιούχους.

Επιπλέον, η ωρίμανση και υλοποίηση των έργων/δράσεων κάθε επιμέρους στρατηγικής θα υποστηριχτεί μέσω ειδικής ομάδας που θα ορίζεται με την απόφαση έγκρισης της στρατηγικής από το Πρόγραμμα. Προβλέπεται η αναβάθμιση του Εθνικού Δικτύου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης με τη συμμετοχή των αστικών αρχών, εκπροσώπων των ΟΤΑ (ΚΕΔΕ), Περιφερειών και των φορέων υλοποίησης των ΟΧΕ για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και την επίλυση προβλημάτων υλοποίησης.

Το Δίκτυο θα αποτελέσει εργαστήριο σχεδιασμού πολιτικής, διάχυσης γνώσης και καλών πρακτικών.

ΣΠ5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της» - Κύριες Επιλογές Πολιτικής

Βιώσιμη Ανάπτυξη	Αστικές Περιοχές	Αγροτικές & νησιωτικές περιοχές
 ✓ Διασφάλιση ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης ✓ Επενδύσεις υποδομών προσβασιμότητας & συνδεσιμότητας ✓ Εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων ✓ Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις Εφαρμόσιμες περιοχές με: ✓ Αναπτυξιακή υστέρηση, μείωση πληθυσμού και ύπαρξη σημαντικών εμποδίων ανάπτυξης ✓ Ύπαρξη περιορισμένων διασυνδέσεων ✓ Ύπαρξη προϋποθέσεων για ανάπτυξη δικτύων οικονομικών δραστηριοτήτων ✓ Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών & φυσικών πόρων	 ✓ Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε αστικές περιοχές Ως αστικές περιοχές νοούνται: ✓ Αστικές περιοχές με πρόβλεψη για ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις από Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια ✓ Οικιστικές Ενότητες ή πόλεις που αναπτύσσονται σε μια ή περισσότερες Δημοτικές Ενότητες με πληθυσμό > 50.000 κατοίκους ✓ Πόλεις – έδρες Περιφερειακών Ενοτήτων που δεν καλύπτονται από τα παραπάνω, με σημαίνοντα λειτουργικό ρόλο αστικού κέντρου	 ✓ Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στις αγροτικές περιοχές με έμφαση σε ορεινές, νησιωτικές και παράκτιες περιοχές ✓ Σε νησιωτικές περιοχές θα ληφθεί υπόψη η πρωτοβουλία «GRECO Islands» ✓ Προώθηση συνεργασίας των παρεμβάσεων από όλα τα Προγράμματα

Στο Κεφάλαιο 9 «Σύνοψη των δράσεων που προβλέπονται για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας εκτέλεσης των κονδυλίων που καλύπτονται από τη συμφωνία εταιρικής σχέσης» επισημαίνεται ότι ο συντονιστικός ρόλος της Εθνικής Αρχής Συντονισμού (ΕΑΣ) ενισχύεται και η οργανωτική δομή της αναδιαρθρώνεται μεταξύ άλλων για τον αποτελεσματικότερο συντονισμό των ΠΕΠ και ειδικά των ΟΧΕ, την υποστήριξη των αδύναμων δικαιούχων και τις συνέργειες με άλλα Ταμεία.

1.2.2 Νόμος 4914/21-3-2022

Πέραν του γενικού πλαισίου ανάπτυξης, η εφαρμογή των ΟΧΕ εξειδικεύεται στο πλαίσιο του Ν. 4914/2022 για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027.

Οι προβλέψεις εστιάζουν στις διαχειριστικές παραμέτρους της εφαρμογής των ΟΧΕ όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 25 «Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις».

Τα κύρια χαρακτηριστικά συνοψίζονται ως εξής:

- Οι ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις, ως εργαλείο εδαφικής ανάπτυξης, μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα Ταμεία ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, Ταμείο Συνοχής, ΤΔΜ, καθώς και το ΕΤΘΑΥ, μέσω συνδυασμένων επενδύσεων, από περισσότερα του ενός Προγράμματα ή από περισσότερους του ενός τομείς προτεραιότητας του ίδιου Προγράμματος, υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζονται η συνοχή και ο συντονισμός μεταξύ των σχετικών Ταμείων.
- Η ΕΑΣ είναι αρμόδια για τα θέματα ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, την έκδοση σχετικών κατευθύνσεων και τον συντονισμό του δικτύου ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης.
- Οι Διαχειριστικές Αρχές των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ αποτελούν τις αρμόδιες αρχές για τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής των στρατηγικών ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.
- Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους έχουν την ευθύνη για: α) Την εξειδίκευση των βασικών κατευθύνσεων για την εφαρμογή των ΟΧΕ, β) τον προσδιορισμό των χωρικών αρχών ή φορέων που πρόκειται να εμπλακούν στον σχεδιασμό στρατηγικών ΟΧΕ και το επίπεδο εμπλοκής τους στην εφαρμογή στρατηγικών ΟΧΕ (συμμετοχή στην επιλογή των πράξεων ή στην ανάληψη πρόσθετων καθηκόντων διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου της εφαρμογής των στρατηγικών ΟΧΕ), γ) τη διαβούλευση με τις χωρικές αρχές ή φορείς για τον σχεδιασμό των ΟΧΕ, και τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής των πράξεων που πρόκειται να στηριχθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος αρμοδιότητάς τους και την ωρίμανση των πράξεων, δ) τη διαμόρφωση μεθοδολογίας και κριτηρίων επιλογής των ΟΧΕ και των επιμέρους πράξεων, ε) τις ενέργειες δημοσιότητας και προώθησης των ΟΧΕ.
- Οι χωρικές αρχές ή φορείς των συγκεκριμένων περιοχών είναι οι αρμόδιοι φορείς για τον σχεδιασμό και την κατάρτιση των ΟΧΕ. Ανάλογα με το επίπεδο παρέμβασης, τέτοιες αρχές δύναται να είναι δημοτικές αρχές, εταιρικά σχήματα με επικεφαλής δημοτική αρχή και Περιφέρειες, δίκτυα δήμων σε σχήματα συμπράξεων που δημιουργούν οι ίδιοι οι δήμοι, όταν η εφαρμογή της ΟΧΕ αφορά σε περιοχή γειτονικών δήμων, όπου ως επικεφαλής τίθεται ένας από τους δήμους. Ο προσδιορισμός των επιλέξιμων περιοχών γίνεται κατόπιν διαδικασίας ανοιχτής πρόσκλησης ή κατάλληλης τεκμηρίωσης για την ανάδειξη των περιοχών, την οποία αποφασίζει η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή για κάθε Πρόγραμμα.
- Οι χωρικές αρχές ή φορείς κατά την κατάρτιση των ΟΧΕ μπορούν να χρησιμοποιήσουν και υφιστάμενα στρατηγικά σχέδια. Οι δαπάνες για την κατάρτιση και τον σχεδιασμό των χωρικών στρατηγικών είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα αντίστοιχα Προγράμματα.

- Η διαβούλευση που διενεργείται σε τοπικό επίπεδο, στο πλαίσιο της κατάρτισης των ΟΧΕ, υποστηρίζεται από μια συνεκτική ομάδα διοίκησης σε επίπεδο Περιφέρειας, η οποία διασφαλίζει την άρτια προετοιμασία των εν λόγω στρατηγικών και ενδυναμώνει την πεποίθηση της «ιδιοκτησίας» των στρατηγικών από τους δικαιούχους.
- Οι στρατηγικές εγκρίνονται από τις αρμόδιες Διαχειριστικές Αρχές. Ειδικώς οι στρατηγικές της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 που επικαιροποιούνται για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 εγκρίνονται το αργότερο δεκαοκτώ (18) μήνες μετά από την έγκριση των Περιφερειακών Προγραμμάτων.
- Οι Διαχειριστικές Αρχές διασφαλίζουν, κατά την έγκριση των στρατηγικών, την ύπαρξη ειδικής ομάδας στις χωρικές αρχές για την παρακολούθηση της υλοποίησης των στρατηγικών. Οι ειδικές ομάδες υποστηρίζουν την έγκαιρη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων που ανακύπτουν κατά την υλοποίηση μιας στρατηγικής και την επιτάχυνση της υλοποίησής της.
- Αν στη χωρική στρατηγική δεν περιλαμβάνεται κατάλογος πράξεων που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν, οι χωρικές αρχές ή φορείς επιλέγουν τις πράξεις ή συμμετέχουν στην επιλογή τους. Αν μια χωρική αρχή ή φορέας εκτελεί καθήκοντα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Διαχειριστικής Αρχής, εκτός αν στα καθήκοντα περιλαμβάνεται μόνο η επιλογή των πράξεων, η αρχή αυτή ορίζεται από τη Διαχειριστική Αρχή ως Ενδιάμεσος Φορέας.

Επίσης στο άρθρο 28 γίνεται λόγος για τη συγκρότηση θεματικών δικτύων μεταξύ των οποίων προβλέπεται και θεματικό δίκτυο για τη χωρική ανάπτυξη.

Τα θεματικά δίκτυα συνεδριάζουν τουλάχιστον μία φορά το έτος και μεριμνούν για τη διάχυση των αποτελεσμάτων των εργασιών τους, ενώ έχουν τη δυνατότητα να επεξεργάζονται και να εισηγούνται στην ΕΑΣ τη λήψη μέτρων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης.

1.2.3 Κατευθύνσεις ΕΥΣΣΑ για την επιλογή και το σχεδιασμό των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΟΧΕ, ΟΧΕ - ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ

Η συγκεκριμένη εγκύκλιος, με αρ. πρωτ. 124143/21-12-2022 εκδόθηκε από την ΕΥΣΣΑ για την υποστήριξη των αρμοδίων αρχών των Προγραμμάτων στην επιλογή, έγκριση και διαχείριση στρατηγικών στο πλαίσιο των χωρικών εργαλείων κατά την ΠΠ 2021-2027 και τις αρμόδιες χωρικές αρχές στο σχεδιασμό και την παρακολούθηση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών.

Βάσει του εν λόγω εγγράφου ως βασικές προϋποθέσεις για όλα τα χωρικά εργαλεία ορίζονται:

- Η διαμόρφωση ολοκληρωμένης χωρικής στρατηγικής στο κατάλληλο υποπεριφερειακό επίπεδο με ευθύνη των αρμόδιων χωρικών αρχών.
- Η εταιρική σχέση κατά το σχεδιασμό, την υλοποίηση και παρακολούθηση της στρατηγικής.
- Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση όπως αυτή εκφράζεται μέσα από τη συνεργασία και διαβούλευση κατά τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και αξιολόγηση της στρατηγικής και ειδικότερα της συνεργασίας των Περιφερειακών αρχών με τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης Α βαθμού.

Προτεινόμενες χωρικές κατηγορίες αποτελούν :

A. Λοιπές μη αστικές περιοχές, ήτοι:

- Περιοχές που υφίστανται χωρικές επιπτώσεις από μεγάλης κλίμακας έργα ή παρεμβάσεις.
- Περιοχές σε παραμεθόριες ζώνες που παρουσιάζουν κρίσιμα προβλήματα από γεωπολιτική άποψη.
- Περιοχές που παρουσιάζουν έκτακτες και απρόβλεπτες ανάγκες λόγω φυσικών ή τεχνολογικών καταστροφών και κινδύνων.

Στις λοιπές μη αστικές περιοχές προτεραιότητα δίνεται σε περιοχές που συγκεντρώνουν τα εξής χαρακτηριστικά:

(α) Αναπτυξιακή υστέρηση, μείωση του πληθυσμού και ύπαρξη σημαντικών εμποδίων ανάπτυξης.

(β) Ύπαρξη περιορισμένων διασυνδέσεων με αστικά κέντρα της περιοχής και μειωμένης πρόσβασης σε υπηρεσίες.

(γ) Ύπαρξη προϋποθέσεων για την ανάπτυξη δικτύων οικονομικών δραστηριοτήτων με στόχο τη δημιουργία οικονομιών συσσωμάτωσης.

(δ) Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών και φυσικών πόρων με δυνατότητες αξιοποίησης για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

B. Ειδικές Θεματικές Ενότητες με / ή χωρίς χωρική συνέχεια, ήτοι:

- Ειδικές θεματικές ενότητες (όπως ενότητες του ορεινού χώρου, ως περιοχές οικοανάπτυξης, θεματικές περιοχές ανάδειξης τοπίου με αξιόλογα στοιχεία φυσικού-πολιτιστικού περιβάλλοντος, περιοχές με ανάγκες ανάταξης του φυσικού περιβάλλοντος).
- Θεματικά δίκτυα περιοχών με ομοιογενή χαρακτηριστικά (όπως δίκτυα παραδοσιακών οικισμών, δίκτυα πόλεων ιστορικού-πολιτιστικού ενδιαφέροντος, περιφερειακής-εθνικής και διεθνούς εμβέλειας, δίκτυα μικρών νησιών).

- Ειδικές θεματικές ζώνες (π.χ. ευρύτερες περιοχές τοπίων διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής αξίας ή και ιδιαιτέρως υποβαθμισμένων), εντός των οποίων αναπτύσσονται δίκτυα και ζώνες που έχουν να επιδείξουν σημαντικής αξίας φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο.

Γ. Θεματικές - λειτουργικές περιοχές σε διαδημοτικό ή διαπεριφερειακό επίπεδο για τις οποίες λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

(α) Ανάγκη κοινής διαχείρισης και βιώσιμης αξιοποίησης φυσικών πόρων, (β) ύπαρξη οικονομικών διασυνδέσεων και παρεπόμενων μετακινήσεων για εργασία ή μεταφορά προϊόντων, (γ) ύπαρξη ιστορικών και πολιτιστικών διαδρομών και μνημείων με δυνατότητες από κοινού ανάπτυξης στη λογική δικτύου, (δ) δυνατότητα ανάπτυξης κοινής υποδομής διαχείρισης και ανάπτυξης νέων υπηρεσιών και κινητοποίησης του ανθρωπίνου δυναμικού για την ανάληψη καινοτόμων επιχειρηματικών ευκαιριών.

Σε ότι αφορά στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των ΟΧΕ, υποδεικνύονται τα παρακάτω:

- Επιτάχυνση των διαδικασιών έγκρισης των στρατηγικών από τις ΔΑ.
- Τουλάχιστον το 30% των πόρων (εθνικό επίπεδο) του Σ.Π.5 να συμβάλλει σε δράσεις για το κλίμα.
- Η επιλογή του χωρικού εργαλείου αποφασίζεται για κάθε περίπτωση χωριστά, στη βάση των αναγκών και των προκλήσεων που εντοπίστηκαν καθώς και των δυνατοτήτων των τοπικών φορέων.
- Οι Στρατηγικές της ΠΠ 2014-2020 στο πλαίσιο των ΟΧΕ και ΟΧΕ-BAA δύναται να συνεχιστούν, εφόσον επικαιροποιηθούν. Κατά την επικαιροποίηση θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τυχόν έργα που θα χρηματοδοτηθούν από τις δύο (2) προγραμματικές περιόδους και ώριμα έργα.
- Όταν οι στρατηγικές συνεχίζουν με την κατάλληλη επικαιροποίηση από την ΠΠ 2014-2020, αυτές πρέπει να έχουν εγκριθεί από τις αρμόδιες ΕΥΔ το αργότερο 18 μήνες μετά την έγκριση του Προγράμματος. Οι ΕΥΔ των Περιφερειών ενημερώνουν την Επιτροπή Παρακολούθησης για την πορεία έγκρισης των στρατηγικών.
- Εστίαση των στρατηγικών σε λιγότερες κατηγορίες παρέμβασης, όπου δεν έχουν προσδιοριστεί στο Πρόγραμμα θα διαμορφωθούν έπειτα από διαβούλευση.
- Διακυβέρνηση των στρατηγικών σε Περιφερειακό επίπεδο και χωρικό φορέα: συγκροτείται μια ομάδα σε περιφερειακό επίπεδο με ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής χρονικά πριν την έκδοση των προσκλήσεων για την υποβολή των στρατηγικών και μια ομάδα σε επίπεδο χωρικού φορέα χρονικά πριν την έγκριση της στρατηγικής. Η λειτουργία των δύο ομάδων μπορεί να χρηματοδοτηθεί από την Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος.

Το περιεχόμενο των στρατηγικών καθορίζεται από την κάθε Περιφέρεια στο πλαίσιο της αντίστοιχης πρόσκλησης.

Για την επιλογή των στρατηγικών, ενδεικτικά κριτήρια αποτελούν: • ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της στρατηγικής • η συμμετοχή τοπικών φορέων και κοινωνίας των πολιτών στο σχεδιασμό - διαβούλευση • η συμβατότητα με άλλες στρατηγικές και χωροταξικά σχέδια • η σαφώς διατυπωμένη και τεκμηριωμένη λογική παρέμβασης της στρατηγικής • οι δείκτες με τα αναμενόμενα αποτελέσματα • το Σχέδιο Δράσης για την ωρίμανση και υλοποίηση των επιμέρους πράξεων.

Σχετικά με τη διαχείριση των ΟΧΕ, αναφέρεται ότι αν τα εργαλεία και οι περιοχές ορίζονται ρητά στο Πρόγραμμα, η ΔΑ καλεί τους αρμόδιους φορείς για το σχεδιασμό των στρατηγικών να υποβάλλουν τη στρατηγική (βιώσιμης αστικής ανάπτυξης ή άλλης χωρικής ανάπτυξης). Η ΔΑ δύναται να καλεί σταδιακά/περιοδικά τους φορείς ανάλογα με το βαθμό ολοκλήρωσης των στρατηγικών.

Στην περίπτωση που τα χωρικά εργαλεία και οι περιοχές εφαρμογής ΟΧΕ-BAA και ΟΧΕ δεν ορίζονται ρητά στο Πρόγραμμα, η ΔΑ δύναται να επιλέξει τα εργαλεία και τις περιοχές, είτε μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας, είτε μέσω κατάλληλης τεκμηρίωσης.

Για το ζήτημα της χρηματοδότησης επισημαίνεται ότι στις ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις, ΟΧΕ και ΟΧΕ-BAA, μπορούν να συνδράμουν όλα τα Ταμεία μέσω συνδυασμένων επενδύσεων, υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζονται η συνοχή και ο συντονισμός μεταξύ των Ταμείων.

Οι στρατηγικές ΟΧΕ στο σύνολό τους δύνανται να περιλαμβάνουν και άλλες πηγές χρηματοδότησης εκτός του ΠΕΠ με την προϋπόθεση ότι το συνολικό σχέδιο χρηματοδότησης είναι ρεαλιστικό, έχουν προηγηθεί οι απαιτούμενες διαβουλεύσεις και το συνολικό σχέδιο ακολουθεί τη λογική της παρέμβασης. Οι ΔΑ των ΠΕΠ διασφαλίζουν ότι το τμήμα της χρηματοδότησης που αναλογεί στο ΠΕΠ, συνιστά ολοκληρωμένη στρατηγική με μετρήσιμα αποτελέσματα.

Για στρατηγικές που συνεχίζονται και περιλαμβάνουν πράξεις που δεν ολοκληρώνονται εντός της ΠΠ 2014-2020, αλλά τμηματοποιούνται και θα ολοκληρωθούν κατά την ΠΠ 2021-2027, οι ΕΥΔ και οι αρμόδιοι χωρικοί φορείς διασφαλίζουν την ένταξη των εν λόγω πράξεων στον κατάλογο των πράξεων κατά την επικαιροποίηση της στρατηγικής. Σε αυτές τις περιπτώσεις δύναται να ενταχθούν πράξεις πριν την έγκριση της στρατηγικής.

1.2.4 Κείμενο διαβούλευσης – οδηγός (18/7/2023) εφαρμογής για τη συγκρότηση των Ομάδων Υποστήριξης της διακυβέρνησης των ΟΧΕ για την περίοδο 2021-2027.

Μέσω του οδηγού επιχειρείται η εξειδίκευση των λειτουργιών των ομάδων υποστήριξης διακυβέρνησης της στρατηγικής η οποία θα πραγματοποιείται σε περιφερειακό και χωρικό επίπεδο με στόχο την αποτελεσματικότερη εφαρμογή τους. Ο Οδηγός μνημονεύει τα εξής:

- Εξειδίκευση λειτουργιών ομάδων διακυβέρνησης των ΟΧΕ σε Περιφερειακό, Χωρικό και Διαπεριφερειακό επίπεδο.
- Πρόταση προτύπου παρακολούθησης των στρατηγικών και σύνθεση των αποτελεσμάτων σε περιφερειακό επίπεδο.
- Ρυθμίσεις για τη συνεργασία Περιφερειακών και Χωρικών Ομάδων.
- Ειδικοί δείκτες για την παρακολούθηση υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών.
- Μεθοδολογία αναγνώρισης προβλημάτων και αναγκών για Τεχνική Βοήθεια και υποστήριξη της Διοικητικής Ικανότητας.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» 2021-2027

2.1 Στόχοι και Στρατηγική Προγράμματος

Το Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» 2021-2027 αποτελεί βασικό μέσο εφαρμογής της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας ΑΜΘ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 αντλώντας πόρους από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+) και λειτουργώντας συμπληρωματικά και σε συνέργεια με τα Τομεακά Προγράμματα και με άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Ζητούμενο του Προγράμματος είναι να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν κατά την οικονομική κρίση του 2009 τα οποία ενισχύθηκαν περεταίρω με την κρίση του Covid-19 επιφέροντας πολλαπλές και σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία, την απασχόληση, την κοινωνική συνοχή και την υγεία.

Στρατηγικοί Στόχοι του Προγράμματος αποτελούν:

- η στήριξη και η επανεκκίνηση της οικονομίας,
- η προστασία και αξιοποίηση του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και των πολιτιστικών πόρων,
- η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Αναπτυξιακό Όραμα

Πύλη Ανάπτυξης

μέσω της αξιοποίησης της γεωγραφικής θέσης και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων σε φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους.

Το αναπτυξιακό όραμα της Π-ΑΜΘ είναι να καταστεί:
Πύλη Ανάπτυξης
Πόλος Αξίας
&
Πρότυπο Κοινωνικής Παρέμβασης

Πόλος Αξίας

μέσω της ενίσχυσης και διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης επενδύοντας στην Έρευνα & Καινοτομία, κατά προτεραιότητα σε τομείς που υποδεικνύει η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Πρότυπο Κοινωνικής Παρέμβασης

μέσω πρωτοβουλιών ενίσχυσης της απασχόλησης σε τομείς, περιοχές και πληθυσμό, που παρουσιάζουν ιδιαίτερη υστέρηση ή χαρακτηριστικά

Προτεραιότητες του Προγράμματος

Στρατηγικές Κατευθύνσεις της Περιφέρειας ανά Στόχο Πολιτικής:

Στρατηγικές Κατευθύνσεις ΣΠ1 «Μια πιο ανταγωνιστική και πιο Έξυπνη Ευρώπη»

- Επαναπροσδιορισμός του παραγωγικού προτύπου, έμφαση σε καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής RIS3.
- Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με στήριξη και ενδυνάμωση των ΜΜΕ.
- Στήριξη-ενίσχυση ερευνητικών υποδομών.
- Ενδυνάμωση της έρευνας και σύνδεσή της με την παραγωγή, ιδίως σε τομείς που η Περιφέρεια εμφανίζει πλεονέκτημα και προώθηση συμπράξεων ερευνητικών δομών με επιχειρήσεις.
- Ανάπτυξη υποδομών δικτύων 5G ιδίως σε περιοχές επιχειρηματικής δραστηριότητας και διεύρυνση της ευρυζωνικής κάλυψης στις ορεινές και αγροτικές περιοχές για την άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και την άρση της απομόνωσης των απομακρυσμένων περιοχών.
- Διεύρυνση-ενδυνάμωση δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών σε κατοίκους, επιχειρήσεις και επισκέπτες.

Στρατηγικές Κατευθύνσεις ΣΠ2 «Μια πιο Πράσινη και Δημιουργική Ευρώπη»

- Αξιοποίηση του υφιστάμενου δυναμικού ΑΠΕ και κυρίως της γεωθερμίας, μείωση της εξάρτησης από συμβατικές πηγές ενέργειας.
- Εξοικονόμηση ενέργειας στο κτιριακό δυναμικό και στον δημόσιο χώρο.
- Προώθηση της ορθολογικής και βιώσιμης διαχείρισης των υδάτινων πόρων και εξασφάλιση επαρκούς ποσότητας και ποιότητας πόσιμου νερού.
- Βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων.
- Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- Πρόληψη κινδύνων, ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών και προστασία των κατοίκων και των οικοσυστημάτων από την κλιματική αλλαγή

Στρατηγικές Κατευθύνσεις ΣΠ3 «Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη»

- Ένταξη στα ευρύτερα διεθνή δίκτυα μεταφορών με τη συνέχιση της κατασκευής του διευρωπαϊκού οδικού δικτύου.
- Βελτίωση του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και ενίσχυση της προσπελασιμότητας των απομακρυσμένων περιοχών.

- Ενίσχυση της ασφαλούς και γρήγορης μετακίνησης κατοίκων, επισκεπτών και μεταφοράς προϊόντων.
- Ενίσχυση των ακτοπλοϊκών μεταφορών και βελτίωση των λιμενικών υποδομών.

Στρατηγικές Κατευθύνσεις ΣΠ4 «Μια πιο Κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη - ΕΤΠΑ»

- Εξασφάλιση ποιοτικών μονάδων για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.
- Ενίσχυση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας και των δομών στήριξης ευπαθών και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.
- Ενίσχυση του συστήματος δημόσιας υγείας με τη δημιουργία σύγχρονων υποδομών για όλους.
- Ενίσχυση του τουρισμού, δημιουργία νέας τουριστικής ταυτότητας, υιοθέτηση της διαδικασίας-μηχανισμού DMMO, ενδυνάμωση της θέσης στο διεθνές τουριστικό χάρτη.
- Ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου και των σύγχρονων μορφών πολιτισμού, σύνδεση με την τοπική παραγωγή, για τον εμπλουτισμό και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος.

Στρατηγικές Κατευθύνσεις ΣΠ4 «Μια πιο Κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη - ΕΚΤ+»

- Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και προώθηση της δια βίου μάθησης, της αναβάθμισης δεξιοτήτων και της εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού κατά προτεραιότητα σε επιχειρηματικές, ψηφιακές δεξιότητες και σε τομείς της RIS3, ιδίως των μακροχρόνια ανέργων, των νέων, των γυναικών και άλλων μειονεκτουσών ομάδων πληθυσμού (Ρομά, μετανάστες, Άτομα με Αναπηρίες, άτομα με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο) και ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης.
- Προώθηση ίσης πρόσβασης στην εκπαίδευση και κατάρτιση ιδίως για μειονεκτούσες ομάδες, για το σύνολο των βαθμίδων, και αποτροπή της πρόωρης εγκατάλειψης με έμφαση στην παιδική φροντίδα.
- Ενίσχυση των δομών και των υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας (πρωτοβάθμιας, ψυχικής, αντιμετώπιση των εξαρτήσεων), με έμφαση στην αποϊδρυματοποίηση και την μακροχρόνια φροντίδα.
- Στήριξη μειονεκτικών ομάδων πληθυσμού μέσα από ένα σύνθετο δίκτυο δομών και υπηρεσιών για την καταπολέμηση της φτώχειας, των διακρίσεων, του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Στρατηγικές Κατευθύνσεις ΣΠ5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της»

- Ανάδειξη της τοπικότητας ως βασικής συνιστώσας της Περιφερειακής στρατηγικής για την προώθηση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και τον περιορισμό των ανισοτήτων.
- Συνέχιση και διεύρυνση της εφαρμογής πολιτικών ΒΑΑ στα 5 αστικά κέντρα της Περιφέρειας.
- Ολοκλήρωση της πολυεπίπεδης παρέμβασης που αφορά την ΟΧΕ της Εγνατίας.
- Αντιμετώπιση των προβλημάτων των απομακρυσμένων και μειονεκτικών περιοχών μέσω της αξιοποίησης του μηχανισμού των ΟΧΕ.

2.2 Οι ΟΧΕ στο ΠεΠ ΑΜΘ 2021-2027

Στο πλαίσιο του ΠεΠ ΑΜΘ 2021-2027 αναφέρεται ότι οι ΟΧΕ μπορούν να αποτελέσουν ευκαιρία και τον κατάλληλο μηχανισμό για την ενδυνάμωση της χωρικής συνοχής στην Π-ΑΜΘ λαμβάνοντας υπόψη τον διαφορετικό βαθμό ανάπτυξης και το επίπεδο διαβίωσης των κατοίκων των απομακρυσμένων και υποβαθμισμένων περιοχών σε σχέση με τα αστικά κέντρα.

Με την εφαρμογή μιας ΟΧΕ είναι βέβαιο ότι θα αποκλιμακωθούν ως ένα βαθμό οι ανισότητες που παρατηρούνται με τα αστικά κέντρα και θα αμβλυνθούν χρόνια ζητήματα (πληθυσμιακή συρρίκνωση, φυγή νέων, προσβασιμότητα, απόκλιση επιπέδου υποδομών και υπηρεσιών από αυτό των αστικών κέντρων, περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης, αναξιοποίητοι τοπικοί πόροι). Παράλληλα μέσω μιας θεματικής ΟΧΕ (Τουρισμού-Πολιτισμού) θα αξιοποιηθούν οι πολιτιστικοί πόροι της Π-ΑΜΘ και θα λειτουργήσουν συνδυαστικά με φυσικούς και άλλους τουριστικούς πόρους, ώστε ο τουρισμός, με σημείο αναφοράς τον πολιτισμό, να συνεισφέρει στην ανάπτυξη της περιφέρειας.

Ειδικότερα, μέσω του ΕΣ 5ii¹ επιδιώκεται: α) η σύνδεση τουρισμού - πολιτισμού στην κατεύθυνση του εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος, της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου και της διασύνδεσης με τους άλλους τομείς της τοπικής οικονομίας και β) η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων στις απομακρυσμένες και παραμεθόριες και μειονεκτικές περιοχές της Περιφέρειας.

Για την επίτευξη των παραπάνω προβλέπεται η υλοποίηση δύο (2) στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), ήτοι:

¹ ΕΣ 5ii "Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας, σε περιοχές πλην των αστικών περιοχών"

- 1) Η συνέχιση και επικαιροποίηση της ΟΧΕ Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού 2014-2020 στην προσπάθεια διαμόρφωσης μιας νέας ταυτότητας για την Π-ΑΜΘ και την ανάδειξή της σε έναν διακριτό, διεθνούς εμβέλειας τουριστικό προορισμό. Η επικαιροποίηση θα αφορά στην επικαιροποίηση - αναπροσαρμογή του στρατηγικού της σχεδίου.
- 2) Η ΟΧΕ Οροσειράς Ροδόπης και Ποταμού Νέστου που ο σχεδιασμός της είχε προχωρήσει σημαντικά στο πλαίσιο της περιόδου 14-20 αλλά διάφοροι λόγοι δεν επέτρεψαν την ενεργοποίησή της και για την οποία θα υπάρξει πρόσθετη διαβούλευση και επικαιροποίηση αναγκών και στρατηγικών κατευθύνσεων.

Ειδικότερα σε ότι αφορά την ΟΧΕ Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού, ο προϋπολογισμός που προγραμματίζεται να διατεθεί από το ΠΕΠ 2021-2027 είναι 35 εκ. ευρώ. Ωστόσο, αναλόγως των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης και ειδικότερα των στοιχείων σκοπιμότητας και ωριμότητας των προτεινόμενων παρεμβάσεων, ο ανωτέρω προϋπολογισμός μπορεί να επικαιροποιηθεί και να επιμερισθεί στα πεδία παρέμβασης του ΠΕΠ.

Η ΟΧΕ μπορεί να αντλήσει πόρους και από άλλους Στόχους Πολιτικής του Προγράμματος «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» πέραν του ΣΠ5. Επίσης μπορεί να αντλήσει πόρους από όλα τα Ταμεία, καθώς και από άλλες πηγές χρηματοδότησης εκτός του ΠΕΠ (συνέργεια με Τομεακά Προγράμματα) στο πλαίσιο μιας πολυτομεακής και πολυταμειακής προσέγγισης σε ό,τι αφορά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της.

Στο πλαίσιο του ΣΠ5 και του ΕΣ5ii προβλέπονται (ενδεικτικά) παρεμβάσεις από τα εξής πεδία παρέμβασης:

016. Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις

045. Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης

078. Προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των περιοχών Natura 2000

079. Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές

093. Άλλες ανακατασκευές και εκσυγχρονισμοί οδών (αυτοκινητοδρόμων, εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών οδών)

165. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού

166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών

167. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της φυσικής κληρονομιάς και του οικοτουρισμού εκτός από τις περιοχές Natura 2000

168. Υλική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων

170. Βελτίωση της ικανότητας των αρχών του προγράμματος και των φορέων που συνδέονται με την υλοποίηση των ταμείων

Στο πλαίσιο του ΣΠ4 μπορούν να αντληθούν πόροι από:

- Τον ΕΣ4.1: Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας (ΕΚΤ+).
- Τον ΕΣ4.4: Προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, της ενεργητικής και υγιούς γήρανσης, καθώς και ενός υγιούς και καλά προσαρμοσμένου περιβάλλοντος εργασίας που αντιμετωπίζει τους κινδύνους για την υγεία (ΕΚΤ+).

Πεδία παρέμβασης:

134. Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση

137. Στήριξη της αυτοαπασχόλησης και της σύστασης επιχειρήσεων

46. Στήριξη της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή

2.3 ΟΧΕ Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής «ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ»

2.3.1 Ιστορικό και αποτίμηση υλοποίησης ΟΧΕ 2014-2020

Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση «Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού» εκπονήθηκε στο πλαίσιο της τεχνικής υποστήριξης για την εξειδίκευση του ΕΠ ΑΜΘ 2014 – 2020 με την από 06/05/2015 (αρίθμ. πρωτ. 2776) σύμβαση της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΕΠ ΑΜΘ 2014 – 2020 με εξωτερικό ανάδοχο.

Το έργο περιλάμβανε δύο παραδοτέα που στόχευαν στη σταδιακή εξειδίκευση του αντικειμένου, σε συνεργασία και σε στενή διαβούλευση με τις αρμόδιες υπηρεσίες και δομές σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Στη διαδικασία της διαβούλευσης δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα, καθώς η εφαρμογή του σχεδίου από τη φύση του προϋποθέτει την ενεργό εμπλοκή και συντονισμένη συμμετοχή όλων των φορέων.

Η διαβούλευση οργανώθηκε από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ ΑΜΘ και πραγματοποιήθηκε σε δύο χρονικούς κύκλους, ήτοι:

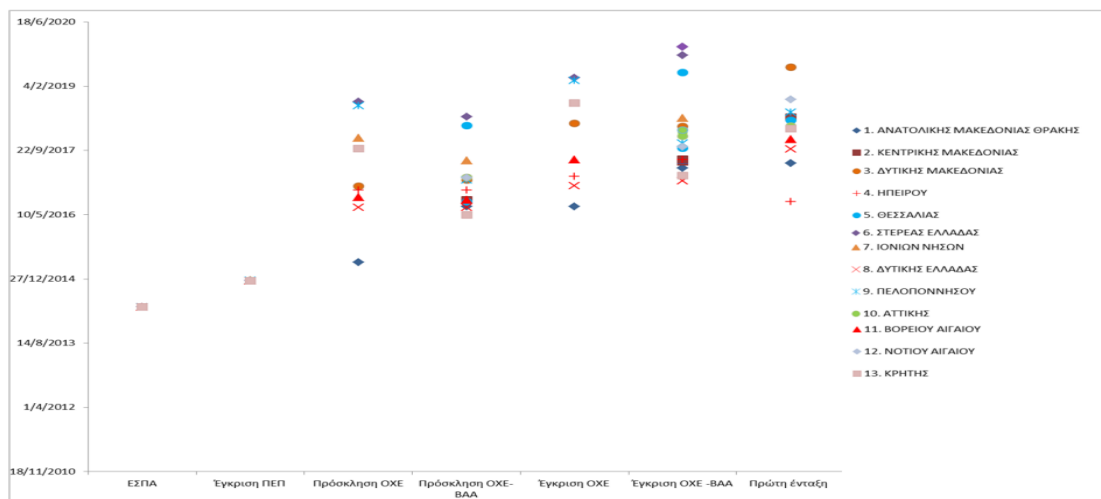
- Με την ολοκλήρωση του 1^{ου} παραδοτέου της μελέτης οπότε και κλήθηκαν οι φορείς να διατυπώσουν αφενός γραπτά τις απόψεις τους μέσω συμπλήρωσης ειδικού εντύπου (δελτίου παρέμβασης) και αφετέρου, δια ζώσης μέσω τεχνικών συναντήσεων που έγιναν σε Καβάλα και Αλεξανδρούπολη.
- Με την ολοκλήρωση του 2^{ου} παραδοτέου.

Η ΟΧΕ ενεργοποιήθηκε με την έκδοση πρόσκλησης υποβολής προτάσεων στις 14/10/2016 (4638/ΑΜΘ32) και ακολούθησαν τροποποιήσεις της εν λόγω πρόσκλησης όπως αποτυπώνονται παρακάτω.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την αποτίμηση της εφαρμογής των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, η πρώτη πρόσκληση και έγκριση Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης πραγματοποιήθηκε από την Περιφέρεια ΑΜΘ όπως φαίνεται στο ακόλουθο γράφημα.

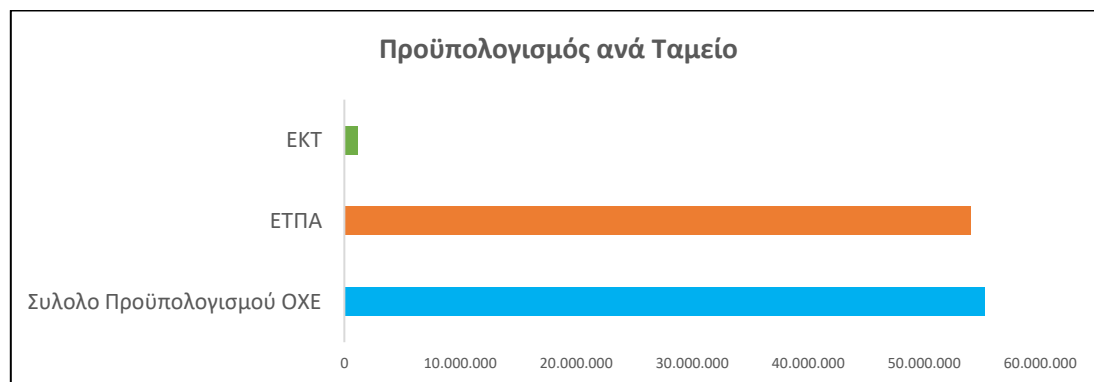
Γράφημα 1: Προσκλήσεις και εγκρίσεις ΟΧΕ ανά Περιφέρεια

Πηγή: αποτίμηση της εφαρμογής των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, ΕΥΣΣΑ, Μάιος 2020

Η ΟΧΕ «Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού» εγκρίθηκε με προϋπολογισμό ύψους 55,2 εκ. ευρώ εκ των οποίων το 97,83% καλύπτεται από το ΕΤΠΑ και το υπόλοιπο 2,17% από το ΕΚΤ.

Γράφημα 2: Προϋπολογισμός ΟΧΕ ανά Χρηματοδοτικό Ταμείο

Πηγή: Ε.Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ, Αποτίμηση Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια ΑΜΘ, Έκδοση 2, Σεπτέμβριος 2022

Συνολικά η κατανομή του προϋπολογισμού ανά επενδυτική προτεραιότητα στο πλαίσιο του ΠΕΠ 2014-2020 και πεδίο παρέμβασης αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα.

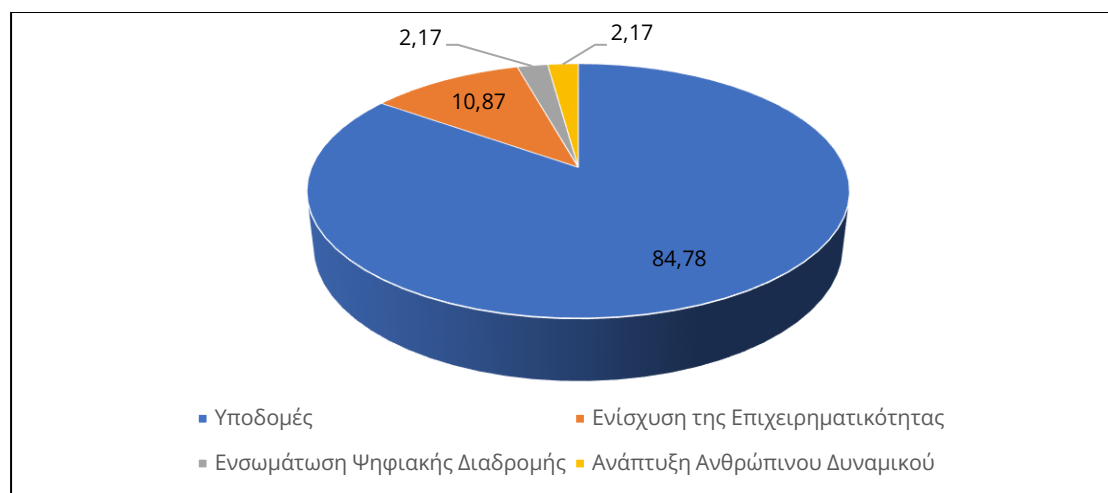
Πίνακας 1: Προϋπολογισμός ΟΧΕ Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού
2014-2020

ΕΠ ΕΔΕΤ	Κωδ. Επενδυτικής Προτεραιότητας	Κωδ. Πεδίου Παρέμβασης	ΔΔ (€)
ΕΠ ΑΜΘ 2014- 2020 ΕΤΠΑ	2γ Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία	79: Πρόσβαση στις πληροφορίες του δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβάνονται τα ανοιχτά δεδομένα του ηλεκτρονικού πολιτισμού, οι ψηφιακές βιβλιοθήκες, το ψηφιακό περιεχόμενο και ο ηλεκτρονικός τουρισμός)	1.150.000
	3δ Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνικές αγορές και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας	67: Επιχειρηματική ανάπτυξη ΜΜΕ, στήριξη της επιχειρηματικότητας και των φυτωρίων επιχειρήσεων (περιλαμβάνεται η στήριξη τεχνοβλαστών και παράγωγων επιχειρήσεων)	5.000.000
		74: Ανάπτυξη και προβολή των στοιχείων που αποτελούν κεφάλαιο για τον τουρισμό στις ΜΜΕ	1.000.000
		76: Ανάπτυξη και προβολή των στοιχείων που αποτελούν κεφάλαιο για τον τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας ΜΜΕ	1.050.000
	6γ Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	91: Ανάπτυξη και προώθηση του τουριστικού δυναμικού φυσικών περιοχών	2.860.000
		92: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιων τουριστικών κεφαλαίων	1.500.000
		94: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς	27.750.000
		95: Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς	1.197.000
	7β Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ	34: Άλλες ανακατασκευές και βελτιώσεις οδών (αυτοκινητόδρομων, εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών οδών)	12.500.000
		ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	54.007.000
ΕΠ ΑΜΘ 2014- 2020 ΕΚΤ	8iii Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων πολύ μικρών,	104: Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και ίδρυση επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	1.200.000

ΕΠ ΕΔΕΤ	Κωδ. Επενδυτικής Προτεραιότητας	Κωδ. Πεδίου Παρέμβασης	ΔΔ (€)
	μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων		
		ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	1.200.000
		ΣΥΝΟΛΟ ΟΧΕ_2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ	55.207.000

Η ΟΧΕ δομήθηκε στη βάση τεσσάρων αξόνων προτεραιότητας, ήτοι: 1) Υποδομές, 2) Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας, 3) Ενσωμάτωση Ψηφιακής Διαδρομής και 4) Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και η ποσοστιαία κατανομή του προϋπολογισμού ανά άξονα αποτυπώνεται ως ακολούθως:

Γράφημα 3: Ποσοστιαία κατανομή πόρων ανά άξονα ΟΧΕ

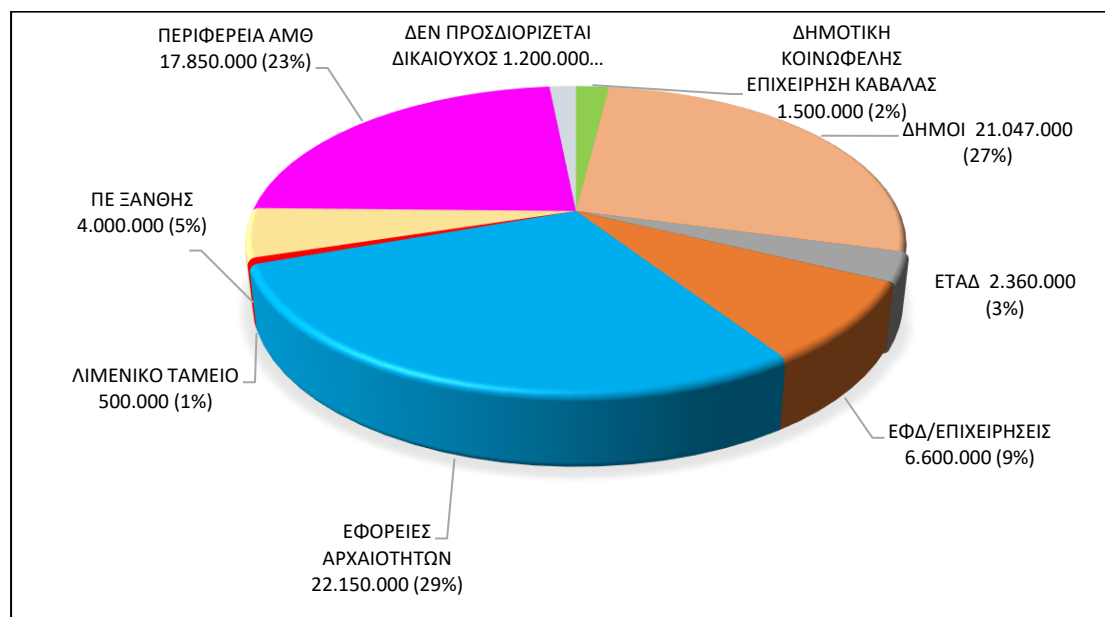

Πηγή: Ε.Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ, Αποτίμηση Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια ΑΜΘ, Έκδοση 2, Σεπτέμβριος 2022

Στην εγκεκριμένη στρατηγική συμπεριλήφθηκαν συνολικά 66 πράξεις που αντιστοιχούν σε 23 δικαιούχους. Το 79% του προϋπολογισμού αφορά σε πράξεις με Δικαιούχους Εφορείες Αρχαιοτήτων (29%), την Περιφέρεια ΑΜΘ (23%) και Δήμους (27%) της περιοχής εφαρμογής της ΟΧΕ.

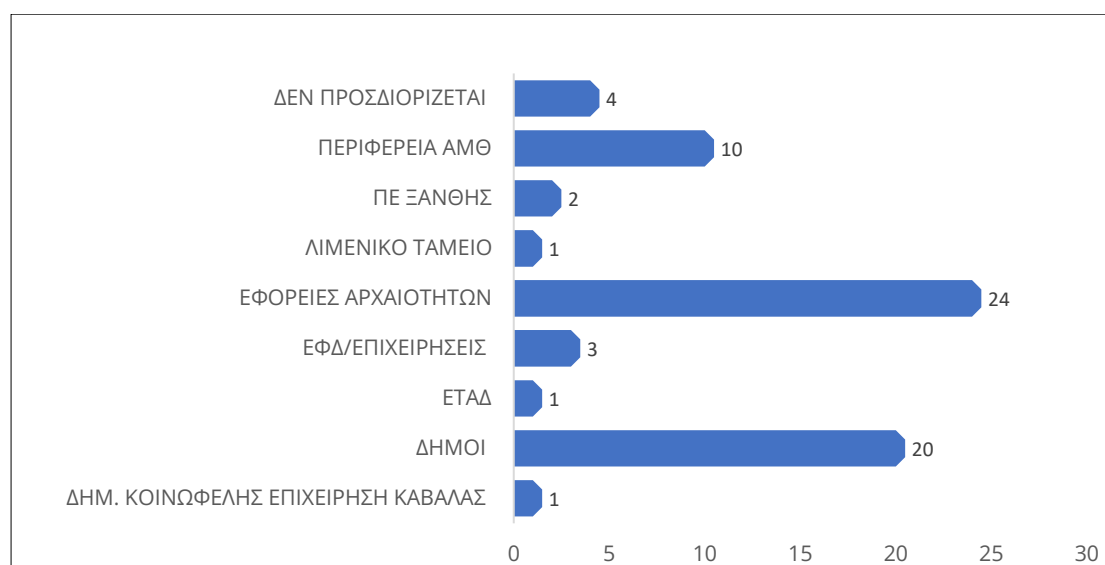
Αναλυτικά, ο αριθμός και το ποσοστό συνολικού προϋπολογισμού των πράξεων ανά ομάδα δικαιούχων αποτυπώνεται στα παρακάτω γραφήματα:

Γράφημα 4: Κατανομή προϋπολογισμού κατά Δικαιούχο και αριθμός πράξεων

Πηγή: Ε.Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ, Αποτίμηση Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια ΑΜΘ, Έκδοση 2, Σεπτέμβριος 2022

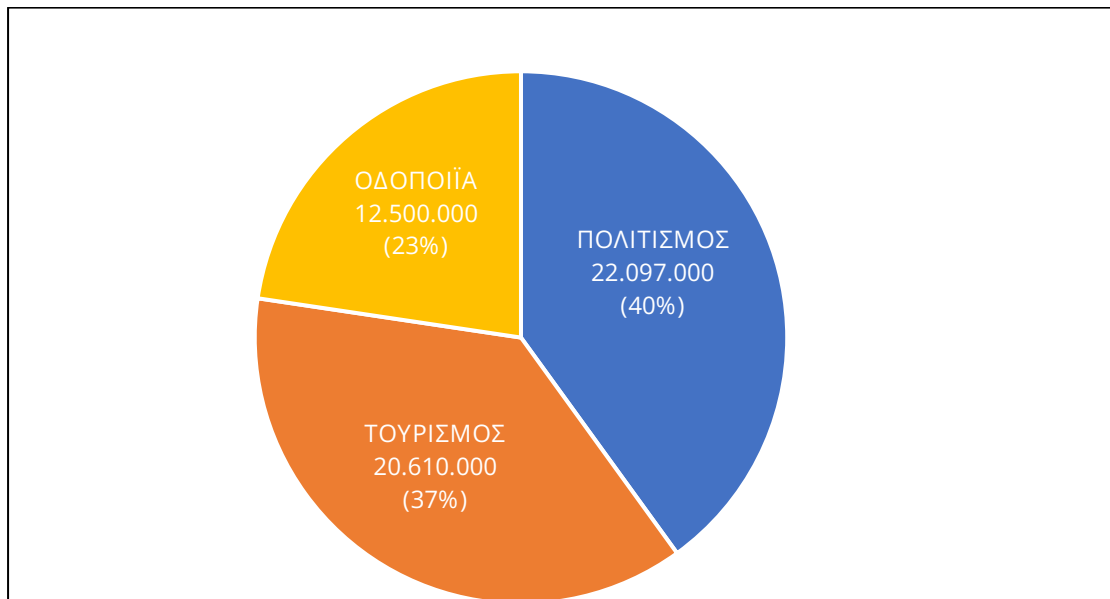
Γράφημα 5: Αριθμό Πράξεων ανά Δικαιούχο

Πηγή: Ε.Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ, Αποτίμηση Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια ΑΜΘ, Έκδοση 2, Σεπτέμβριος 2022

Ο συνολικός προϋπολογισμός της στρατηγικής κατανέμεται, σχετικά ισόποσα, μεταξύ πολιτισμού και τουρισμού, ενώ ένα μέρος του προϋπολογισμού (23%) αφορά σε παρεμβάσεις του οδικού δικτύου στην περιοχή της ΟΧΕ.

Γράφημα 6: Θεματική κατανομή προϋπολογισμού ΟΧΕ

Πηγή: Ε.Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ, Αποτίμηση Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια ΑΜΘ, Έκδοση 2, Σεπτέμβριος 2022

Από το 2017 έχουν ενταχθεί στο ΠΕΠ 28 έργα της ΟΧΕ για τα οποία δόθηκε έμφαση στην επιτάχυνση της πορείας υλοποίησής τους.

Βάσει στοιχείων του ΟΠΣ έως την 01.06.2023 το ποσοστό συμβασιοποίησης των 28 έργων ανήλθε σε 55,4% και των πληρωμών σε 27,7% επί του συνολικού προϋπολογισμού.

Πίνακας 2: Ενταγμένα Έργα ΟΧΕ «Πολιτιστική -Τουριστική Διαδρομή Εγνατίας Οδού» 2014-2020

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΈΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΦΟΡΕΑΣ	ΗΜΕΡ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ
5003196	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΔ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΡΟΔΟΠΗΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΝΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	22/5/2018	2.359.950	1.242.214	540.697
5003961	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΠΕΤΡΩΤΩΝ ΟΡΙΩΝ Ν' ΕΒΡΟΥ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	20/12/2018	13.863.819	7.667.851	1.279.496
5004151	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΠΟ ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΡΟΔΟΠΗΣ (ΚΟΜΟΤΗΝΗ)	24/5/2018	1.967.070	1.967.070	1.441.588
5004215	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΤΙΡΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΙΕΡΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΝΑΟΥ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ & ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΗΝΜΕΙΩΝ	25/8/2017	1.253.920	1.253.920	1.115.564
5007640	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΕΜΕΝΟΥΣ ΑΡΑΠ ΤΖΑΜΙ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΔΡΑΜΑΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ & ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΗΝΜΕΙΩΝ	15/4/2019	1.082.214	1.082.214	581.912
5007682	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΡΟΔΟΠΗΣ (ΚΟΜΟΤΗΝΗ)	13/6/2017	1.770.000	1.770.000	1.832.396
5007729	ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΞΑΝΘΗΣ	29/12/2017	1.612.463	1.600.000	967.460
5007942	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΜΝΗΜΕΙΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	20/7/2017	1.006.915	744.445	569.583
5009861	ΙΜΑΡΕΤ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΡΟΔΟΠΗΣ (ΚΟΜΟΤΗΝΗ)	4/9/2017	1.474.750	1.474.750	978.859
5010957	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΦΙΛΙΠΠΩΝ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ (ΚΑΒΑΛΑ)	24/5/2018	2.537.189	2.537.189	1.775.039

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΈΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΦΟΡΕΑΣ	ΗΜΕΡ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ
5010959	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΘΑΣΟΥ Β ΦΑΣΗ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ (ΚΑΒΑΛΑ)	30/7/2018	3.459.538	3.367.417	2.212.453
5017039	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ Β ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΩΝ ΜΕ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΑΝΩΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΤΩΝ ΕΡΕΙΠΙΩΝ ΤΗΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ & ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΗΝΜΕΙΩΝ	30/7/2018	754.067	754.067	236.225
5029216	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΒΡΟΥ	7/8/2018	1.018.206	1.018.206	847.726
5032520	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ ΔΡΑΜΑΣ ΦΑΣΗ Β	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΡΑΜΑΣ (ΔΡΑΜΑ)	27/11/2018	940.000	940.000	675.112
5033701	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΡΗΝΙΔΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΒΑΛΑΣ- ΔΗΜΩΦΕΛΕΙΑ	9/8/2019	2.188.626	0	0
5037523	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΠΛΩΤΙΝΟΠΟΛΗΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΒΡΟΥ	12/8/2019	559.187	559.187	468.341
5048513	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗ ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ ΞΑΝΘΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	30/7/2021	191.404	0	0
5052399	ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΆΥΛΟΣ ΠΟΡΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΒΑΛΑΣ- ΔΗΜΩΦΕΛΕΙΑ	9/11/2020	357.000	355.760	228.160
5056171	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΟΣΜΟΣΩΤΕΙΡΑΣ ΦΕΡΩΝ ΕΒΡΟΥ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΜΗΝΜΕΙΩΝ	9/11/2020	900.000	900.000	310.305
5062196	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΤΑΦΙΚΟΥ ΤΥΜΒΟΥ ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΔΟΞΙΠΑΡΑΣ ΖΩΝΗΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ & ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ	4/2/2021	13.197.092	847.380	300.283

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΈΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΦΟΡΕΑΣ	ΗΜΕΡ/ΝΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ
5063271	ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ (ΚΑΒΑΛΑ)	9/11/2020	350.000	350.000	175.776
5075954	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΑΛΙΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ (ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ	29/4/2021	830.999	0	0
5076498	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΕΠΑΝΕΚΘΕΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗ ΚΟΜΟΤΗΝΗ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΡΟΔΟΠΗΣ (ΚΟΜΟΤΗΝΗ)	26/5/2021	655.000	655.000	293.398
5076587	ΣΧΕΔΙΟ ΕΝΟΠΙΟΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	14/6/2021	1.200.000	0	0
5076623	ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	30/7/2021	1.226.608	0	0
5076637	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΡΟΔΟΠΗΣ (ΚΟΜΟΤΗΝΗ)	6/8/2021	602.559	445.000	0
5076646	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	3/6/2021	830.000	707.969	0
5076681	ΝΥΧΤΕΡΙΝΟΣ ΦΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΣΤΡΟΥ ΧΩΡΑΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΒΡΟΥ	3/6/2021	244.896	96.096	9.079

Πηγή: 7ης Συνεδρίαση Επιτροπής Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, «Ανατολική Μακεδονία και Θράκη» 2014-2020, Ιούνιος 2023

Σημειώνεται ότι πέντε (5) ενταγμένα έργα δεν έχουν ακόμη συμβασιοποιηθεί, ενώ για δύο συμβασιοποιημένα έργα δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές.

Ειδικότερα:

Μη συμβασιοποιημένα έργα:

- Εκσυγχρονισμός των υποδομών του Θερμαλιστικού Κέντρου Κρηνίδων Καβάλας (Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση Καβάλας-ΔΗΜΩΦΕΛΕΙΑ)
- Πολιτιστικές Διαδρομές στη παλιά πόλη Ξάνθης (Δήμος Ξάνθης)
- Αποκατάσταση και ανάδειξη παλιάς Μητρόπολης Πνευματικό Κέντρο Ιεράς Μητρόπολης Μαρώνας και Κομοτηνής - συντήρηση διαρρύθμιση ενεργειακή αναβάθμιση, αναμόρφωση (Περιφέρεια ΑΜΘ)²
- Σχέδιο ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων οργάνωση αστικών και τουριστικών υποδομών Διδυμότειχου (Δήμος Διδυμότειχου)
- Παιδικός χώρος πολιτισμού Δήμου Ξάνθης (Δήμος Ξάνθης)

Έργα συμβασιοποιημένα με μηδενικές πληρωμές:

- Προστασία και αναβάθμιση υποδομών αρχαίου θεάτρου Μαρώνας
- αποκατάσταση μεταβυζαντινού ναού Αγίου Γεωργίου Σουφλίου.

Επιπλέον, αν και είχε προβλεφθεί δημόσια δαπάνη 6,6 εκ.€ για δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, αυτές δεν υλοποιήθηκαν.

Η σημερινή εικόνα της ΟΧΕ, ως πολιτιστικής παρέμβασης, χαρακτηρίζεται από την πολύ ισχυρή παρουσία έργων αποκατάστασης / ανάδειξης μνημείων της πολιτιστικής κληρονομιάς, ένα έργο οδοποιίας και απουσία παρεμβάσεων σε μνημεία της σύγχρονης περιόδου και της πολιτιστικής δημιουργίας.

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης για την επικαιροποίηση της ΟΧΕ προτάθηκε από τους συμμετέχοντες φορείς να συμπεριληφθούν τα κάτωθι έργα τα οποία ναι μεν υπήρχαν στην ΟΧΕ 2014-2020 ωστόσο δεν υποβλήθηκαν από τους Δικαιούχους στο πλαίσιο σχετικής πρόσκλησης της ΕΥΔ, ήτοι:

Δήμος Σουφλίου

- Αποκατάσταση – επανάχρηση συγκροτήματος Τζίβρε ως κέντρου στήριξης και προώθησης της τοπικής οικονομίας και του πολιτισμού.
- Δημιουργία ανοικτού Μουσείου Απολιθωμάτων (Ορθολογική Ανάδειξη και Μουσειακή Αξιοποίηση του Απολιθωμένου Δάσους του Νομού Έβρου

² Στο πλαίσιο της διαβούλευσης, αναφέρθηκε ότι το έργο έχει συμβασιοποιηθεί

Δήμος Κομοτηνής

- Το 2ο Υποέργο: Δημιουργία Πολιτιστικής Διαδρομής Βυζαντινού Κάστρου Κομοτηνής της Πράξης «Ολοκλήρωση ανάδειξης βυζαντινού τείχους - ενοποίηση μνημείων»

Εφορεία Αρχαιοτήτων Έβρου

- Νυχτερινός φωτισμός κάστρου χώρας Σαμοθράκης.

Ιεράς Μητρόπολης Μαρώνας και Κομοτηνής

- Αποκατάσταση και ανάδειξη παλιάς Μητρόπολης-Πνευματικό Κέντρο Ιεράς μητρόπολης Μαρώνας και Κομοτηνής (συντήρηση, διαρρύθμιση, ενεργειακή αναβάθμιση, αναμόρφωση)

Η περιγραφή των παραπάνω έργων και η τεκμηρίωση της σκοπιμότητάς τους παρουσιάζονται στο παράρτημα με τα αποτελέσματα της διαβούλευσης.

Επιπρόσθετα, στο τεύχος της διαβούλευσης παρουσιάζονται για ορισμένα έργα που είναι σε εξέλιξη και των οποίων οι Δικαιούχοι συμμετείχαν στη διαβούλευση, αφενός το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η υλοποίησή τους και αφετέρου, οι υπολειπόμενες εργασίες για την ολοκλήρωσή τους.

Τέλος, επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο της ΟΧΕ Εγνατίας Οδού 2014-2020 υπεγράφη στις 15/01/2018 μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ της Π-ΑΜΘ και του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» για την υποστήριξη του Προγράμματος «Πολιτιστική - Τουριστική Διαδρομή Εγνατίας Οδού».

Στο πλαίσιο αυτό η Οικονομική Επιτροπή της Περιφέρειας αποδέχθηκε από το «ΔΙΑΖΩΜΑ» την δωρεά δύο μελετών ήτοι: α) «Ψηφιακή Στρατηγική για τον Πολιτισμό στην Πολιτιστική Διαδρομή της Εγνατίας Οδού 2020» και β) «Οργάνωση της συμμετοχής της τοπικής οικονομίας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης στην Πολιτιστική Διαδρομή της Εγνατίας Οδού», για τη δημιουργία Cluster Επιχειρηματικότητας.

Οι εν λόγω μελέτες πρέπει να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της εφαρμογής της ΟΧΕ Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού 2021-2027.

2.3.2 Σκοπιμότητα Συνέχισης της ΟΧΕ

Η σημασία του τουρισμού για την ανάπτυξη της Περιφέρειας και η συγκέντρωση σημαντικότερων πολιτιστικών πόρων, σε συνδυασμό με τη διάταξη των πόρων κατά μήκος της αρχαίας Εγνατίας Οδού, αποτέλεσαν τη βάση του αρχικού σχεδιασμού της ΟΧΕ «Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού».

Ο τομέας του τουρισμού, παρά τα όποια προβλήματα, διατηρεί ακέραια τα περιθώρια βελτίωσης και μπορεί βάσιμα να συνεισφέρει στην αναπτυξιακή ανασύνταξη, αφού τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει ανοδικές τάσεις, γεγονός που του προσδίδει πιο δυναμικό ρόλο στον ευρύτερο Βαλκανικό και Μεσογειακό χώρο. Παράλληλα, συγκεντρώνει μεγάλο ποσοστό οδικής τουριστικής κίνησης, λόγω της εγγύτητας με τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης και την Τουρκία. Επομένως, μπορεί να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο ο ρόλος και η θέση της Περιφέρειας στον διεθνή τουριστικό χάρτη με κατάλληλες συνθήκες και προϋποθέσεις.

Προτεραιότητα για την Περιφέρεια στην ΠΠ 2021-2027 αποτελεί η ενίσχυση του τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα των αναδυόμενων κλάδων (μεταξύ των οποίων είναι ο τουρισμός) μέσα από ποιοτική και θεματική διαφοροποίηση και διαρκή εξωστρέφεια.

Παράλληλα, στο πλαίσιο του οράματος της Περιφέρειας να καταστεί Πύλη Ανάπτυξης και Πόλος Αξίας επιδιώκεται η αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων σε φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους και επίσης δίνεται έμφαση στη διαμόρφωση ενός βιώσιμου παραγωγικού μίγματος το οποίο συγκροτούν, ο τουρισμός, ο πολιτισμός, το περιβάλλον και η αγροδιατροφή με τη μεταξύ τους διασύνδεση.

Στόχος αποτελεί η δημιουργία νέας τουριστικής ταυτότητας, η ενδυνάμωση της θέσης της Π-ΑΜΘ στο διεθνή τουριστικό χάρτη, η ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου και των σύγχρονων μορφών πολιτισμού, η σύνδεση με την τοπική παραγωγή, για τον εμπλουτισμό, την αναβάθμιση και την ενίσχυση της ελκυστικότητας του τουριστικού προϊόντος. Η παραπάνω στόχευση είναι σε συνάφεια με τις απόψεις των φορέων που συμμετείχαν στη διαβούλευση.

Η σκοπιμότητα της ΟΧΕ έγκειται στο να αξιοποιηθεί οργανωμένα και με ολιστικό τρόπο το απόθεμα και ο πλούτος των πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας και να συνδεθεί με φυσικούς και άλλους τουριστικούς πόρους, υπό το τρίπτυχο Πολιτισμός – Τουρισμός – Περιβάλλον και να αποτελέσει για την Περιφέρεια ένα προϊόν όχι συμπληρωματικό του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος, αλλά κύριο και παράλληλα, μοχλό ανάπτυξης της Π-ΑΜΘ:

- Δημιουργώντας ιδιαίτερη τουριστική ταυτότητα με πυρήνα τους πλούσιους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους και ενισχύοντας την εικόνα και την ανταγωνιστικότητα της Περιφέρειας.

- Εντάσσοντας τους τουριστικούς και πολιτιστικούς πόρους σε ένα ενιαίο δίκτυο με προϊόντική λογική υπηρετώντας την τοπική ανάπτυξη και την κοινωνική ενσωμάτωση.
- Δημιουργώντας κόμβους και πόλους συνδυασμένου ενδιαφέροντος που αυξάνουν την επισκεψιμότητα.
- Ενισχύοντας και άλλες συμπληρωματικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού και ικανοποιώντας τις νέες τάσεις τουριστικής ζήτησης που εστιάζουν στη γνωριμία του τόπου προορισμού και στην αποκόμιση εμπειριών.
- Συμβάλλοντας στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, αλλά και στη βελτίωση κι άλλων τουριστικών δεικτών (π.χ. αφίξεις, διανυκτερεύσεις, εισπράξεις, πληρότητα καταλυμάτων).
- Αναπτύσσοντας συνεργασίες με τις όμορες Περιφέρειες και χώρες στο επίπεδο της ανάδειξης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.
- Δημιουργώντας ουσιαστικά έναν διακριτό, διεθνούς εμβέλειας και φήμης Τουριστικό Προορισμό.

Στην ΠΠ 2014 - 2020 η ΟΧΕ δεν ενεργοποιήθηκε στο σύνολο των προγραμματιζόμενων τομέων παρέμβασης κυρίως λόγω των εξαιρετικά δυσμενών συνθηκών της υγειονομικής κρίσης covid-19³.

Για το λόγο αυτό και δεδομένης της βαρύτητας που δίνεται στην εν λόγω ΟΧΕ, επιλέχθηκε να συνεχιστεί και στην Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 και να χρηματοδοτηθεί από το ΠΕΠ ΑΜΘ, ως έργο στρατηγικής σημασίας. Μάλιστα, στο πλαίσιο της διαβούλευσης κατάρτισης του ΠΕΠ ΑΜΘ 2021-2027 υπήρξαν εισηγήσεις και προτάσεις από αρκετούς φορείς που ανέδειξαν την ανάγκη συνέχισης της ΟΧΕ «Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού».

Επιπλέον και μέσω της RIS3 της Π-ΑΜΘ και τον άξονα «ενίσχυση και εμπέδωση των αναδυόμενων κλάδων» αναδεικνύεται η ανάγκη για ολοκλήρωση της αλυσίδας αξίας του τομέα τουρισμός-πολιτισμός, που μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ΟΧΕ «Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού».

Η συνέχιση της ΟΧΕ Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού στην ΠΠ 2021-2027 στηρίχθηκε και στις εξής κατευθύνσεις του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Π-ΑΜΘ:

- Συγκρότηση ενός ευρύτατου δικτύου συνδυασμένης ανάδειξης φυσικών και πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας, ως πλαίσιο και προϋπόθεση για

³ Ορισμένοι επίσης ανασταλτικοί παράγοντες σύμφωνα με τα ευρήματα της διαβούλευσης είναι οι καθυστερήσεις στη διαγωνιστική διαδικασία λόγω ενστάσεων και προσφυγών, η εκπόνηση εξειδικευμένων (χρονοβόρων) μελετών για επιμέρους δράσεις των υποέργων, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, κυρίως στους μικρούς Δήμους, οι καθυστερήσεις στις πληρωμές που δρουν αποτρεπτικά στην προσέλκυση αναδόχων υλοποίησης πράξεων.

την προστασία και ολοκληρωμένη διαχείριση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου

- Συγκρότηση συμπληρωματικών δικτύων και διαδρομών που θα προστατεύουν, μέσω της ανάδειξής τους, σημαντικούς φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους της Περιφέρειας, καθώς και δικτυακά οργανωμένες πολιτιστικές εκδηλώσεις: Πολιτιστικές διαδρομές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και δίκτυα μουσείων, αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και παραδοσιακών οικισμών. Δίκτυο θρησκευτικών και βυζαντινών μνημείων και χώρων.
- Εφαρμογή προγράμματος στοχευμένων χωρικών δράσεων, οι οποίες θα προστατεύουν, ενεργοποιούν και αναδεικνύουν τις οργανικές διασυνδέσεις φυσικού περιβάλλοντος, ιστορίας και πολιτισμού, τοπίου, παραγωγικών δραστηριοτήτων και οικιστικού δικτύου.
- Ενσωμάτωση πολιτιστικών πόρων σε πολυθεματικά δίκτυα - δημιουργία δικτύων που συνδέουν φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, οικιστικά κέντρα, κυκλοφοριακούς άξονες, με συνδέσεις με τη σύγχρονη κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική και παραγωγική δραστηριότητα.
- Σύνδεση πολιτισμού με τον τουρισμό, ιδιαίτερα με ήπιες μορφές του (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, αρχαιολογικός τουρισμός), και ένταξη πολιτιστικών δικτύων σε τουριστικά προγράμματα - ο πολιτισμός ως αναπτυξιακός πόρος.
- Διαχείριση των πόρων με ισόρροπο και ισότιμο γεωγραφικά τρόπο που στοχεύει στην άρση τυχόν χωρικών ανισοτήτων.
- Δικτύωση με σημαντικούς πολιτιστικούς πόρους της όμορης Περιφέρειας με βάση τον άξονα της Εγνατίας ώστε να ενταχθούν οι πολιτιστικοί πόροι της Περιφέρειας σε ένα δίκτυο με διεθνή απήχηση.
- Συγκρότηση και ενίσχυση της Πολιτιστικής Διαδρομής της Εγνατίας Οδού, που αναπτύσσεται με κεντρικό ενοποιητικό άξονα το «ίχνος» της αρχαίας Εγνατίας.

Επιπροσθέτως, στον Στρατηγικό Σχεδιασμό της Περιφέρειας⁴ 2021-2025 η αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των γενικών στόχων και επιδιώκεται η ανάδειξη της συμβολής του τουριστικού τομέα και της αλυσίδας αξίας του στην τοπική οικονομία. Ως ειδικοί στόχοι ορίζονται η ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου, η προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού και η καθιέρωση της ταυτότητας της Περιφέρειας ως ισχυρό brand name.

⁴ Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Περιφέρειας ΑΜΘ 2021- 2025

Τέλος, στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του τουριστικού τομέα που έχει εκπονηθεί από τον ΙΝΣΕΤΕ για τους προορισμούς «Θράκη» και «Θάσος, Καβάλα και Δράμα», ο πολιτιστικός και θρησκευτικός τουρισμός αξιολογείται ως κύριο τουριστικό προϊόν σε συνέργεια με άλλα είδη τουρισμού (π.χ. αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός).

Ως στρατηγικές δράσεις για την Π-ΑΜΘ προτείνονται:

- Η δημιουργία ενιαίας ταυτότητας του προορισμού και καλλιέργεια branding πάνω στα ιδιαίτερα, μοναδικά χαρακτηριστικά του προορισμού (π.χ. πολιτιστικός και θρησκευτικός τουρισμός: Μυθολογία, Αρχαία Ελλάδα, Ρωμαϊκή Περίοδος, Τουρκοκρατία, μνημεία Βυζαντινής περιόδου και Χριστιανικής και Οθωμανικής Θρησκείας).
- Η ανάδειξη του βάθους και του πολιτιστικού πλούτου του προορισμού αλλά και ο εμπλουτισμός του πολιτιστικού προϊόντος με γευσιγνωστικές, οινογνωστικές και γαστρονομικές εμπειρίες, που καθρεπτίζουν τις παραδόσεις, τη λαογραφία, την ιστορική και κοινωνική εξέλιξη της περιοχής.
- Η υλοποίηση της πολιτιστικής διαδρομής της Εγνατίας Οδού για την προβολή του υφιστάμενου πολιτιστικού και θρησκευτικού κεφαλαίου του προορισμού, αλλά και την ένταξη του πολιτιστικού αποθέματος στην ταυτότητα του.
- Η ανάπτυξη της πολιτιστικής διαδρομής της Εγνατίας ως μέρος της συνολικής αρχαίας διαδρομής που εκτείνεται από την Κωνσταντινούπολη μέχρι το Δυρράχιο ενθαρρύνοντας διαπεριφερειακές και διασυνοριακές συνεργασίες.

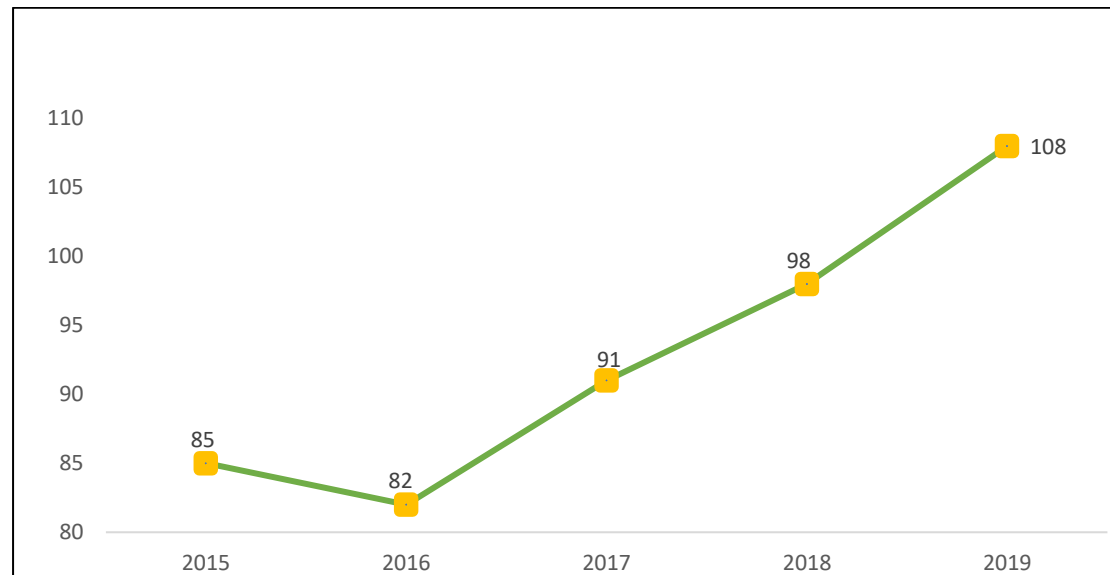
Παράλληλα με όλα τα παραπάνω, στην απόφαση της συνέχισης της «ΟΧΕ Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ» συνέβαλε και η πολλαπλή διάσταση που διαπνέει τον πολιτισμό, ως βασικό προϊόν της τουριστικής κατανάλωσης, ως ένας από τους τέσσερις πυλώνες της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης παγκοσμίως, αλλά και ως συνεκτικό στοιχείο της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης.

Επιπλέον, το αυξημένο ενδιαφέρον και οι θετικές τάσεις⁵ που καταγράφονται στη διεθνή τουριστική αγορά ως προς τον πολιτιστικό τουρισμό και η συμβολή που αποδεδειγμένα μπορεί να επιφέρει στην τοπική και περιφερειακή οικονομία, συνιστούν ευκαιρία και πρόκληση που η Π-ΑΜΘ δεν μπορεί να παραβλέψει δεδομένου αφενός του πολιτιστικού πλούτου που διαθέτει και αφετέρου, της καταγεγραμμένης ανάγκης για ενδυνάμωση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας,

⁵ ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Προϊόντα και Αγορές

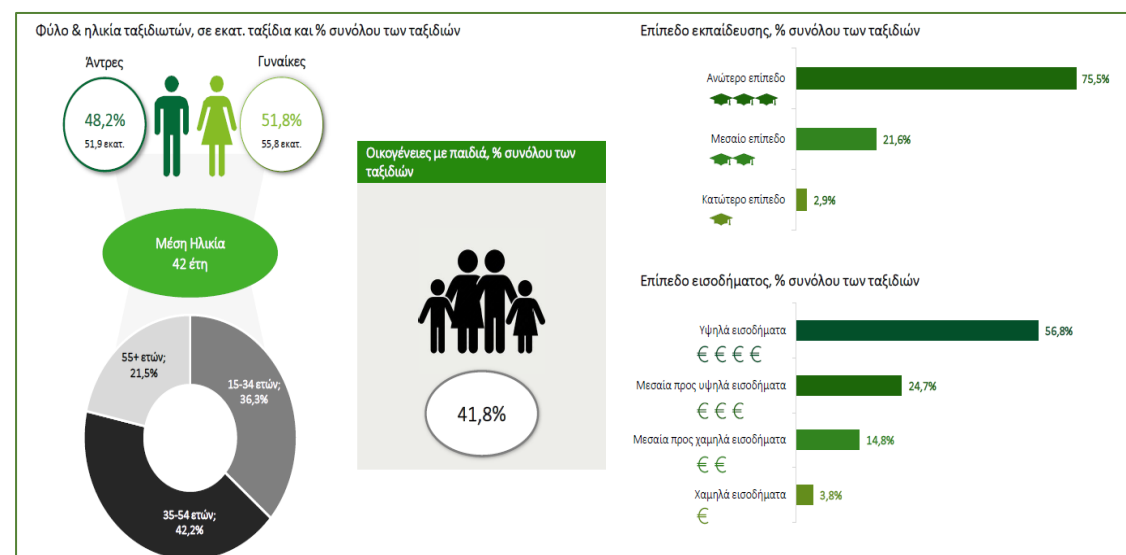
βελτίωσης των τουριστικών δεικτών και αύξησης της συνεισφοράς του τουρισμού στην οικονομία.

Γράφημα 7: Διεθνής ζήτηση για Πολιτιστικό & Θρησκευτικό Τουρισμό σε εκ. ταξίδια, 2015-2019

Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Προϊόντα και Αγορές

Γράφημα 8: Προφίλ επισκεπτών πολιτιστικού – θρησκευτικού τουρισμού

Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Προϊόντα και Αγορές

Γράφημα 9: Δαπάνες και διάρκεια διαμονής επισκεπτών πολιτιστικού – θρησκευτικού τουρισμού

Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Προϊόντα και Αγορές

Επιπρόσθετα, το γεγονός ότι ο Πολιτιστικός Τουρισμός σχετίζεται στενά με μία πληθώρα άλλων τουριστικών προϊόντων όπως π.χ. Οικοτουρισμό, Τουρισμό Περιπέτειας, Τουρισμό Ευεξίας, Γαστρονομικό Τουρισμό, City Break, τα οποία διαθέτει η Π-ΑΜΘ (άλλα περισσότερο και άλλα λιγότερο ανεπτυγμένα) αποτέλεσε έναν ακόμη λόγο για τη συνέχιση της ΟΧΕ.

Τέλος, οι προτιμήσεις των τουριστών του Πολιτιστικού τουρισμού που επιθυμούν να εξερευνήσουν τα αξιοθέατα του προορισμού (90,8%), να επισκεφτούν άλλες πόλεις που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση (62,5%), να έρθουν σε επαφή με το φυσικό τοπίο (58,1%), ενώ επιζητούν και το καλό φαγητό/ποτό (44,2%), παράλληλα με τις επισκέψεις τους σε μουσεία (43,6%) αναδεικνύουν τη σκοπιμότητα συνέχισης της ΟΧΕ.

Εικόνα: Προτιμήσεις επισκεπτών πολιτιστικού τουρισμού

Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Προϊόντα και Αγορές

2.3.3 Κατευθύνσεις ΟΧΕ Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού» 2021-2027

Οι κύριες κατευθύνσεις που διαμορφώνουν τη φιλοσοφία της ΟΧΕ «Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού» στην ΠΠ 2021-2027 πηγάζουν από το ευρωπαϊκό και κανονιστικό πλαίσιο περί ΟΧΕ, από το ΠεΠ ΑΜΘ, από τη λογική της συνέχισης της παρέμβασης, αλλά και από τις απόψεις και προτάσεις των φορέων που συμμετείχαν στη διαβούλευση και αφορούν στα εξής:

- ✓ Βασίζεται στα τοπικά πλεονεκτήματα, την εδαφικότητα, την τοπική συμμετοχή, τη συνεργασία - δικτύωση, ώστε να θέσει τον πολιτισμό και τον τουρισμό στο επίκεντρο του τουριστικού σχεδιασμού και να στηρίξει την τοπική επιχειρηματικότητα, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή.
- ✓ Διέπεται από τις αρχές της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης και διασφαλίζει την τριπλή αειφορία των μνημείων της φύσης και του πολιτισμού (περιβαλλοντική, κοινωνική, οικονομική).
- ✓ Κατέχει πολυτομεακό και πολυταμειακό χαρακτήρα για να αντιμετωπιστούν με ολιστικό τρόπο οι προκλήσεις, οι ανάγκες και οι δυνατότητες – ευκαιρίες και προς αυτή την κατεύθυνση επιδιώκεται η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων - μέσων και πόρων.
- ✓ Στηρίζεται στον συμμετοχικό σχεδιασμό (από κάτω προς τα πάνω προσέγγιση) και δίδει ιδιαίτερη βαρύτητα και προτεραιότητα σε διαδικασίες διαβούλευσης σε όλο τον κύκλο ζωής της (σχεδιασμός και υλοποίηση) επιδιώκοντας τη μέγιστη κοινωνική συναντίληψη και αποδοχή.
- ✓ Δομείται από πολυεπίπεδη ομάδα διακυβέρνησης για καλύτερη διαχείριση και εφαρμογή.
- ✓ Προωθεί έργα, δράσεις και πρωτοβουλίες μικρής κλίμακας με γεωγραφική διασπορά που ενισχύουν την τοπική ταυτότητα, αλλάζουν την εικόνα, δημιουργούν νέα δεδομένα και εξελίξεις, συγκρατούν τον τοπικό πληθυσμό ή/και ακόμη προσελκύουν νέους κατοίκους και επιχειρηματίες, διαχέουν θετικές επιπτώσεις από τον άξονα της Εγνατίας προς την ενδοχώρα.
- ✓ Δίδει βαρύτητα και υψηλή προτεραιότητα σε ώριμα έργα/δράσεις, στην επάρκεια και ικανότητα των δικαιούχων και στην στήριξή τους προς αυτή την κατεύθυνση.
- ✓ Προτάσσει την αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα, την συνέργεια και την συμπληρωματικότητα των δράσεων.
- ✓ Εντοπίζει δράσεις και έργα της ΟΧΕ που δεν εντάχθηκαν ή δεν υλοποιήθηκαν στην ΠΠ 2014-2020 και αξιολογεί μια πιθανή μελλοντική ένταξή τους.
- ✓ Ενσωματώνει παρεμβάσεις/δράσεις «ήπιου» (soft) χαρακτήρα που αποτελούν προϋπόθεση για τον τουρισμό και για την σύνδεση της τοπικής οικονομίας με το τουριστικό προϊόν (π.χ. κατάρτιση, δικτύωση επιχειρήσεων).

- ✓ Εστιάζει σε λιγότερες, αλλά συμπληρωματικές παρεμβάσεις, ώστε να επιτευχθούν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.
- ✓ Λαμβάνει ειδική μέριμνα ως προς το ζήτημα των περιβαλλοντικών προκλήσεων και της κλιματικής αλλαγής και την αύξηση της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας σύμφωνα και με τις αρχές της Εδαφικής Ατζέντας 2030.
- ✓ Ενσωματώνει τη διάσταση της καθολικής προσβασιμότητας των ΑμεΑ τόσο σε έργα υποδομής, όσο και σε μέσα προβολής – προώθησης.
- ✓ Αξιοποιεί και κεφαλαιοποιεί μελέτες, δράσεις, έργα και προγράμματα που εκπονήθηκαν και αφορούν έμμεσα ή άμεσα τόσο την περιοχή, όσο και τη λογική της παρέμβασης.
- ✓ Αναπτύσσεται με «προϊοντική» λογική υπό το πρίσμα ότι όλοι οι πόροι συνδέονται και διαμορφώνουν ένα ολοκληρωμένο, ποιοτικό και επώνυμο τουριστικό προϊόν στην κατεύθυνση του τουρισμού εμπειριών.
- ✓ Επιδιώκει τη σύνδεση με την τοπική κοινωνία και την τοπική παραγωγή – την ενεργή εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα και την ανάπτυξη συνεργασιών σε τοπικό και επιχειρηματικό επίπεδο.
- ✓ Αξιοποιεί νέες τεχνολογίες, ψηφιακά εργαλεία, μέσα και εφαρμογές για την ψηφιακή διασύνδεση των πολιτιστικών χώρων και πόρων, την προώθηση – προβολή του πολιτιστικού κεφαλαίου και των τουριστικών πόρων, καθώς και για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης των επισκεπτών.
- ✓ Ενσωματώνει τη διάσταση της καινοτομίας σε δράσεις και έργα.
- ✓ Προωθεί την διαπεριφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία.
- ✓ Συνάδει με ευρωπαϊκές, εθνικές και περιφερειακές πολιτικές και στρατηγικές.
- ✓ Αξιολογεί την αποτελεσματικότητα μέσα από ένα συγκεκριμένο πλαίσιο δεικτών.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά τη λογική της παρέμβασης και τις προτεινόμενες δράσεις επισημαίνονται τα εξής:

- ✓ Δεν προωθούνται παρεμβάσεις σε νέους χώρους αντίθετα, προτεραιότητα αποτελεί η πλήρης αξιοποίηση εκείνων στους οποίους έχουν επενδυθεί σημαντικοί πόροι επί σειρά ετών.
- ✓ Προωθούνται παρεμβάσεις σε υφιστάμενους – αναγνωρισμένους πόρους για την πλήρη αξιοποίησή τους και την απόδοση προς όφελος της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας.
- ✓ Έμφαση δίνεται σε ψηφιακές και άλλες άυλες δράσεις δημιουργίας του προϊόντος ΟΧΕ «Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού».
- ✓ Σημαντικές είναι οι δράσεις ψηφιακής ανάδειξης και διασύνδεσης πολιτιστικών και άλλων πόρων.

- ✓ Κρίσιμης σημασίας για την λειτουργία της διαδρομής αποτελούν οι δράσεις επιχειρηματικότητας και ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς Τουρισμού – Πολιτισμού.
- ✓ Δεδομένης της κλιματικής αλλαγής προωθούνται σχετικές δράσεις για την προστασία μνημείων και αρχαιολογικών χώρων.
- ✓ Σε περιπτώσεις επικαλυπτόμενων δράσεων, αυτές ενοποιούνται σε μία ενιαία πρόταση με έναν κύριο δικαιούχο και εταίρους στη λογική των υποέργων.
- ✓ Προβλέπονται οριζόντιου χαρακτήρα δράσεις (π.χ. Κατάρτιση – Εκπαίδευση, Προβολή - Προώθηση, Σήμανση, Ψηφιοποίηση Περιεχομένου, κ.α.) υπό τη λογική μιας πράξης που εν συνεχεία θα εξειδικεύεται.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής οι δράσεις θα κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- A+: Πράξεις "τμηματοποιημένες" ή "εμπροσθοβαρής" της περιόδου 14-20.
- A: Πράξεις που συμβάλλουν στον πυρήνα της ΟΧΕ «Εγνατίας Οδού» ή συμπληρώνουν και ολοκληρώνουν παρεμβάσεις της περιόδου 14-20.
- B: Πράξεις που εξυπηρετούν την ΟΧΕ «Εγνατίας Οδού», απαιτείται όμως εξειδίκευση, ωρίμανση και τεκμηρίωση της δυνατότητας υλοποίησης και λειτουργίας. Αποτελούν δεξαμενή πράξεων που δύναται να ενεργοποιηθεί σε Β' φάση.
- Γ: Πράξεις που εξυπηρετούν ευρύτερα και σε πολλές περιπτώσεις υπό προϋποθέσεις, την τουριστική – πολιτιστική ανάπτυξη της Περιφέρειας. Δεν κρίνεται σκόπιμη η συμπερίληψή τους στην ΟΧΕ «Εγνατίας Οδού».
- Χ: Δράσεις μη συμβατές - εκτός αντικειμένου της ΟΧΕ.

Επιπλέον, για να αποκτήσει λειτουργικότητα, συνοχή και βιωσιμότητα η ΟΧΕ είναι αναγκαία η υιοθέτηση δύο θεσμών ήτοι:

α) της συστάδας (cluster) επιχειρήσεων⁶ που αποτελεί μια εθελοντική, συλλογική, πρωτοβουλία για τη δικτύωση των επαγγελματιών της περιοχής κι επιτρέπει την εξασφάλιση της συμμετοχής της τοπικής επιχειρηματικότητας στη βάση ενός κοινά αποδεκτού Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας για την υποστήριξη και προώθηση της Διαδρομής.

⁶ Σημειώνεται ότι έχει ήδη εκπονηθεί η σχετική μελέτη και μέσω διαβούλευσης καταγράφηκε υψηλό καταρχήν έγγραφο ενδιαφέρον συμμετοχής σε cluster από 49 επιχειρήσεις.

β) του Φορέα Διαχείρισης και Προβολής Προορισμού⁷ (DMMO) με τον οποίο δημιουργείται ο κατάλληλος μηχανισμός για τη διακυβέρνηση και άρτια λειτουργία της Διαδρομής, αλλά και για τη διαχείριση της Π-ΑΜΘ ως ενιαίου τουριστικού προορισμού.

Η αναγκαιότητα ανάπτυξης DMMO αναδεικνύεται και στο πλαίσιο της διαβούλευσης κατά την οποία δόθηκε η παρακάτω προσέγγιση από τους συμμετέχοντες φορείς.

... «Η συγκρότηση DMMO (Destination Management & Marketing Organization) θα πρέπει να αφορά το σύνολο της Π-ΑΜΘ και να μην περιοριστεί στην Πολιτιστική διαδρομή της Εγνατίας Οδού. Ο Οργανισμός πρέπει να είναι σύνολο από διάφορες ομάδες συμφερόντων και οργανισμούς της ΑΜΘ, με κοινούς στόχους για την ανάπτυξη του προορισμού και την εξέλιξη του τουριστικού προϊόντος που αυτός μπορεί να προσφέρει στους επισκέπτες του.

Ο DMMO θα συντονίζει τις απαιτούμενες ενέργειες στις οποίες προχωρούν όλα τα μέλη του για να επιτευχθεί η κοινή στρατηγική που έχει επιλεγεί και θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από υψηλό επίπεδο συνεργασίας, αλλά και ανεξαρτησία αφού δεν επεμβαίνει στις επιμέρους δράσεις των μελών του, αλλά βοηθάει στην αποδοτική συνεργασία μεταξύ τους και στην ιδανική χρήση των πόρων και της τεχνογνωσίας που αυτοί διαθέτουν για να επιτευχθεί ο κοινός σκοπός και το κοινό, συλλογικό όραμα στο οποίο έχουν συμφωνήσει και είναι η ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού της Π-ΑΜΘ στον οποίον δρουν.

Η σύνθεση των μελών του Οργανισμού πρέπει να προέρχεται από ποικίλες ειδικότητες επιστημόνων, καθώς το σύνθετο έργο της διαχείρισης και λειτουργίας του προγράμματος απαιτεί διεπιστημονική προσέγγιση και πολλαπλές συνεργασίες. Θα πρέπει να αποτελέσει έναν πολιτικά ανεξάρτητο φορέα, με ένα ευέλικτο νομικό σχήμα, με διατοπικές αρμοδιότητες και ουσιαστική συμμετοχή των επιχειρηματιών και της κοινωνίας των πολιτών...».

⁷ Το θεσμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη DMMO υπάρχει ενώ προβλέπεται και προτείνεται μέσω του ΠεΠ ΑΜΘ 2021-2027

3. Περιοχή Παρέμβασης

3.1 Οριοθέτηση Περιοχής

Η περιοχή παρέμβασης της ΟΧΕ παραμένει ως έχει προσδιοριστεί στην αρχική ΟΧΕ η οποία στηρίχθηκε στη λογική της αξιοποίησης του μύθου της Εγνατίας και της συγκέντρωσης αξιοποιήσιμων πολιτιστικών πόρων με στόχευση τη δημιουργία ενιαίου δικτύου μνημείων / τοπόσημων / αρχαιολογικών χώρων / τόπων ενδιαφέροντος / περιοχών αξιόλογου τοπίου / πολιτιστικών υποδομών / θεσμών που συνδέονται με τις υφιστάμενες περιοχές τουριστικής ανάπτυξης και τις πύλες εισόδου τουριστικών ροών.

Το Χωρικό Πρότυπο της ΟΧΕ οργανώνεται στη βάση τεσσάρων στοιχείων ήτοι: α) Πόλοι, β) Κόμβοι εισόδου και διαμονής, γ) Άξονες σύνδεσης πόλων και κόμβων και δ) πολιτιστικές - ιστορικές Διαδρομές.

Κεντρικό στοιχείο αποτελούν οι Πόλοι που συνιστούν τις κύριες περιοχές όπου εντοπίζεται δυνατότητα χωρικής οργάνωσης για τον σχηματισμό ιδιαίτερης αξίας περιοχών αυξημένου τουριστικού ενδιαφέροντος μέσα από το συνδυασμό των πολιτιστικών, φυσικών στοιχείων και των υποδομών τους.

Συνέχεια της προαναφερθείσας μεθοδολογικής προσέγγισης, η περιοχή παρέμβασης έχει σημείο αναφοράς την Αρχαία Εγνατία, με περιμετρικά όρια στο ίχνος των Δημοτικών Ενοτήτων (ή, όταν αυτές είναι πολύ εκτεταμένες, Δημοτικών Κοινοτήτων) και με «επεκτάσεις» σε περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος, ιδίως σε ότι αφορά παρεμβάσεις υποδομών.

Αναλυτικά η περιοχή παρέμβασης επισυνάπτεται στο παράρτημα, ενώ ακολουθεί και σχετικός χάρτης.

Χάρτης 10: Περιοχή Παρέμβασης ΟΧΕ Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού

Πηγή: ETAM ΑΕ

Ειδικότερα, η περιοχή παρέμβασης αναλύεται ως κάτωθι:

Πόλοι: περιοχές που περιλαμβάνουν σύνολα μνημείων, υποδομών πολιτιστικού ή τουριστικού ενδιαφέροντος με γεωγραφική συγκέντρωση - συνάφεια. Οι Πόλοι αν και προσδιορίζονται από το πολιτιστικό τους ενδιαφέρον δεν περιλαμβάνουν μόνο πολιτιστικά στοιχεία, άλλα και οποιοδήποτε άλλη υποδομή ή υπηρεσία μπορεί να εμπλακεί στην "αλυσίδα αξίας" του τουρισμού της περιοχής. Ως Πόλοι αναφέρονται οι παρακάτω:

Φίλιπποι

Αποτελεί πρωτεύοντα πόλο αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στην ΑΜΘ. Κέντρα του ενδιαφέροντος αποτελούν τόσο ο Αρχαιολογικός χώρος των Φιλίππων, όσο και η πεδιάδα στην οποία έλαβε χώρα η ιστορική μάχη. Ο αρχαιολογικός Χώρος περιλαμβάνει το αρχαίο θέατρο Φιλίππων (όπου κάθε καλοκαίρι πραγματοποιείται το ομώνυμο Φεστιβάλ), το Forum και την εμπορική αγορά, την παλαίστρα, τις νησίδες με ιδιωτικές κατοικίες και τους παλαιοχριστιανικού ναούς. Κύριος στόχος είναι η υποστήριξη της ανακήρυξης της περιοχής ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου, η ενίσχυση της ερμηνείας με σύγχρονες τεχνολογικές και ψηφιακές υπηρεσίες που θα υποστηρίζουν την ποιότητα της εμπειρίας των επισκεπτών, αλλά και η ανάδειξη της περιοχής της μάχης των Φιλίππων.

Για τη δημιουργία ενός πολυσύνθετου πόλου είναι ιδιαίτερα σκόπιμη η συνάρτηση των κοντινών πολιτιστικών – τουριστικών υποδομών και η ανάπτυξη δικτυώσεων περιήγησης. Ως προς το αρχαιολογικό και ιστορικό περιεχόμενο, οι Φίλιπποι συμπληρώνονται από άλλους αξιόλογους πόρους όπως το Βάφτισμα της Λυδίας και την Ακρόπολη του Κεφαλαρίου. Ως προς τους τουριστικούς – φυσιολατρικούς πόρους στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν τα ιαματικά λουτρά στον οικισμό των Κρηνίδων και το πάρκο των Πηγών Δοξάτου ως περιοχές περιήγησης - αναψυχής γύρω από τους Φιλίππους. Από πλευράς πολιτιστικών υπηρεσιών το Φεστιβάλ Φιλίππων - Θάσου αποτελεί τον σημαντικότερο πολιτιστικό θεσμό.

Δράμα

Η Δράμα διαθέτει σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους (Ιερό Διονύσου και Ελληνιστικός τάφος οδού Τροίας, τμήματα Βυζαντινών τειχών στο ιστορικό κέντρο Δράμας, Αρχαία ακρόπολη στον Πλατανιά και Οχύρωση στον Αγγίτη) και ισχυρότατη παρουσία μνημείων ιστορικού - θρησκευτικού χαρακτήρα (Ναός Ταξιαρχών, ναός Αγίου Θεοδώρου, ναός Αγίας Σοφίας, Μονή Μεταμορφώσεως Σωτήρος, Άγιος Δημήτριος στο Νευροκόπι και Μονή Παναγίας Εικοσιφοινίσσης στο Παγγαίο, Τέμενος "Αράπ Τζαμί" Δράμας). Διαθέτει μουσεία (Αρχαιολογικό και

Εκκλησιαστικό Μουσείο Δράμας, Στρατιωτικό Μουσείο Λίσσε, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Παρανέστι και Λαογραφικό Μουσείο Πτελέα) και παραδοσιακούς οικισμούς (Παγονερίου και του Περιθωρίου). Άμεση κρίνεται η σύνδεση με τον Πόλο των Φιλίππων όπως και η εξασφάλιση συνεργιών με τον Πόλο της Καβάλας.

Καβάλα

Η Καβάλα μαζί με τις γειτονικές παράκτιες περιοχές αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς στην ΑΜΘ, δεδομένου ότι είναι ο μεγαλύτερος από άποψη επισκεψιμότητας προορισμός αστικού, συνεδριακού και εκθεσιακού τουρισμού στην ΑΜΘ.

Διαθέτει ιδιαίτερα σημαντικές πολιτιστικές υποδομές, οι σημαντικότερες από τις οποίες αφορούν μνημειακούς χώρους της ύστερης Βυζαντινής και Οθωμανικής Περιόδου (Ιμαρέτ, Φρούριο, κτίρια Παλαιάς Πόλης), παλαιές προβιομηχανικές εγκαταστάσεις (καπναποθήκες) και σημαντικά τοπόσημα (Φρούριο, Καμάρες). Στο πλαίσιο της ΟΧΕ κύριο ενδιαφέρον αποτελεί η ενιαία διαχείριση και ανάδειξη στοιχείων που σχετίζονται με την Αρχαία Εγνατία (ή μεταγενέστερες παραλλαγές της) που βρίσκονται περιμετρικά της πόλης.

Ξάνθη

Η Ξάνθη συγκεντρώνει σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα με πλήθος μνημείων και υποδομών. Στο πλαίσιο της ΟΧΕ είναι σημαντική η ένταξη των κύριων μνημείων και υποδομών στο πλαίσιο της ενιαίας διαχείρισης του Πολιτιστικού Αποθέματος της Εγνατίας Οδού, άλλα και η ανάπτυξη συνεργατικών επιχειρηματικών σχημάτων. Κύριος στόχος είναι η ενίσχυση του πόλου της παλιάς πόλης μέσω της ανάπτυξης καινοτόμων υπηρεσιών ξενάγησης και η αξιοποίηση του πλούσιου κτιριακού αποθέματος. Στην ευρύτερη περιοχή της Ξάνθης και σε μία ζώνη λίγων χιλιομέτρων από την Εγνατία Οδό εντοπίζονται μια σειρά από φρούρια και οχυρωματικές εγκαταστάσεις αρχαίων και ρωμαϊκών χρόνων με σημαντικότερα την ακρόπολη της Τοπείρου και το φρούριο των Φιλίων, όπως και ταφικοί τύμβοι της ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου.

Άβδηρα

Ο Πόλος των Αβδήρων συγκροτείται από ένα σύνολο αρχαιολογικών χώρων που αναπτύσσονται στην παράκτια ζώνη ως το Πόρτο Λάγος και περιλαμβάνουν τον αρχαιολογικό χώρο των Αβδήρων, τη Ρωμαϊκή Αγροικία του Μώλου, τον αρχαίο οικισμό του Πολύστου, την Αρχαϊκή Πόλη Αβδήρων στη θέση Βάλτα Ζαμπάκη, τον Αρχαιολογικό χώρο Πόρων και το Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων.

Κύρια ζητήματα στο πλαίσιο της ΟΧΕ για τον πόλο αυτό είναι: α) η οργάνωση της λειτουργίας όλων των παραπάνω περιοχών ως ένα συγκροτημένο ανοικτό αρχαιολογικό πάρκο σε συνδυασμό με τη λειτουργία του Εθνικού Πάρκου

Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, β) η βελτίωση της διασύνδεσης του πόλου με τους υφιστάμενους τουριστικούς προορισμούς της ΑΜΘ (παράλια Καβάλας, Θάσο, παράλια Αλεξανδρούπολης, Ξάνθη και γ) η σύνδεσή τους με μορφές ειδικού τουρισμού (π.χ. οινοτουρισμού, οικοτουρισμού).

Κομοτηνή

Η Κομοτηνή εκτός του ότι διαθέτει σημαντικές υποδομές (μουσεία) και μνημεία τοπόσημα τα οποία επικεντρώνονται σε πρόσφατες ιστορικές περιόδους (ύστερο Βυζάντιο), αποτελεί και σημαντικό κόμβο ως Διοικητικό Κέντρο της Περιφέρειας. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το Ιμαρέτ της Κομοτηνής που θεωρείται από τα αρχαιότερα οθωμανικά μνημεία στην Ευρώπη.

Στην ίδια περιοχή βρίσκονται τα βυζαντινά τείχη, άλλα και η σύγχρονη αγορά της πόλης. Η χωρική εγγύτητα των μνημείων αυτών προσδιορίζει μια ιδιαίτερη ταυτότητα διαπολιτισμικότητας που εκφράζει το ιστορικό οδοιπορικό της Εγνατίας Οδού σε όλες τις περιόδους. Στο πέρασμα της Αρχαίας Εγνατίας από την περιοχή της Κομοτηνής εντοπίζεται επίσης η Μαξιμιανούπολη - Μοσυνόπολη, όπου στόχος αποτελεί η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου και η σύνδεσή του με τις υπόλοιπες υποδομές της πόλης.

Αλεξανδρούπολη

Η Αλεξανδρούπολη διαθέτει σημαντικές υποδομές (μεταφορικές, αστικές, ξενοδοχειακές) και γεωγραφική θέση που ευνοούν την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αστικού και παραθεριστικού τουρισμού. Η ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών όπως του αρχαιολογικού μουσείου Αλεξανδρούπολης πρέπει να συνδεθεί με την ιστορία της Εγνατίας που προσεγγίζει την ακτογραμμή. Η περιοχή Μαρώνειας - Πετρωτών - Δίκελλα - Μάκρη χαρακτηρίζεται "εθνικής σημασίας" στην Περιφερειακή Στρατηγική για το Τοπίο. Από πλευράς μνημείων αναφέρονται κυρίως το Ρωμαϊκό Πρόπυλο του Αγ. Χαραλάμπους, οι αρχαιότητες στον παράκτιο και ενάλιο χώρο του, ο αρχαιολογικός χώρος Μαρώνειας, το αρχαίο Θέατρο, ο χώρος Βυζαντινής Μαρώνειας και Ισμάρας. Γύρω από την αρχαία Ζώνη (αποικία Σαμοθράκης του π.Χ. αιώνα) υπάρχει σύνολο αρχαιολογικών χώρων με την αρχαία Σάλη (Μάκρη) που περιλαμβάνουν την αρχαία πόλη, τα Ιερά Απόλλωνα και Δήμητρας, η «οικία των αμφορέων», η Ακρόπολη, τα αρχαία λατομεία, το Ιερό Πετρωτών, τα σωζόμενα τμήματα της Εγνατίας, ο αρχαιολογικός χώρος Μάκρης. Δυτικά της Αλεξανδρούπολης (ανάμεσα στα Εθνικά Πάρκα Δέλτα Έβρου και Δαδιάς) βρίσκεται η Τραϊανούπολη που περιλαμβάνει τείχη αρχαίας πόλης και Χάνια - Λουτρά με σημαντικά υπολείμματα ρωμαϊκών και οθωμανικών λουτρών.

Βόρειος Έβρος (Διδυμότειχο – Σουφλί – Ορεστιάδα)

Η περιοχή του Διδυμότειχου περιλαμβάνει πολλά και σημαντικά μνημεία και αρχαιότητες μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται: τα κτίσματα και τα ψηφιδωτά της Πλωτινόπολης, σημαντικές βυζαντινές εκκλησίες (Αγ. Γεώργιος όπου έγινε η στέψη του Ιωάννη Καντακουζηνού το 1341), οχυρωματικές εγκαταστάσεις (Πύλη Γέφυρας, Πύργος Βασιλοπούλας) και το Τέμενος Βαγιαζήτ, ένα από τα σπουδαιότερα οθωμανικά χτίσματα στην Ευρώπη. Το Διδυμότειχο αποτελεί έναν από τους ιστορικότερους οικισμούς της ΑΜΘ, διαχέοντας την δυναμική της ΟΧΕ προς το βόρειο τμήμα του Έβρου. Ιδιαίτερης αναφοράς και σημασίας αποτελεί ο αρχαιολογικός χώρος της Δοξιπάρας, ενώ καταγράφονται και δημοτικά κτίρια στην περιοχή του Κάστρου του Καλέ, ώριμα προς πολιτιστική αξιοποίηση.

Θάσος

Η Θάσος αποτελεί τον πλέον ώριμο τουριστικό προορισμό στην ΑΜΘ, ενώ διαθέτει και σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα. Η σύνδεσή της με την Εγνατία Οδό είναι έμμεση ωστόσο, ως περιοχή διαμονής επισκεπτών αποτελεί κύριο και αναπόσπαστο μέρος του δικτύου της ΟΧΕ και συνεπώς θεωρείται ένα από τα πρωτεύοντα σημεία αφετηρίας για την εισροή τουριστών στην περιοχή της ΟΧΕ.

Συνεπώς, τόσο δράσεις προβολής της ΟΧΕ Εγνατίας Οδού, όσο και ενιαίας διαχείρισης έχουν εφαρμογή στη Θάσο. Κύρια στοιχεία σε αυτήν για την ΟΧΕ αποτελούν το Αρχαιολογικό Μουσείο, η σύνδεσή του με τα Αρχαιολογικά Μουσεία επί του άξονα της Εγνατίας, το αρχαίο Θέατρο Θάσου που λειτουργεί συμπληρωματικά με αυτό των Φίλιππων (και το Φρούριο της Καβάλας) ως υποδομή του Φεστιβάλ Φιλίππων – Θάσου, καθώς και η αρχαία Πόλις και Αγορά της Θάσου. Η συμμετοχή ΜΜΕ από την Θάσο μαζί με άλλες της αλυσίδας αξίας του Τουρισμού σε Πόλους της ΟΧΕ, με στόχο την παροχή υψηλών υπηρεσιών τουρισμού, είναι επίσης σημαντική καθώς θα συμβάλει στη διάχυση των τουριστικών ροών προς την υπόλοιπη περιφέρεια και ειδικά σε περιοχές που θεωρούνται λιγότερο ώριμες τουριστικά.

Σαμοθράκη

Εντάσσεται στην ΟΧΕ υπό την ίδια λογική με τη Θάσο αν και η Σαμοθράκη χαρακτηρίζεται από πολύ μικρότερη τουριστική ανάπτυξη συγκριτικά με τη Θάσο. Ο ρόλος της δεν επικεντρώνεται τόσο στην λειτουργία της ως περιοχή που θα τροφοδοτήσει την ενδοχώρα, άλλα ως περιοχή που θα ωφεληθεί από την εφαρμογή της ΟΧΕ. Στοιχείο που προσδιορίζει τη στόχευση της ΟΧΕ για την Σαμοθράκη είναι ότι εκτός από τις σημαντικές αρχαιότητες και τις ιδιαίτερες φυσικές ιδιαιτερότητες διαθέτει μια δυναμική εικόνα που χαρακτηρίζεται από τη φήμη και το μύθο της Νίκης, των Μυστήριων των μεγάλων θεών και των Καβείρων.

Κόμβοι: ταυτίζονται με τις περιοχές - τουριστικούς θύλακες, άλλα και με τις πύλες εισόδου στην Περιφέρεια (Συνοριακοί Σταθμοί, Αεροδρόμια, Λιμάνια). Περιλαμβάνουν επίσης τους συνδετήριους κόμβους του περιφερειακού οδικού δικτύου μέσω του οποίου διαχέονται οι τουριστικές ροές.

Επιλεγμένοι Κόμβοι:

- Οι πρωτεύοντες και δευτερεύοντες κόμβοι επί του Αυτοκινητοδρόμου της Εγνατίας Οδού
- Τα Αεροδρόμια Χρυσούπολης και Αλεξανδρούπολης
- Τα Λιμάνια Αλεξανδρούπολης, Καβάλας, Θάσου, Σαμοθράκης
- Οι ανεπτυγμένοι τουριστικοί προορισμοί της ΑΜΘ που συνδέονται με ή δια της Εγνατίας Οδού και λειτουργούν ως κόμβοι κατά το αναθεωρημένο ΠΠΧΣΑΑ⁸, ήτοι:
 - Τα Αστικά κέντρα
 - Η Περιοχή ανατολικά της Καβάλας έως τη Ν. Καρβάλη
 - Η Περιοχή δυτικά της Καβάλας
 - Η Περιοχή δυτικά της Αλεξανδρούπολης
 - Η νήσος Θάσος και η αναπτυσσόμενη τουριστικά Σαμοθράκη.

Άξονες: συντίθενται από τόξα που συνδέουν τους κόμβους και τους πόλους μεταξύ τους, ήτοι:

- Ο Λειτουργικός Άξονας που ταυτίζεται με τον μεταφορικό άξονα, δηλαδή τη Νέα Εγνατία Οδό.
- Ο Εννοιολογικός Άξονας που αφορά στο ίχνος της Αρχαίας Εγνατίας Οδού
- Οι Συνδέσεις: οδικές / μεταφορικές των εκτός της Εγνατίας Πόλων με τον λειτουργικό άξονα

Διαδρομές: αναπτύσσονται κατά ιστορικές περιόδους ήτοι:

- αρχαία και ελληνιστική διαδρομή: Δίκτυο αρχαίων ελληνικών και ελληνιστικών μνημείων, χώρων και μουσείων, περιλαμβανομένης της «Γης του Μαρμάρου» (διάσπαρτοι χώροι αρχαίων λατομείων) και του «Λίκνου της Φιλοσοφίας» (δίκτυο αρχαίων ελληνικών αποικιών στην παράκτια ζώνη) που προτείνονται από το Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης.
- ρωμαϊκή και πρωτοχριστιανική διαδρομή (ρωμαϊκές αρχαιότητες, σταθμοί Εγνατίας, μουσεία)
- βυζαντινή διαδρομή (οικισμοί, οχυρώσεις, εκκλησίες / μοναστήρια, θρησκευτικά κειμήλια)
- οθωμανική διαδρομή (οικισμοί, Τεμένη, Ιμαρέτ (άσυλα), τεκέδες, μουσεία)

⁸ ΠΠΧΣΑΑ : Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Οι παραπάνω διαδρομές συμπληρώνονται με παράλληλες διαδρομές στο πλαίσιο του Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου Τουριστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας που αφορούν:

- το δίκτυο «Γη του κρασιού και της αμπέλου», που ταυτίζεται με τις διαδρομές των Δρόμων του Κρασιού της Μακεδονίας
- το δίκτυο «Γη του μεταξιού» (περιοχή Σουφλίου)
- το δίκτυο «Γη των καπνών»
- το προτεινόμενο από το ΠΠΧΣΑΑ «Τόξο υδροβιοτόπων και αρχαιολογικών χώρων στο παράκτιο μέτωπο» που σε μεγάλο βαθμό ταυτίζεται με την περιοχή της ΟΧΕ.

Συνολικά στην περιοχή παρέμβασης εντάσσονται όλοι οι Δήμοι της Π-ΑΜΘ εξαιρουμένων των ορεινών Δήμων Κ. Νευροκοπίου, Μύκης και Παρανεστίου.

Η περιοχή παρέμβασης σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, Δήμων, Δημοτικών Ενοτήτων και Κοινοτικών παρατίθεται σε σχετικό πίνακα του παραρτήματος.

3.2 Πολιτιστικό και Φυσικό Περιβάλλον

3.2.1 Πολιτιστικό Περιβάλλον

Η Περιφέρεια ΑΜΘ διαθέτει πλούσιο και πολύμορφο πολιτιστικό (υλικό και άυλο) κεφάλαιο όλων των ιστορικών περιόδων που διαμορφώνεται από ιστορικά στοιχεία, μύθους, θρύλους, μνημεία ιστορικού, αρχαιολογικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος, παραδοσιακούς οικισμούς, οθωμανικά και βιομηχανικά μνημεία, κ.α. που καταδεικνύουν έναν τόπο στον οποίο αποτυπώνεται ταυτόχρονα η διαρκής παρουσία της ανθρώπινης ύπαρξης, δημιουργίας και η διαχρονική σύγκλιση διαφόρων πολιτισμών.

Αναλυτικότερα:

3.2.1.1 Κηρυγμένοι Αρχαιολογικοί Χώροι και Μνημεία

Στην Περιοχή της ΟΧΕ υπάρχει πληθώρα αρχαιολογικών χώρων. Συγκεκριμένα, η προϊστορική θέση των Σιταγρών στην πεδιάδα της Δράμας, η θέση Ντικιλί-Τας (Ορθόπετρα) κοντά στους Φιλίππους της Καβάλας, η προϊστορική τούμπα της Παραδημής, το σπήλαιο της Μαρώνειας και τα σπήλαια στη χαράδρα Ιν-Ντερέ της Στρώμης στην περιοχή της Ροδόπης, η προϊστορική τούμπα και το σπήλαιο της Μάκρης στον Έβρο, οι προϊστορικές ακροπόλεις του Αγ. Γεωργίου στα Πετρωτά, αλλά και το προϊστορικό νεκροταφείο με το υπαίθριο ιερό των βραχογραφιών κοντά στο χωριό Ρούσσα του Έβρου είναι μερικές από τις σημαντικότερες θέσεις όπου εντοπίστηκαν ίχνη ζωής από τη νεολιθική περίοδο και το χρονικό διάστημα της ύστερης εποχής της χαλκοκρατίας και της πρώιμης εποχής του σιδήρου.

Στα παράλια της Περιφέρειας σώζονται δείγματα πολλών αρχαίων ελληνικών αποικιών όπως τα Άβδηρα, η Δίκαια, η Στρύμη, η Μαρώνεια και η Μεσημβρία-Ζώνη. Αντίστοιχα, πολλά ερείπια αρχαίων ή βυζαντινών θέσεων σώζονται στην ενδοχώρα όπως ο οργανωμένος χώρος των Φιλίππων (χαρακτηρισμένος ως Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO), το Ιερό του Διονύσου στο χωριό Καλή Βρύση της Δράμας, το κάστρο της Καλύβας και ο μακεδονικός τάφος της Σταυρούπολης στα ΒΔ της Ξάνθης, η Αναστασιούπολη (Περιθεώριον) και η Μαξιμιανούπολη (Μοσυνούπολη) δυτικά της Κομοτηνής, τα ερείπια μονών της μοναστικής πολιτείας του Παπικού όρους, η Τραϊανούπολη, το Διδυμότειχο, τα κάστρα του Άβαντα και του Πυθείου βόρεια της Αλεξανδρούπολης, ο ταφικός τύμβος της Μικρής Δοξιπάρας κ.α.

Επίσης, σημαντικούς και οργανωμένους αρχαιολογικούς χώρους μπορεί να επισκεφθεί κανείς στα νησιά Θάσος και Σαμοθράκη. Ο αρχαιολογικός χώρος της αρχαίας Θάσου στο Λιμένα και ο αρχαιολογικός χώρος της Αλυκής, καθώς και το Ιερό των Μεγάλων Θεών στην Παλαιόπολη της Σαμοθράκης είναι μερικά δείγματα από τον πλούσιο αρχαιολογικό θησαυρό αυτών των νησιών.

Αναλυτικά, οι χαρακτηρισμένοι αρχαιολογικοί χώροι - μνημεία της Περιφέρειας από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, παρατίθενται σε σχετικό πίνακα στο παράρτημα.

3.2.1.2 Μουσεία

Στο πολιτιστικό απόθεμα της Περιφέρειας συγκαταλέγεται μεγάλος αριθμός μουσείων διαφόρων θεμάτων και αντικειμένων μέσα από τα οποία αναδεικνύεται η ιστορία, ο αρχαιολογικός, πολιτιστικός και λαογραφικός της πλούτος. Ακολούθως παρατίθενται τα αναγνωρισμένα Μουσεία της Περιφέρειας ΑΜΘ από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού.

- ΠΕ Δράμας (4): Αρχαιολογικό Μουσείο Δράμας, Λαογραφικό Μουσείο Δράμας, Εκκλησιαστικό Μουσείο Δράμας, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας.
- ΠΕ Έβρου (12): Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης, Λαογραφικό Μουσείο Σαρακατσάνων, Λαογραφικό Μουσείο Ορεστιάδας, Λαογραφικό Μουσείο Διδυμότειχου, Στρατιωτικό Μουσείο Διδυμότειχου, Δημοτική Πινακοθήκη Διδυμότειχου, Λαογραφικό Μουσείο Σουφλίου, Λαογραφικό Μουσείο Καππαδοκών, Αρχαιολογικό Μουσείο Σαμοθράκης, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Αλεξανδρούπολης, Εθνολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολη, Μουσείο Μετάξης.
- ΠΕ Θάσου (6): Αρχαιολογικό Μουσείο Θάσου, Μουσείο Ελιάς Θάσου, Μουσείο Βαγή, Λαογραφικό Μουσείο Καλλιράχης, Λαογραφικό Μουσείο στον Θεολόγο, Λαογραφικό Μουσείο στα Λιμενάρια.

- ΠΕ Καβάλας (7): Αρχαιολογικό Μουσείο Καβάλας, Μουσείο Καπνού, Δημοτικό Λαογραφικό Μουσείο, Ιστορικό & Εθνολογικό Μουσείο, Αρχαιολογικό Μουσείο Φιλίππων, Μουσείο, Κέρινων Ομοιωμάτων, Ιστορικό & Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας.
- ΠΕ Ξάνθης (6): Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδηρών, Εκκλησιαστικό Μουσείο Ξάνθης, Λαογραφικό Μουσείο Ξάνθης, Ιστορικό & Λαογραφικό Μουσείο Αβδηρών, Λαογραφικό Μουσείο Σταυρούπολης, Ακαδημία & Μουσείο Παιδικής Τέχνης "Οικουμένη".
- ΠΕ Ροδόπης (8): Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής, Λαογραφικό Μουσείο, Εκκλησιαστικό Μουσείο Μαρώνειας & Κομοτηνής, Στρατιωτικό Μουσείο, Μουσείο Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή, Μουσείο Θρακικής Παιδείας, Μουσείο Καλαθοπλεχτικής των Ρωμά, Αρχοντικό Ταβανιώτη.

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η επισκεψιμότητα των αρχαιολογικών και μουσειακών χώρων, με το έτος 2020 να εμφανίζει πολύ χαμηλές τιμές εξαιτίας των επιπτώσεων της covid-19. Από το 2021 κι έπειτα, οι ροές των επισκεπτών αποκαθίστανται και σε ότι αφορά στα μουσεία, ο μεγαλύτερος αριθμός επισκεπτών καταγράφεται το 2022 στις ΠΕ Θάσου και Καβάλας και έπονται οι ΠΕ Έβρου, Ροδόπης και Δράμας, ενώ στους αρχαιολογικούς χώρους υψηλότερη επισκεψιμότητα καταγράφεται στις ΠΕ Καβάλας και Έβρου.

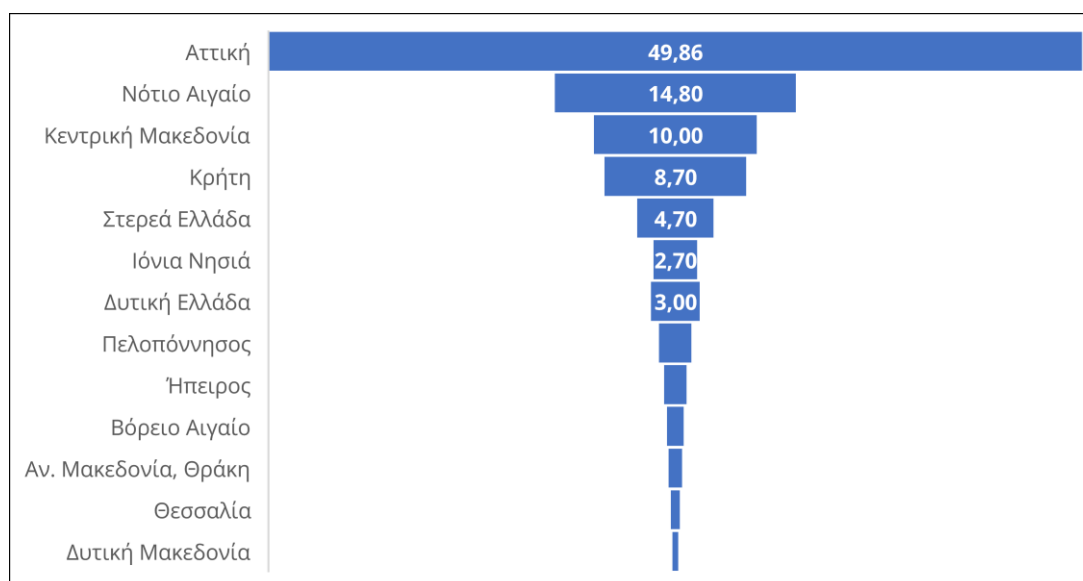
Πίνακας 3: Διαχρονική εξέλιξη επισκεπτών μουσείων και αρχαιολογικών χώρων

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ		ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ 2010-2022												
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ΔΡΑΜΑ	M	2.126	2.670	2.651	2.774	2.258	1.703	1.018	1.526	2.039	1.536	489	895	1.719
	A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΒΡΟΥ	M	6.095	6.415	5.383	6.032	8.360	0	0	2.438	1.345	1.788	248	827	8.262
	A	5.571	4.337	11.103	15.871	13.231	13.609	12.285	12.643	12.555	16.622	7.237	11.643	21.289
ΘΑΣΟΥ	M	12.152	11.548	12.680	13.420	16.529	17.103	15.609	21.652	26.776	20.265	4.316	10.392	20.662
	A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΚΑΒΑΛΑ	M	2.369	2.556	3.703	3.903	5.543	6.399	5.016	6.988	8.607	13.444	5.053	4.115	9.164
	A	32.200	29.166	27.744	36.619	48.380	47.810	45.925	48.962	58.370	60.475	9.794	16.564	59.891
ΞΑΝΘΗ	M	0	0	0	0	363	8.350	8.030	7.563	7.673	9.261	0	0	0
	A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.040	2.346	9.496
ΡΟΔΟΠΗ	M	0	0	868	6.240	7.541	7.947	5.364	5.773	6.424	4.572	649	1.194	3.157
	A	0	0	0	574	575	1.790	1.423	1.608	2.013	1.541	809	785	2.260
ΣΥΝΟΛΟ	M	22.742	23.189	25.285	32.369	40.594	41.502	35.037	45.940	51.064	50.866	10.755	17.423	42.964
	A	37.771	33.503	38.847	53.064	62.186	63.209	59.633	63.213	72.938	78.638	19.880	31.338	89.936

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETI Intelligence

Σε σχέση με την επισκεψιμότητα μουσείων άλλων Περιφερειών της Ελλάδας, η ΑΜΘ παρά το πλήθος των μουσειακών υποδομών που διαθέτει κατατάσσεται μόλις στην 10^η θέση με 17.423 επισκέπτες που αντιπροσωπεύουν το 1% των επισκεπτών μουσείων της χώρας.

Γράφημα 10: Ποσοστιαία κατανομή επισκεπτών σε μουσεία της Ελλάδας - 2021

Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2021, Π-ΑΜΘ, Δεκέμβριος 2022

Αντίστοιχα χαμηλή είναι η επισκεψιμότητα και των αρχαιολογικών χώρων της αφού το 2021 αντιπροσωπεύει μόλις το 0,6% των επισκεπτών αρχαιολογικών χώρων της Ελλάδας.

3.2.1.3 Φρούρια και Ακροπόλεις

Στην Περιφέρεια διασώζονται ερείπια από φρούρια και οχυρωματικά έργα (τείχη) από την Αρχαία Ελλάδα, τη Ρωμαϊκή εποχή, το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία που παρά τις σημαντικές ελλείψεις συντήρησής τους μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης για τους επισκέπτες και να χρησιμοποιηθούν ως χώροι πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Το πλέον εντυπωσιακό είναι το Φρούριο της Καβάλας (Ακρόπολη της Καβάλας), που χτίστηκε στο μεγαλύτερο μέρος του, το πρώτο τέταρτο του 15ου αιώνα, διαδέχτηκε τη βυζαντινή Ακρόπολη της Χριστουπόλεως (παλαιότερη ονομασία της Καβάλας) που είχε καταστραφεί το 1391, ενσωματώνοντας στην κατασκευή τα ερείπιά της. Το κάστρο έχει υποστεί αλλεπάλληλες ανακατασκευές και επεμβάσεις στην οχύρωσή του από τους Βυζαντινούς, τους Ενετούς και τους Οθωμανούς και είναι επισκέψιμο (διαθέτει αναψυκτήριο και υπαίθριο θέατρο πολιτιστικών εκδηλώσεων).

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι και το Βυζαντινό Κάστρο του Καλέ στο Διδυμότειχο, ενώ 15 χλμ. βόρεια της πόλης κοντά στα σύνορα με την Τουρκία υπάρχει και το Βυζαντινό κάστρο του Πυθίου, όπου παρότι σώζεται ένα μόνο μέρος του αρχικού του μεγέθους, εντυπωσιάζει τον επισκέπτη με τη μεγαλοπρέπεια και το ανάστημα των κτιριακών του όγκων.

Το Φρούριο της Κομοτηνής αποτελεί το μεγαλύτερο και αρχαιότερο μνημείο της πόλης. Βρίσκεται πλάι στην Εγνατία οδό και σώζονται ορισμένα τμήματα του τείχους.

Επίσης ονομαστό είναι και το Κάστρο της Γκίμπραινας στις ανατολικές κορυφές της Ροδόπης του οποίου σώζονται κάποια ίχνη.

Αναλυτικά, τα φρούρια και οι ακροπόλεις ανά Περιφερειακή Ενότητα της Π-ΑΜΘ παρατίθενται σε σχετικό πίνακα στο παράρτημα.

3.2.1.4 Θρησκευτικά μνημεία

Η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη αποτέλεσε τη βάση για τη διάδοση του Χριστιανισμού σε ολόκληρη την Ευρώπη και συγκεντρώνει πολυάριθμα μοναστήρια και ναούς σε λειτουργία ή σε μνημειακή μορφή, με μεγάλη πνευματική αξία και παράδοση για τον Χριστιανισμό, με ιδιαίτερη καλαισθησία και μοναδική αρχιτεκτονική.

Η χριστιανική παράδοση της Περιφέρειας ξεκινά με το δεύτερο σκέλος της Αποστολικής Περιοδείας του Απόστολου Παύλου, περίπου το 50 μ.Χ., οπότε και πραγματοποίησε την πρώτη βάπτισμα και ίδρυσε την πρώτη Χριστιανική εκκλησία επί Ευρωπαϊκού εδάφους στους Φιλίππους. Σήμερα, στο σημείο της βάπτισμα της Αγίας Λυδίας στον ποταμό Ζυγάκτη λειτουργεί ένας ναός – βαπτιστήριο, στα πρότυπα παλαιού βαπτιστηρίου.

Ορισμένα από τα σημαντικότερα θρησκευτικά μνημεία του Χριστιανισμού στην Περιφέρεια είναι:

- ΠΕ Δράμας: Ιερός Ναός των Ταξιάρχων, ναός του Αγίου Θεοδώρου, ναός της Αγίας Σοφίας, Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος και Ιερά Μονή Παναγίας Εικοσιφοινίσσης στο Παγγαίο όρος.
- ΠΕ Καβάλας: Ιεροί Ναοί Τιμίου Προδρόμου, Κοιμήσεως Θεοτόκου, Αγίου Αθανασίου και Ιερά Μονή Απόστολου Σίλα.
- ΠΕ Θάσου: Ιερές Μονές Αρχαγγέλου Θάσου και Κοιμήσεως της Θεοτόκου στις Μαριές, και Ιερός Ναός Αγίου Γεωργίου στη Σκάλα Ραχωνίου.
- ΠΕ Ξάνθης: οι Ιερές Μονές Παναγίας Αρχαγγελιωτίσσης, Παναγίας Καλαμούς, Αγίου Νικολάου στο Πόρτο Λάγος και Ιερός Ναός Παμμεγίστων Ταξιάρχων.
- ΠΕ Ροδόπης: Ιερός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Ιερές Μονές Αγίου Γεωργίου και Παναγίας Φανερωμένης Βαθυρρύακος.
- ΠΕ Έβρου: Εκκλησία στο σπήλαιο των Αγίων Θεοδώρων, Παναγία η Κοσμοσώτειρα στις Φέρες, Αρμένικος Ναός Αγίου Γεωργίου (Σουρπ Κεβόρκ) του Παλαιοκαστρίτου.

Πέραν των παραπάνω, στην ΑΜΘ υπάρχουν και μουσουλμανικά τεμένη εκ των οποίων ξεχωρίζουν: το Αράπ Τζαμί στην πόλη της Δράμας, το Τέμενος του Χαλίλ Μπέη στην Καβάλα, το Αχριάν Τζαμί, το Σούννε Τζαμί, το Σερβιλί Τζαμί, το Κασαμπά Τζαμί Γενισέας (Τσαρσί Τζαμί) και το Τσινάρ Τζαμί στην Ξάνθη, το Εσκή και το Γενί Τζαμί στην Κομοτηνή και το Τέμενος του Διδυμοτείχου.

3.2.1.5 Παραδοσιακοί Οικισμοί

Η ΑΜΘ διαθέτει 34 χαρακτηρισμένους παραδοσιακούς οικισμούς από το ΥΠΕΝ (Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας). Η ΠΕ Καβάλας διαθέτει τον μεγαλύτερο αριθμό παραδοσιακών οικισμών (16), ακολουθούμενη από τις ΠΕ Θάσου (8) και Ροδόπης (4). Οι ΠΕ Ξάνθης, Έβρου και Δράμας διαθέτουν συνολικά 6 παραδοσιακούς οικισμούς (1, 2 και 3 αντίστοιχα).

3.2.1.6 Διατηρητέα Κτίρια

Στην ΑΜΘ υπάρχουν καταγεγραμμένα 1.373 διατηρητέα κτήρια η πλειονότητα των οποίων συγκεντρώνεται στις Περιφερειακές Ενότητες Ξάνθης (739), Καβάλας (293) και Έβρου (205) και έπονται οι Περιφερειακές Ενότητες Δράμας (99) και Ροδόπης (37). Τα περισσότερα μάλιστα βρίσκονται στις πόλεις της Ξάνθης, της Καβάλας, της Αλεξανδρούπολης και της Δράμας, γεγονός άμεσα συνυφασμένο με το ιστορικό τους παρελθόν ως σημαντικά εμπορικά και παραγωγικά κέντρα και της κοσμοπολίτικης και πολυπολιτισμικής τους ατμόσφαιρας. Ορισμένα κτίρια έχουν ανακαινιστεί και φιλοξενούν χώρους τέχνης και πολιτισμού/αναψυχής ή και τουριστικά καταλύματα.

Ορισμένα σημαντικά μνημεία / διατηρητέα κτίρια είναι:

- Στη Δράμα: το μέγαρο Τζήμου (Ταξιαρχία) και η Οικία Αναστασιάδη (Μαρμάρينو Σπίτι).
- Στην Καβάλα: το σπίτι του Μωχάμετ Άλη, το Δημαρχιακό και το παλαιό Δικαστικό μέγαρο, το Δημοτικό Ωδείο και το Ιμαρέτ, το θρησκευτικό, εκπαιδευτικό και φιλανθρωπικό ίδρυμα που ίδρυσε ο Μωχάμετ Άλη, ιδρυτής της τελευταίας Αιγυπτιακής δυναστείας, και το οποίο σήμερα έχει μετατραπεί σε ξενοδοχείο και επισκέψιμο μνημείο.
- Στην Ξάνθη: τα κτίρια και οι κατοικίες στην παλιά πόλης της Ξάνθης, το Grand Maison – οικία γέννησης Μάνου Χατζιδάκι και το παλιό Δημαρχείο
- Στην Κομοτηνή: το Παλιό Δικαστικό Μέγαρο, το Αρχοντικό Στάλιου, η Ελληνική Αστική Σχολή Νέστωρος Τσανακλή, το Αρχοντικό Δερμερτζόγλου, ο Πύργος του Ωρολογιού, το Πτωχοκομείο (Ιμαρέτ).
- Στην Αλεξανδρούπολη: η Ζαρίφειος Παιδαγωγική Ακαδημία και ο γνωστός Φάρος στο λιμάνι της πόλης.

3.2.1.7 Αγροτικά - λαογραφικά μνημεία

Στην Περιφέρεια διασώζονται πολλά μνημεία της αγροτικής υπαίθρου και της λαογραφίας, όπως λίθινα γεφύρια, ελαιοτριβεία, καπναποθήκες, που σε συνδυασμό με τα λαογραφικά μουσεία, τα ιστορικά κτίρια και τις λαογραφικές εκδηλώσεις, τα ήθη και τα έθιμα της Περιφέρειας μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά με την Πολιτιστική – Τουριστική Διαδρομή της Εγνατίας Οδού.

3.2.1.8 Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Η ποικιλία των εκδηλώσεων και των πολιτιστικών δρώμενων σε όλη τη διάρκεια του έτους αναδεικνύει τον πολιτιστικό πλούτο και ενισχύει την ελκυστικότητά της ως προορισμού Πολιτιστικού Τουρισμού. Ιδιαίτερης μνείας χρήζει η αναφορά στο Περιφερειακό Φεστιβάλ «Via Egnatia» που αφορά θεσμοθετημένη ετήσια εκδήλωση ευρείας απήχησης με κύριο στόχο την ανάπτυξη του τοπικού πολιτιστικού και ιστορικού κεφαλαίου, μέσω δράσεων υπεροπτικής εμβέλειας και σημασίας.

Ως σημαντικότερες πολιτιστικές εκδηλώσεις αναφέρονται οι εξής:

- ΠΕ Δράμας: Dramaica Youth Festival, Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας, Ονειρούπολη, το Χωριό του Αι Βασίλη, Δραμοινογνωσία.
- ΠΕ Καβάλας: Airshow Καβάλας, Διεθνές Λαογραφικό Φεστιβάλ «Ήλιος και Πέτρα», «Ελευθέρια» Καβάλας, Φεστιβάλ Φιλίππων.
- ΠΕ Θάσου: Φεστιβάλ Θάσου.
- ΠΕ Ξάνθης: Ξανθιώτικο Καρναβάλι, Γιορτές Νεολαίας, Χατζιδάκειο Φεστιβάλ, Γιορτές Παλιάς Πόλης, Μουσικός Αύγουστος.
- ΠΕ Έβρου: «Ελευθέρια» Αλεξανδρούπολης, Ορέστεια, «Κύματα Πολιτισμού» καλοκαιρινές πολιτιστικές εκδηλώσεις Αλεξανδρούπολης, Καβείρια Σαμοθράκης, Φεστιβάλ νέων Τυχερού και Άρδα.
- ΠΕ Ροδόπης: Φεστιβάλ Θρακικού Πελάγους.

3.2.1.9 Λαϊκή Τέχνη

Παράλληλα με τους υλικούς πολιτιστικούς πόρους η ΑΜΘ έχει να επιδείξει και σημαντικό άυλο πολιτιστικό κεφάλαιο που ενσωματώνει ήθη, έθιμα και παραδόσεις και ενισχύει την ελκυστικότητά της ως τουριστικού προορισμού.

Σημαντικό και χαρακτηριστικό προϊόν της ΑΜΘ ειδικά της Θράκης είναι τα προϊόντα λαϊκής τέχνης (εκκλησιαστικά δημιουργήματα, εκκλησιαστικά σκεύη, είδη καλαθοπλεκτικής, υφαντά, κ.α.). Μάλιστα, το μετάξι και τα υφαντά αποτελούν τα πιο χαρακτηριστικά στοιχεία της Θράκης και ειδικά του Έβρου.

Σήμα κατατεθέν της Π.Ε. Ροδόπης (Κομοτηνή) αποτελούν τα εργαστήρια λευκοσιδήρου και χαλκού που συνιστούν αναπόσπαστο μέρος της λαϊκής τέχνης

και παράδοσης. Σημαντική συμβολή στην λαϊκή τέχνη έχουν επίσης τα οργανοποιεία με την κατασκευή παραδοσιακών οργάνων, καθώς και η καλαθοπλεχτική.

3.2.1.10 Γαστρονομία

Τα τοπικά προϊόντα και η γαστρονομία της Π-ΑΜΘ αποτελούν μέρος του άυλου πολιτισμικού της πλούτου. Εξαιρετικής ποιότητας πρώτες ύλες, αγροτικά προϊόντα και γευστικά εδέσματα συνθέτουν το γαστρονομικό χάρτη της που χαρακτηρίζεται ως πολυπολιτισμικός αντανakλώντας τις επιρροές από διαφορετικούς τόπους (Μικρά Ασία, Εύξεινος Πόντος, Κωνσταντινούπολη) που ο καθένας είχε τη δική του πολιτισμική και γαστρονομική παράδοση.

Βασικά στοιχεία της γαστρονομικής ταυτότητας αποτελούν τα εξής:

- Η πολυπολιτισμική γαστρονομική παράδοση με στοιχεία από τη μεσογειακή διατροφή, επιρροές από την Ευρώπη και την Ανατολή, λόγω του οθωμανικού και του προσφυγικού στοιχείου (Μικρά Ασία, Κωνσταντινούπολη, Εύξεινος Πόντος, Καππαδοκία) που περιλαμβάνει παραδοσιακές συνταγές και τοπικά εδέσματα όπως ο μαστιχάτος χαλβάς της Δράμας, οι κουραμπιέδες Νέας Καρβάλης, ο γάυρος τυλιχτός σε αμπελόφυλλα κ.α.
- Τα τοπικά προϊόντα ΠΟΠ / ΠΓΕ (π.χ. Ελαιόλαδο Θάσου, Θρούμπα Θάσου, Πατάτα και Φασόλια Κάτω Νευροκοπίου Δράμας, ελληνική πατάτα και φασόλια Νευροκοπίου Δράμας, Ελιά Θρούμπα Θάσου, Ελαιόλαδο Θάσου, Φέτα Δράμας/Καβάλας/Θάσου και Κασέρι Δράμας /Καβάλας), σημαντική αλιευτική δραστηριότητα στην Καβάλα (από τα πιο πλούσια αλιευτικά κέντρα της Ελλάδας).
- Οι παραδοσιακές αγορές και η μεγάλη ποικιλία τοπικών επιχειρήσεων σίτισης και διατροφής, παραδοσιακά παντοπωλεία, καταστήματα τροφίμων και ποτών, καθώς και λοιπά σημεία πώλησης τοπικών / παραδοσιακών αγροδιατροφικών προϊόντων
- Οι σημαντικές οινοπαραγωγικές περιοχές (Δράμα και Καβάλα) και ένας από τους πιο σύγχρονους και άρτια οργανωμένους αμπελώνες της χώρας όπου δραστηριοποιούνται ορισμένοι εκ των κορυφαίων οινοπαραγωγών της Ελλάδας με την παραγωγή οίνων ΠΓΕ (Καβάλας, Δράμας, Παγγαίου, Θάσου, Αγοράς, Αδριανής).
- Η Διαδρομή του Κρασιού του Διόνυσου με σημαντικό αριθμό επισκέψιμων οινοποιείων που προσφέρουν βιωματικές οινοτουριστικές εμπειρίες.
- Οι πλούσιες γαστρονομικές εκδηλώσεις, οι βιωματικές γαστρονομικές ξεναγήσεις / περιηγήσεις / διαδρομές που επιτρέπουν στον επισκέπτη να ανακαλύψει τις αυθεντικές γεύσεις, την τοπική γαστρονομία και την τοπική παραγωγή μέσα από επίσκεψη σε τοπικές επιχειρήσεις.

Εν κατακλείδι, σε ότι αφορά τους υλικούς πολιτιστικούς πόρους, οι περισσότεροι αποτελούν τμήμα της ευρύτερης περιαστικής ζώνης των μεγαλύτερων αστικών κέντρων της ΠΑΜΘ. Μάλιστα στις πόλεις της Ξάνθης και της Καβάλας παρατηρείται συγκέντρωση του πολιτιστικού κεφαλαίου σε συγκεκριμένα σημεία του αστικού ιστού όπως η Παλιά Πόλη και η συνοικία της Παναγίας. Αντίθετα, στην Κομοτηνή οι πολιτιστικοί πόροι είναι διάσπαρτοι στον αστικό ιστό. Επίσης στις ΠΕ Έβρου και Ροδόπης παρατηρείται χωρική διασπορά και αποκέντρωση των πολιτιστικών πόρων.

Με εξαίρεση κάποια υπερτοπικά προβεβλημένα μνημεία, η αναγνωρισιμότητα και επισκεψιμότητα των υπόλοιπων πολιτιστικών μνημείων είναι μέτρια ως χαμηλή, ενώ ένα σημαντικό μέρος τους δεν είναι ελκυστικό και επισκέψιμο, καθώς επίσης κι ένα μικρό μέρος αυτών παραμένει εντελώς ή σχετικώς δυσπρόσιτο όπως π.χ. οι παλιοί νερόμυλοι στην Ξάνθη, πολλά πέτρινα γεφύρια στις Π.Ε. Ξάνθης και Δράμας, τα ερειπωμένα μοναστήρια στο Παπίκιο Όρος (ΠΕ Ροδόπης).

Σημειώνεται ότι υπάρχουν μνημεία που χαίρουν μεγάλης αναγνωρισιμότητας μεταξύ των ντόπιων και κατέχουν σημαίνουσα θέση στην τοπική ταυτότητα δεν είναι όμως γνωστά και δημοφιλή εκτός Περιφέρειας ή και εκτός των ευρύτερων ορίων της Βορείου Ελλάδος. Αυτό οφείλεται κατά βάση στην ελλιπή προβολή, στο χαμηλό βαθμό ανάδειξης, συντήρησης και προσβασιμότητας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν το Τέμενος Χαλίλ Μπέη στην Καβάλα, η Τοξωτή Γέφυρα του Κομψάτου στη Ροδόπη, το Τέμενος Βαγιαζήτ στο Διδυμότειχο, το κτίριο της Τσανακλείου Σχολής στην Κομοτηνή.

Γενικότερα καταγράφεται ελλιπής αξιοποίηση και προβολή το υφιστάμενου πολιτιστικού και θρησκευτικού κεφαλαίου και περιορισμένη ένταξή του στην ταυτότητα του προορισμού «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» και με συνέργειες που εντοπίζονται σε Βουλγαρία, Ευρωπαϊκή Τουρκία, αλλά και στα νησιά του Βορείου Αιγαίου, καθώς και τους Δρόμους του Κρασιού στη Βόρεια Ελλάδα. Επίσης υπάρχει περιορισμένη τουριστική προβολή και προώθησή, ενώ υπάρχει δυνατότητα περεταίρω αξιοποίησης του φημισμένου αγάλματος της Νίκης της Σαμοθράκης, αλλά και του μυθολογικού /ιστορικού πλαισίου τόσο των ιστορικών (Ορφέας, Λεύκιππος, Δημόκριτος, Πρωταγόρας, Σπάρτακος), όσο των και σύγχρονων προσωπικοτήτων (Μάνος Χατζηδάκης) με διεθνή εμβέλεια για τη δημιουργία αφηγηματικού περιεχομένου, την προβολή και προώθηση του προορισμού ΑΜΘ και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος.

3.2.2 Φυσικό Περιβάλλον

Η Πολιτιστική – Τουριστική Διαδρομή της Εγνατίας Οδού θα λειτουργήσει υπό την έννοια ενός σύνθετου τουριστικού προϊόντος που εκτός από ειδικό κοινό με ενδιαφέρον για τον πολιτισμό, θα συνδυάζει και άλλα είδη θεματικού τουρισμού (αφού η Περιφέρεια συγκεντρώνει πληθώρα ανάλογων πόρων), ώστε να απευθύνεται σε πολλαπλές ομάδες στόχους της διεθνούς τουριστικής αγοράς (π.χ. φυσιολατρικός τουρισμός, τουρισμός υπαίθρου - περιπέτειας, γαστρονομικός τουρισμός, κ.α.). Υπό αυτό το πρίσμα μελετώνται και αποτυπώνονται και οι φυσικοί πόροι.

Το περιβαλλοντικό κεφάλαιο της Π-ΑΜΘ, παρά την καταστροφική πυρκαγιά του Αυγούστου (2023) και την μεγάλη οικολογική καταστροφή, παραμένει πλούσιο, πολυποίκιλο και υψηλής οικολογικής αξίας. Περιλαμβάνει θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας, με βάση την εθνική και διεθνή νομοθεσία που ωστόσο δεν έχουν προβληθεί / αξιοποιηθεί κατάλληλα, δάση, υδάτινα συστήματα (ποτάμια, λίμνες, καταρράκτες), τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, κ.α.

Ειδικότερα:

3.2.2.1 Χλωρίδα και Πανίδα

Η χλωρίδα σε επίπεδο Περιφέρειας είναι πλούσια συνδυάζοντας στοιχεία διαφορετικών περιοχών με αποτέλεσμα τυπικά μεσογειακά είδη όπως η χνοώδης δρυς να συνυπάρχουν με είδη της Βόρειας Ευρώπης.

Η περιοχή της Ροδόπης θεωρείται ένας βοτανικός παράδεισος. Σχεδόν το 60% των ειδών της χλωρίδας της Ευρώπης απαντάται στη Ροδόπη, που αποτελεί καταφύγιο για 211 σπάνια και απειλούμενα είδη. Δεκαπέντε από αυτά είναι υπολείμματα της εποχής των παγετώνων και 50 εξ αυτών αποτελούν ενδημικά είδη της Ροδόπης. Ένας επιπλέον παράγοντας που έχει ευνοήσει τη δημιουργία μιας ξεχωριστής ενδημικής χλωρίδας στη Ροδόπη, είναι η παρουσία κρυσταλλικών πετρωμάτων, διαφορετικών από τους ασβεστόλιθους που συναντάμε στην υπόλοιπη Ελλάδα. Στη Σαμοθράκη έχουν καταγραφεί 1.186 είδη φυτών και στη Θάσο 1.270.

Σε ότι αφορά την πανίδα, οι υγρότοποι της Περιφέρειας αποτελούν σημαντικούς σταθμούς ανάπαυσης για τα είδη της ορνιθοπανίδας, ενώ φιλοξενούν μια σπάνια ποικιλότητα πτηνών.

Στο Δέλτα του Έβρου καταγράφονται 317 είδη πουλιών, που είτε διαχειμάζουν είτε βρίσκονται εκεί κατά την περίοδο της εαρινής μετανάστευσης, καθώς λίγα είδη αναπαράγονται στην περιοχή.

Στο Δάσος Δαδιάς – Λευκίμης – Σουφλίου πριν την πυρκαγιά του Αυγούστου φιλοξενούνταν 36 από τα 38 είδη ημερόβιων αρπακτικών πουλιών της Ευρώπης.

Επίσης στην περιοχή ζουν μεγάλα θηλαστικά (λύκοι και αρκούδες), ενώ στη Ροδόπη εντοπίζεται ο μοναδικός φυσικός πληθυσμός του κόκκινου ελαφιού, καθώς και σπάνια και απειλούμενα είδη λεπιδόπτερων. Στο Δέλτα του Έβρου υπάρχει ο μεγαλύτερος ελληνικός πληθυσμός τσακαλιών.

Τέλος, σημαντική είναι η παρουσία ψαριών γλυκού νερού (π.χ. στον Νέστο υπάρχουν 21 είδη ψαριών, 14 αυτόχθονα και 6 ενδημικά της ευρύτερης περιοχής).

3.2.2.2 Θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης καταγράφονται:

- Τέσσερα Εθνικά Πάρκα, ήτοι : 1) Δάσους Δαδιάς – Λευκίμης – Σουφλίου, 2) Δέλτα Έβρου, 3) Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης (Δέλτα Νέστου, Βιστωνίδας, Ισμαρίδας) και 4) Οροσειράς Ροδόπης.
- Περιοχές οι οποίες εντάσσονται στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000.
- Αισθητικά Δάση: Στενά Νέστου Καβάλας – Ξάνθης και Δάση Αμυγδαλέων Καβάλας.
- Βιογενετικά Αποθέματα: Παρθένο Δάσος Παρανεστίου, Παρθένο Δάσος Κεντρικής Ροδόπης, Δάσος οξιάς στην Τσίχλα – Χαινού Ξάνθης. Τα δύο τελευταία έχουν χαρακτηριστεί και Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης.
- Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας (Ramsar): Δέλτα Έβρου, Ισμαρίδας – Βιστωνίδας – Πόρτο Λάγους, Δέλτα Νέστου.
- Καταφύγια Άγριας Ζωής.

Αναλυτικότερα:

Εθνικά Πάρκα

Ως εθνικά πάρκα, (χερσαία, θαλάσσια ή μικτού χαρακτήρα), χαρακτηρίζονται οι μεγάλες σε έκταση φυσικές ή ημιφυσικές περιοχές στις οποίες λαμβάνουν χώρα οικολογικές λειτουργίες ευρείας κλίμακας με χαρακτηριστικά είδη και τύπους φυσικών οικοτόπων ενωσιακής σημασίας ή/και ελληνικού ενδιαφέροντος, τα οποία χρήζουν προστασίας και διατήρησης. Στην ΑΜΘ καταγράφονται τα κάτωθι Εθνικά Πάρκα:

- Το Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης περιλαμβάνει τις προστατευόμενες περιοχές των υγροτόπων Δέλτα Νέστου, Λίμνης Βιστωνίδας, Λίμνης Ισμαρίδας και της ευρύτερης περιοχής τους. Είναι ένα από τα σημαντικότερα Εθνικά Πάρκα της Ελλάδας, αλλά και των Βαλκανίων λόγω της μεγάλης έκτασής του, της βιολογικής, αισθητικής, επιστημονικής, γεωμορφολογικής και παιδαγωγικής του αξίας.

Η υψηλή οικολογική αξία τεκμηριώνεται και από τη λειτουργία του Κέντρου Πληροφόρησης της Λίμνης Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και του Κέντρου Πληροφόρησης του Δέλτα του Νέστου.

- Στην περιοχή του Έβρου βρίσκεται το Εθνικό Πάρκο Δέλτα Έβρου που σχηματίζεται στις εκβολές του ποταμού Έβρου και συγκαταλέγεται στους σημαντικότερους βιοτόπους της Ευρώπης, καθώς και το Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς - Λευκίμμης - Σουφλίου που αποτελεί προστατευόμενη δασική έκταση ιδιαίτερης αξίας λόγω του μεγάλου αριθμού αρπακτικών πτηνών που φιλοξενούσε πριν την εκδήλωση της πυρκαγιάς του Αυγούστου του 2023.
- Το Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης περιλαμβάνει το κεντρικό και δυτικό τμήμα του ορεινού συγκροτήματος της Ροδόπης, από τις βορειοανατολικές πλαγιές του όρους Φαλακρού και εν συνεχεία βορείως τού ποταμού Νέστου μέχρι τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα και την ορεινή περιοχή της Ξάνθης.

Περιοχές Natura

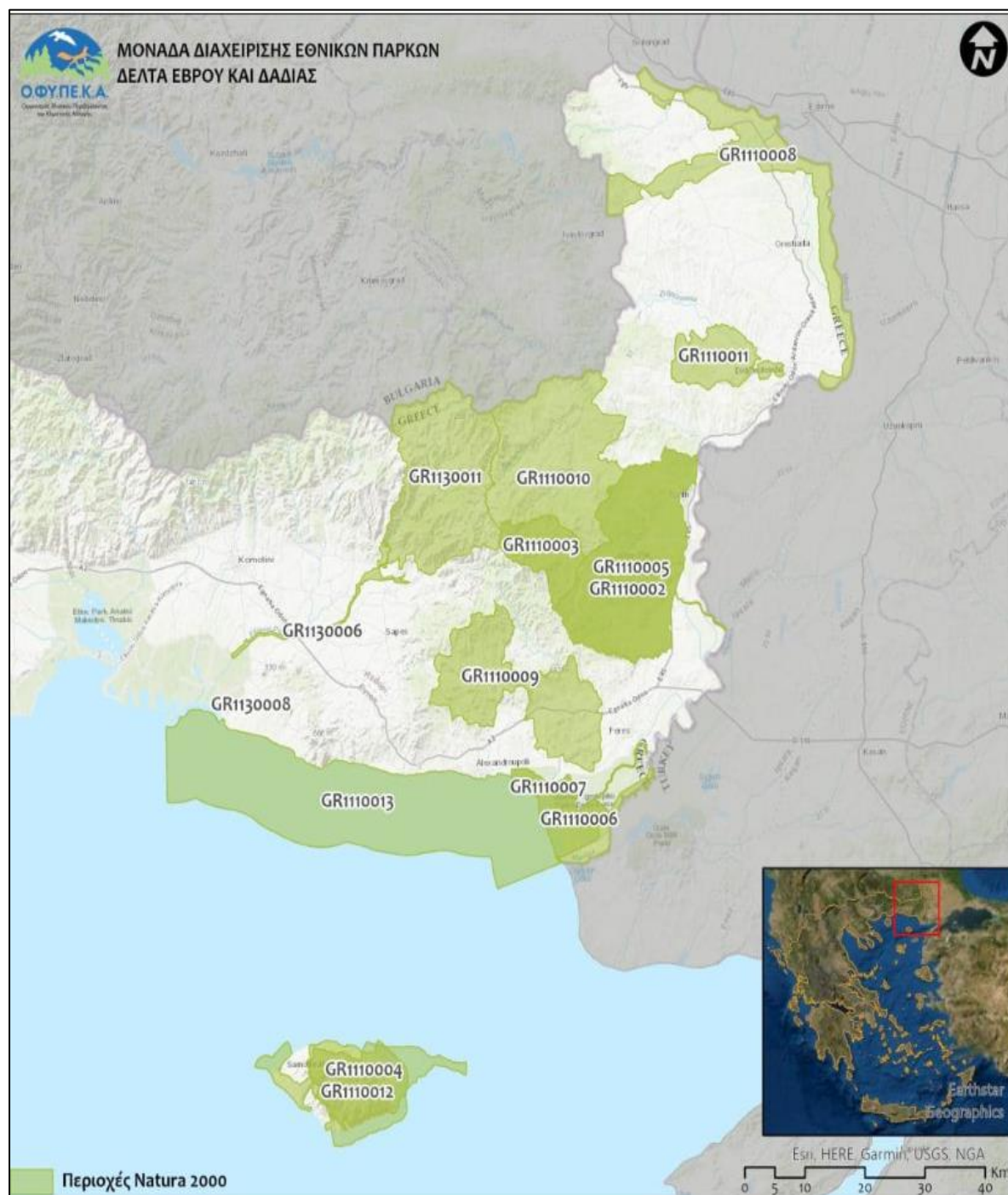
Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών Natura 2000⁹ αποτελεί το βασικό νομικό και θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία της βιοποικιλότητας. Στην Περιφέρεια υπάρχουν 38 περιοχές Natura οι οποίες παρατίθενται αναλυτικά στο παράρτημα. Σημειώνεται ότι έχει διαμορφωθεί Σύστημα Διακυβέρνησης Προστατευόμενων Περιοχών σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, με την ίδρυση του «Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής» (ΟΦΥΠΕΚΑ) και 24 «Μονάδων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών» (ΜΔΠΠ).

Στην Π-ΑΜΘ έχουν συσταθεί 2 ΜΔΠΠ, ήτοι:

1. Μ.Δ. Εθνικών Πάρκων Δέλτα Έβρου και Δαδιάς και
2. Μ.Δ. Εθνικών Πάρκων Νέστου – Βιστωνίδας και Ροδόπης.

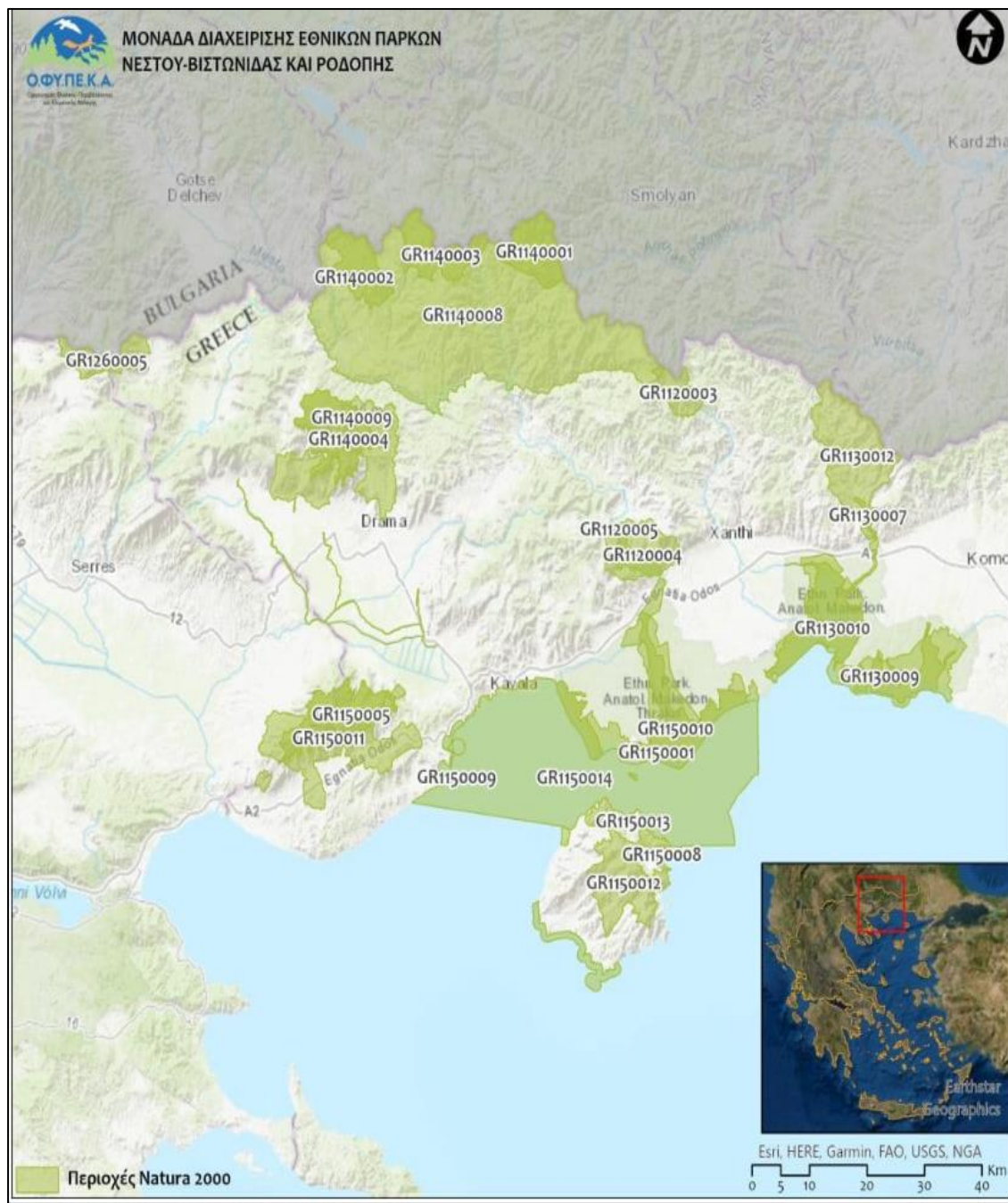
⁹ Βασίζεται σε δύο Ευρωπαϊκές Οδηγίες: 1. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» (ή «Οδηγία Οικοτόπων» [Habitats Directive]), και 2. Οδηγία 2009/147/ΕΚ «Για τη διατήρηση των άγριων πτηνών» (ή «Οδηγία Πτηνών» [Birds Directive]), που αντικατέστησε την αρχική Οδηγία 79/409/ΕΟΚ (Διεύθυνση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών & Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης, 2018).

Χάρτης 2: Περιοχές Natura 2000 Θράκης

Πηγή: Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.

Χάρτης 3: Περιοχές Natura 2000 Ανατολικής Μακεδονίας

Πηγή: Ο.ΦΥ.Π.Ε.Κ.Α.

Δάση

- Το Δάσος της Δαδιάς που πριν την δασική πυρκαγιά του Αυγούστου 2023 αποτελούσε ένα σημαντικό βιότοπο για την Π-ΑΜΘ και μια από τις σημαντικότερες προστατευόμενες περιοχές σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.
- Το Δάσος Ελατιάς ή Καραντερέ βρίσκεται στην Π.Ε. Δράμας και αποτελεί τμήμα της οροσειράς της Κεντρικής Ροδόπης. Είναι το μεγαλύτερο δάσος σε έκταση στην Ελλάδα.

- Το Παρθένο Δάσος του Φρακτού είναι ενταγμένο στο Δίκτυο Προστασίας NATURA 2000 και παράλληλα έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέο μνημείο της φύσης.
- Το Δάσος Οξιάς στη Χαϊντού είναι μικρότερο, αλλά εξίσου σημαντικό και απέχει περίπου 12 χλμ. από το Δασικό Χωριό του Ερύμανθου. Έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέο Μνημείο της Φύσης.
- Πέραν των αισθητικών δασών, άλλα δάση ή φυσικά τοπία που έχουν ιδιαίτερη αισθητική και τουριστική σημασία είναι το δάσος Ιψαρίου στη Θάσο, ο Μπάμπουρας Αλυκής Θάσου, ο Λιμένας Θάσου, η Περιοχή Θεολόγου της Θάσου, το Παγγαίο Όρος και το Ακρωτήριο Βρασίδας.

Υδάτινα Οικοσυστήματα

- Όσον αφορά στα υδάτινα οικοσυστήματα, ο Αγγίτης είναι ο μεγαλύτερος από τους παραπόταμους του ποταμού Στρυμόνα με περίπου 75 χλμ. μήκος και οι πηγές του βρίσκονται στην πόλη της Δράμας, στα τενάγη των Φιλίππων, αλλά και στο χωριό Αγγίτης. Μάλιστα 500μ. από τον οικισμό του Αγγίτη βρίσκεται το ομώνυμο σπήλαιο του οποίου έχουν χαρτογραφηθεί 10 χλμ. περίπου και έχει αναπτυχθεί τουριστική διαδρομή μήκους περίπου 500 μ. Ακόμη, σημαντικό βιότοπο αποτελεί και ο ποταμός Κομφάτος.
- Το Δέλτα του Νέστου αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς υδροτόπους της χώρας, αλλά και της Ευρώπης λόγω της έκτασης και της ποικιλίας των βιοτόπων του. Έχει ενταχθεί στον Κατάλογο Υδροτόπων Διεθνούς Σημασίας (Σύμβαση Ramsar), ανήκει στο δίκτυο Natura 2000, καθώς και στις Περιοχές Ειδικής Προστασίας της Οрниθοπανίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα Στενά του Νέστου αποτελούν ένα από τα πιο δημοφιλή και αναγνωρίσιμα τοπία της Θράκης και πόλο έλξης επισκεπτών. Η διάσχιση των στενών του Νέστου από Σταυρούπολη προς Τοξότες είναι μια από τις ωραιότερες πεζοπορικές διαδρομές που μπορεί κανείς να πραγματοποιήσει στην Ελλάδα.
Σε μεγάλο τμήμα της διαδρομής υπάρχει διαμορφωμένο μονοπάτι που οδηγεί στην πηγή του Κρωμνικού. Εκεί μπορεί κανείς να απολαύσει την ομορφιά του ποταμού Νέστου και να επιδοθεί σε εναλλακτικές δραστηριότητες που προσφέρουν πολλά γραφεία εναλλακτικού τουρισμού της περιοχής, όπως canoe- kayak, ιππασία, mountain bike, 4X4, parapente, flying fox, πεζοπορία.
- Το Δέλτα του Έβρου είναι διεθνούς οικολογικής αξίας και αποτελεί ένα από τους σημαντικότερους υδροτόπους της Ελλάδας, αλλά και της Ευρώπης αποτελώντας εδώ και πολλά χρόνια Προστατευόμενη Περιοχή (Συνθήκη Ramsar).

- Οι λίμνες Βιστωνίδας, Ισμαρίδας και οι λιμνοθάλασσες Πόρτο Λάγου, Λάφρης και Λαφρούδας αποτελούν έναν υδροβιότοπο που προστατεύεται από τη διεθνή συνθήκη Ραμσάρ και μαζί με το Δέλτα του Νέστου αποτελούν το Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Καταφύγια άγριας ζωής

Ως καταφύγια άγριας ζωής χαρακτηρίζονται περιοχές (χερσαίες, υγροτοπικές, θαλάσσιες ή μικτού χαρακτήρα) που αξιολογούνται ως κατάλληλες για την ανάπτυξη πληθυσμών της άγριας πανίδας και χλωρίδας ή ως βιότοποι αναπαραγωγής, διατροφής, διαχείμασης ειδών της άγριας πανίδας, ή ως περιοχές αναπαραγωγής ψαριών και συγκέντρωσης γόνου.

Στην Π-ΑΜΘ καταγράφονται 51 διάσπαρτα καταφύγια άγριας ζωής τα οποία παρατίθενται υπό μορφή χάρτη στο παράρτημα.

3.2.2.3 Ιδιαίτεροι φυσικοί σχηματισμοί

Στους φυσικούς πόρους της ΑΜΘ προστίθενται και πληθώρα ιδιαίτερων φυσικών σχηματισμών όπως φαράγγια (π.χ. Πετρούσας), σπήλαια (π.χ. Δρυάδων, Σπηλιά του Κύκλωπα, Αγίων Θεοδώρων, πηγών Αγγίτη, Μαρώνειας), καταρράκτες (π.χ. κοιλάδα και καταρράκτες του ποταμού Φονιά, Παρανέστι, Βάθρες Σαμοθράκης, καταρράκτες παλαιάς Καβάλας), ορεινοί όγκοι (π.χ. οροσειρά Ροδόπης, Φαλακρό, Όρβηλος, Μενοίκιο, Παγγαίο, Φεγγάρι-Σάος στη Σαμοθράκη), κ.α. που παρέχουν δυνατότητες για υπαίθριες και οικοτουριστικές δραστηριότητες.

3.2.2.4 Ιαματικοί Φυσικοί Πόροι

Στην Π-ΑΜΘ έχουν αναγνωριστεί οι παρακάτω Ιαματικοί Φυσικοί Πόροι μέσω της Ειδικής Επιτροπής Προστασίας Φυσικών Ιαματικών Πόρων του Υπουργείου Τουρισμού (ΙΝΣΕΤΕ 2022).

- Λουτρά Κρηνίδων Καβάλας (νερό και πηλός)
- Νερό Λουτρών Ελευθερών Καβάλας
- Λουτρά Τραϊανούπολης
- Νερό Πηγής Ποταμιάς
- Πηγή Θερμίων Παρανεστίου Δράμας
- Νερό Λουτρών Θερμών Εχίνου
- Ψαρόθερμα (Σαμοθράκη)

Από τους υπάρχοντες ιαματικούς πόρους, μόνο το Πηλοθεραπευτήριο Κρηνιδών, τα Λουτρά της Τραϊανούπολης και τα Ιαματικά Λουτρά Σαμοθράκης φαίνεται να διαθέτουν ορισμένες από τις απαραίτητες υποδομές για τουριστική αξιοποίηση.

3.2.2.5 Ακτές με γαλάζιες σημαίες

Η Π-ΑΜΘ με συνολική έκταση 14.157 τ.χλμ. αντιστοιχεί στο 10,7% της συνολικής έκτασης της χώρας και έχει περίπου 400 χλμ. ακτογραμμής με σημαντικό αριθμό παραλιών, οργανωμένων και μη, καθώς και απομονωμένων και γραφικών παραλιών που ακόμη δεν έχουν επηρεαστεί από τον μαζικό τουρισμό.

Η γαλάζια σημαία (blue flag) που συνιστά σύμβολο ποιότητας των κολυμβητικών υδάτων απονέμεται βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων¹⁰ σε οργανωμένες ακτές και μαρίνες. Στην Π-ΑΜΘ υπάρχουν 21 παραλίες με γαλάζια σημαία βάσει του «Καταλόγου βραβευμένων ακτών, μαρίνων και σκαφών» για το 2023¹¹, ήτοι:

- Δήμος Αλεξανδρούπολης (1)
- Δήμος Κομοτηνής (4)
- Δήμος Αβδήρων (4)
- Δήμος Νέστου (2)
- Δήμος Καβάλας (3)
- Δήμος Παγγαίου (2)
- Δήμος Θάσου (5)

3.2.2.6 Πεζοπορικές Διαδρομές

Ως βασικότερες πεζοπορικές διαδρομές της Περιφέρειας αναφέρονται οι κάτωθι:

- ΠΕ Δράμας: Ευρωπαϊκό Μονοπάτι Ε6, Κάτω Βροντού –Κάτω Νευροκόπι, Κάτω Νευροκόπι –Χιονοδρομικό Κέντρο Φαλακρού, Χιονοδρομικό Κέντρο Φαλακρού –Λιβαδερό, Φαλακρό –Πέρασμα Διαδρομή 6: Πύργοι –Στεφάνι Κορυφών –Πύργοι.
- ΠΕ Ροδόπης: Διαδρομή Δάσους Ελατιάς,, Διαδρομή Δάσους Φρακτού, Αστραία –Ίασμο, Τσαλαπετεινός –Εύθυμο –Αστραία, Κορφοβούνι –Εύθυμο.
- ΠΕ Καβάλας: Εγνατία Οδός, Περιαστικό Δάσος της Καβάλας, Καβάλα – Παλιά Καβάλα (Ο Δρόμος του Νερού), Μονοπάτι στο ρέμα της Παλιάς Καβάλας.
- ΠΕ Ξάνθης: Κομνητά –Τοξότες, Λειβαδίτη –Καταρράκτη, Σιδηροδρομικός Σταθμός Κρωμνικού –Γαλάνη, Γαλάνη –Κρωμνικό, Λιβερά –Σταυρούπολη.
- ΠΕ Έβρου: Θέρμα –Φεγγάρι (κορυφή), Κοιλιάδα και καταρράκτης του ποταμού Φονιά, Δάσος της Δαδιάς, Φαράγγι του Άβαντα.
- ΠΕ Θάσου: Ποταμιά-κορυφή Υψάριου Όρους, Παλιό λιμάνι -αρχαία αγορά, κ.α.

¹⁰ Ενδεικτικά, κριτήρια: α) καθαριότητα της θάλασσας/ της ακτής, β) οργάνωση της ακτής και ασφάλεια των επισκεπτών, γ) προστασία της φύσης και περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση.

¹¹ <https://www.blueflag.gr/awards/2023>

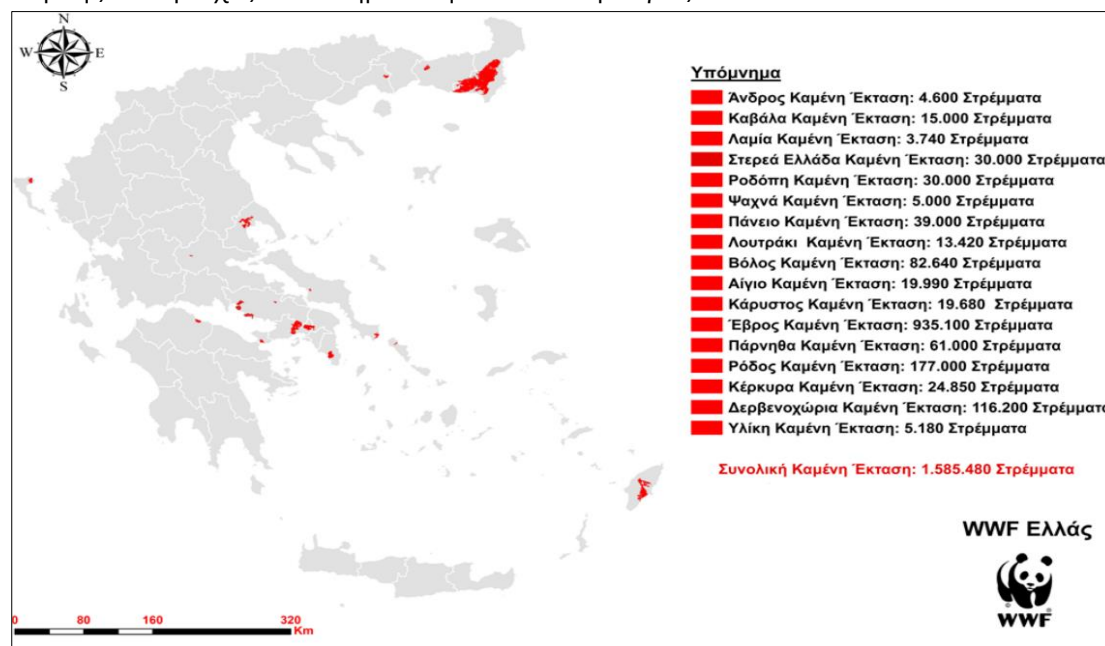
Εν κατακλείδι, και σύμφωνα με το Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας ΑΜΘ (2015) κύρια εμβληματικά, αναγνωρίσιμα στοιχεία, αλλά και σχετικώς δευτερεύοντα, δηλαδή πόροι που απορρέουν από το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον και προσδιορίζουν τη «μοναδική θέση» (unique selling position) της Π-ΑΜΘ ως τουριστικού προορισμού αποτελούν τα κάτωθι:

Νίκη της Σαμοθράκης	
	Εθνικά Πάρκα
Δημόκριτος	
	Απόστολος Παύλος
Οδυσσέας - Κύκλωπας	
	Εγνατία Οδός - Via Egnatia
Πολυπολιτισμικότητα	
	Παπίκιο Ορος
Πόλεις - Χωριά	
	Διόνυσος- Κρασιά υψηλής ποιότητας
Φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους Δράμας	
	Ονειρούπολη
Γιορτές παλιάς πόλης Ξάνθης	
	Ξανθιώτικο καρναβάλι
Φάρος Αλεξανδρούπολης	
	Μαρώνεια
Ηδώνιδα Γη	
	Φεστιβάλ Φιλίππων
Μάχη των Φιλίππων	
	Σπήλαιο Αγγίτη
Πόρτο Λάγος	
	Μεσημβρία - Ζώνη
Θερμά λουτρά	
	Μάνος Χατζηδάκης
Βυζάντιο	
	Ορφέας
Σουφλί - Γιορτή Μεταξιού	
	Απολιθωμένο δάσος Λευκίμμης
Παναγία Κοσμοσώτεια	
	Στενά του Νέστου
Καμάρες Καβάλας	
	Φεστιβάλ Θάσου

3.2.3 Αποτίμηση της πυρκαγιάς του Αυγούστου στο φυσικό περιβάλλον¹²

Οι πυρκαγιές του Αυγούστου (2023) προκάλεσαν πέραν των άλλων συνεπειών (οικονομικές, πολιτιστικές, ρυθμιστικές) ανυπολόγιστη οικολογική καταστροφή. Η συνολική έκταση που κατέκαψε η δασική πυρκαγιά του Έβρου, η οποία προέκυψε από τη συνένωση των πυρκαγιών σε Αλεξανδρούπολη και Δαδιά, ξεπερνά τα 935.000 στρέμματα (εκτίμηση 02/09) εκ των οποίων, περισσότερα από τα μισά (595.000) αφορούν προστατευόμενες περιοχές. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη πυρκαγιά από άποψη έκτασης που έχει καταγραφεί ποτέ στην Ελλάδα, αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Χάρτης 4: Περιοχές που επηρεάστηκαν από πυρκαγιές 2023

Πηγή: WWF, Πρώτη ταχεία οικολογική αποτίμηση των πυρκαγιών στις Προστατευόμενες Περιοχές, Σεπτέμβριος 2023

Από την πυρκαγιά έχει επηρεαστεί έντονα το Εθνικό Πάρκο Δαδιάς – Λευκίμης-Σουφλίου, ενώ συνολικά επηρεάστηκαν σχεδόν όλες οι περιοχές Natura 2000 του Έβρου που βεβαίως αποτελούν ένα ενιαίο πολύ σημαντικό φυσικό σύστημα.

Πιο συγκεκριμένα, οι προστατευόμενες περιοχές που επλήγησαν από την δασική πυρκαγιά είναι:

1. ΒΟΥΝΑ ΕΒΡΟΥ & ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ ΣΟΥΦΛΙ (GR1110005 - SCI A & GR1110002 - SPA).

Αποτελούν τις σημαντικότερες προστατευόμενες περιοχές από αυτές που επηρεάστηκαν από την πυρκαγιά. Τα όριά της περιοχής GR1110005 συμπίπτουν με αυτά του Εθνικού Πάρκου Δαδιάς - Λευκίμης - Σουφλίου. Συνολικά η φωτιά

¹² WWF, Πρώτη ταχεία οικολογική αποτίμηση των πυρκαγιών στις Προστατευόμενες Περιοχές, Σεπτέμβριος 2023

έχει επηρεάσει σημαντικά ενδιαιτήματα για 202 είδη πουλιών, 65 είδη θηλαστικών 29 είδη ερπετών και 13 είδη αμφιβίων.

2. ΟΡΕΙΝΟΣ ΕΒΡΟΣ – ΚΟΙΛΑΔΑ ΔΕΡΕΙΟΥ (GR1110010 – SPA), ΝΟΤΙΟ ΔΑΣΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΕΒΡΟΥ (GR1110009 – SPA) & ΤΡΕΙΣ ΒΡΥΣΕΣ (GR1110003 - SCI A)

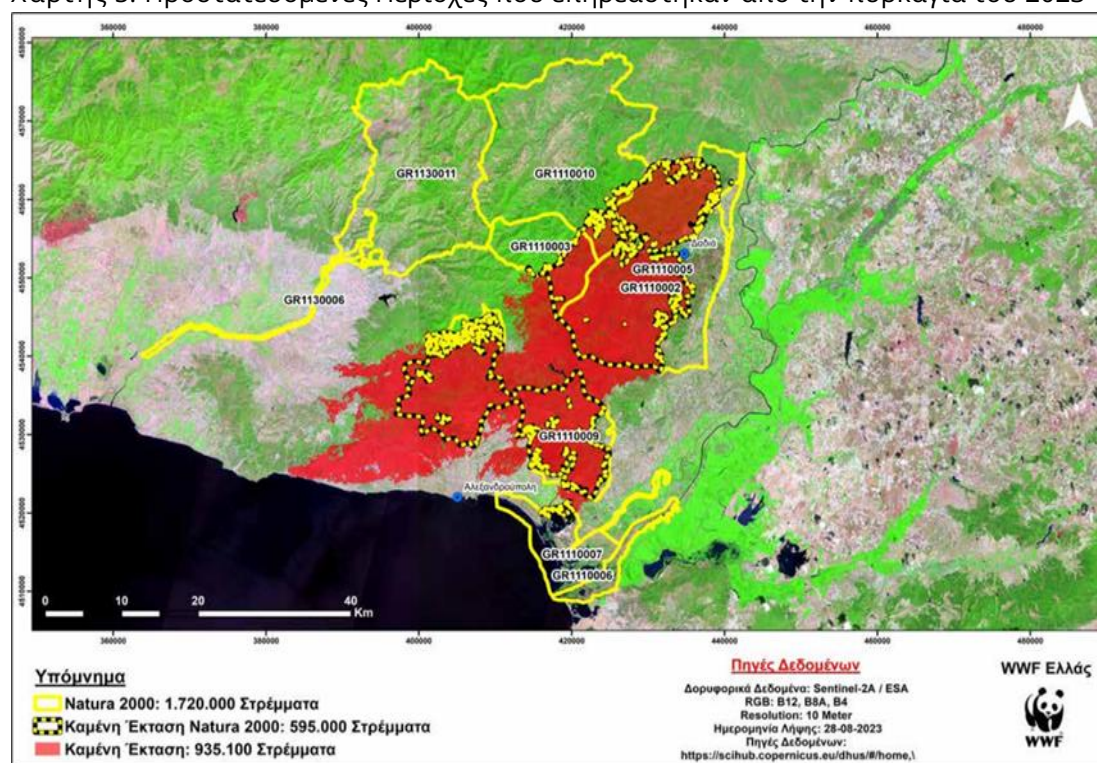
Οι 3 αυτές προστατευόμενες περιοχές συνορεύουν με το Εθνικό Πάρκο και είναι χαρακτηρισμένες ως σημαντικές για την орνιθοπανίδα τους, ενώ οι Τρεις Βρύσες επιπρόσθετα για τους σημαντικούς τύπους οικοτόπων που περιλαμβάνει. Συνολικά 50 είδη πτηνών αναμένεται να επηρεαστούν από την πυρκαγιά ενώ η μεγαλύτερη ζημιά στη βλάστηση είναι αυτή που συντελείται στον οικότοπο των οξιών προς βορρά.

3. ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ & ΔΥΤΙΚΟΣ ΒΡΑΧΙΩΝΑΣ (GR1110006 -SPA- GR1110007 - SCI A)

Μέρος της περιοχής ανήκει στο Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δέλτα Έβρου. Η επίδραση της φωτιάς είναι αμελητέα καθώς έκαψε κάποιους αλοφυτικούς τύπους οικοτόπων και καλαμιώνες που θα ανακάμψουν σύντομα.

Στον χάρτη που ακολουθεί αποτυπώνονται οι προστατευόμενες περιοχές που επηρεάστηκαν από τη δασική πυρκαγιά.

Χάρτης 5: Προστατευόμενες Περιοχές που επηρεάστηκαν από την πυρκαγιά του 2023

Πηγή: WWF, Πρώτη ταχεία οικολογική αποτίμηση των πυρκαγιών στις Προστατευόμενες Περιοχές, Σεπτέμβριος 2023

Σημειώνεται ότι η αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων του Έβρου είναι δύσκολη και πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ειδικής επιστημονικής μελέτης

για ολόκληρη την πληγείσα περιοχή. Ακόμα και τα δάση που αναμένεται να αναγεννηθούν με φυσικό τρόπο πρέπει να παρακολουθούνται από νωρίς, αναφορικά κυρίως με τη σύνθεση και τη δομή της αναγεννώμενης βλάστησης, ώστε να λαμβάνονται τα κατάλληλα διαχειριστικά μέτρα προς όφελος του προστατευτέου αντικειμένου της περιοχής, ήτοι της ορνιθοπανίδας και κυρίως των αρπακτικών.

3.3 Τουριστικοί πόροι και υποστηρικτικές υποδομές

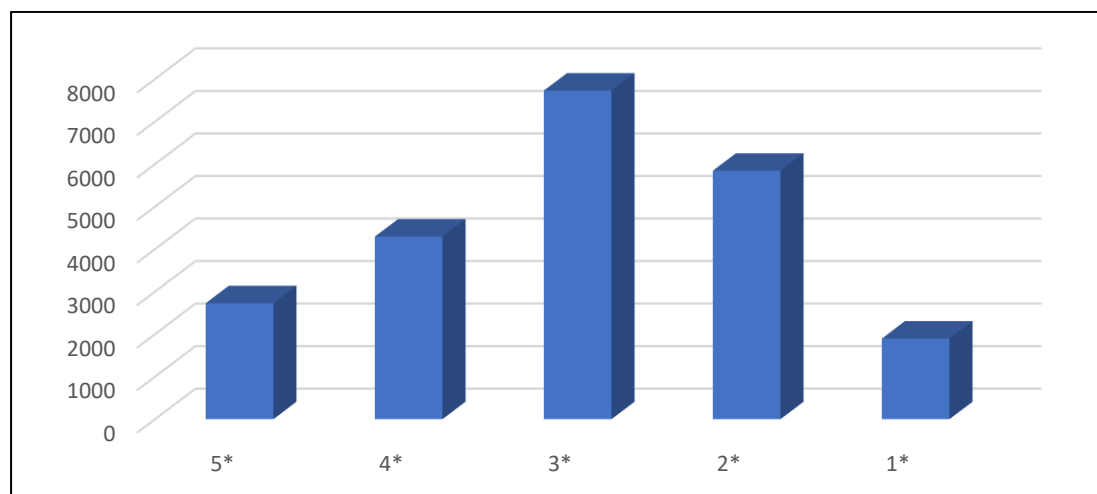
Πέραν των φυσικών και πολιτιστικών πόρων που παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες ενότητες κρίνεται σκόπιμη η αποτύπωση και του τουριστικού περιβάλλοντος υπό την έννοια των τουριστικών πόρων οι οποίοι υποστηρίζουν την τουριστική δραστηριότητα, εξυπηρετούν τους επισκέπτες και εμπλουτίζουν την τουριστική εμπειρία, ενώ αποτελούν αναπόσπαστο κρίκο της αλυσίδας αξίας του τουρισμού.

Ειδικότερα:

3.3.1 Καταλύματα

Η Π-ΑΜΘ κατέχει τη 10^η θέση μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας ως προς τη συγκέντρωση ξενοδοχειακών κλινών (5,4%) οι οποίες στο μεγαλύτερο μέρος τους αφορούν σε κλίνες ξενοδοχείων 3* και 2*, ενώ πολύ μικρή είναι η συμμετοχή της Περιφέρειας στο σύνολο των κλινών 5* σε επίπεδο χώρας (1,3%).

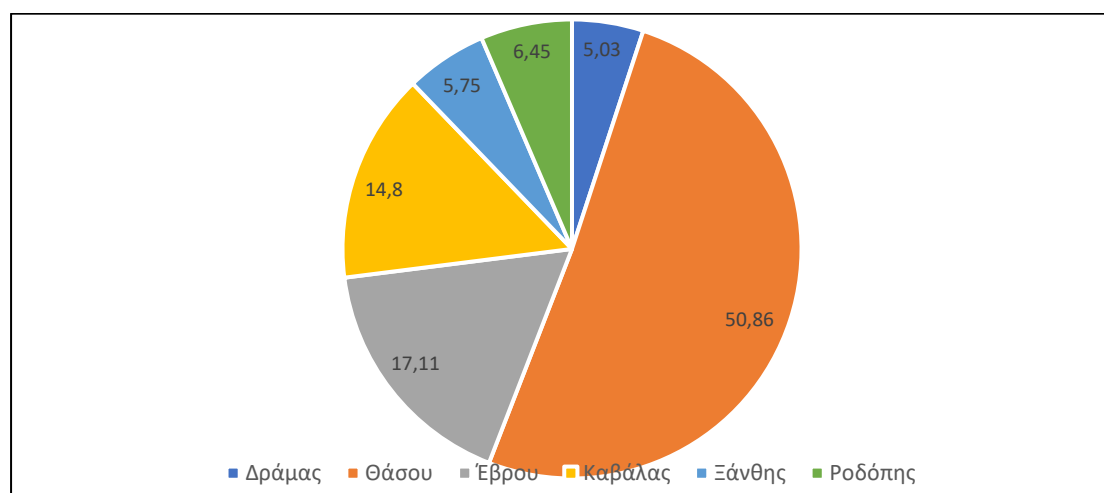
Γράφημα 11: Ξενοδοχειακό Δυναμικό Π-ΑΜΘ 2022

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας - Επεξεργασία INSETI Intelligence

Η χωρική κατανομή των ξενοδοχειακών κλινών δεν είναι ομοιόμορφη, καθώς το 50,86% συγκεντρώνονται στην ΠΕ Θάσου και ακολουθούν οι ΠΕ Έβρου και Καβάλας (17,11% και 14,80%), ενώ πολύ μικρό ποσοστό κλινών διαθέτουν οι υπόλοιπες τρεις ΠΕ (Δράμας: 5,03%, Ροδόπης: 6,45%, Ξάνθης: 5,75%).

Γράφημα 12: Χωρική κατανομή ξενοδοχειακών κλινών (2022)

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας - Επεξεργασία INSETI Intelligence

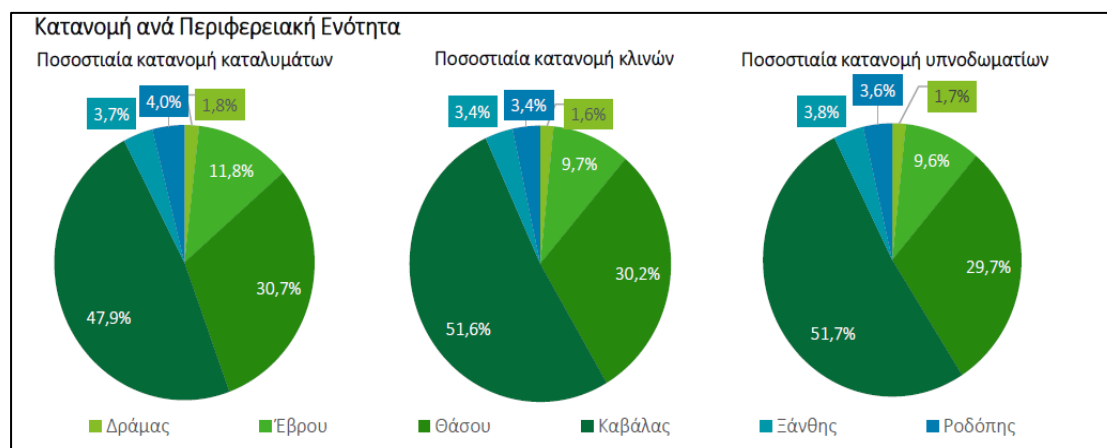
Στο διάστημα 2021-2022 ο αριθμός των ξενοδοχειακών κλινών αυξήθηκε μόλις κατά 0,55%. Πέραν των ξενοδοχειακών μονάδων λειτουργούν και άλλοι τύποι καταλυμάτων όπως ενοικιαζόμενα δωμάτια των οποίων οι κλίνες το 2019 ανέρχονται σε 17.160 με το 79,47% να βρίσκεται στην ΠΕ Θάσους. Η ποιότητα των κλινών είναι χαμηλή αφού το 57,5% αναλογεί σε κλίνες με 2 κλειδιά και μόλις το 3,2% σε κλίνες με 4 κλειδιά.

Παράλληλα λειτουργούν τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις και σύμφωνα με στοιχεία του 2018¹³, η Περιφέρεια συγκεντρώνει το 2% των μονάδων της χώρας. Η πλειονότητα των κλινών τέτοιου τύπου συγκεντρώνεται στην ΠΕ Θάσους (62,5%) και έπονται οι υπόλοιπες ΠΕ με πολύ μικρές συγκεντρώσεις (3%-12%).

Στην προσφορά καταλυμάτων εντάσσονται πλέον και καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης με τον αριθμό των διανυκτερεύσεων σε αυτά να αυξάνεται αλματωδώς στη διετία 2020 - 2022 (+298%). Συνολικά η Περιφέρεια διαθέτει 3.850 τέτοια καταλύματα και 18.671 κλίνες, τα οποία αποτελούν αντίστοιχα το 2,1% και το 2,0% του συνόλου της προσφοράς καταλυμάτων αντίστοιχης κατηγορίας για το σύνολο της χώρας.

¹³ INSETI, Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2021, Π-ΑΜΘ, Δεκέμβριος 2022

Γράφημα 13: Ποσοστιαία κατανομή καταλυμάτων, κλινών και υπνοδωματίων βραχυχρόνιας μίσθωσης ανά ΠΕ

Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Σχέδια Δράσης, Περιφέρεια ΑΜΘ

Σημειώνεται ότι η κατανομή των κλινών μεταξύ βραχυχρόνιας μίσθωσης και ξενοδοχείων είναι σχεδόν ομοιόμορφη αφού οι ξενοδοχειακές μονάδες συγκεντρώνουν το 54,0% των κλινών και οι κλίνες καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης το 46,0%.

Επίσης στην Π-ΑΜΘ λειτουργούν 17 μονάδες κάμπινγκ με 2.194 θέσεις αντιπροσωπεύοντας το 9% των θέσεων της χώρας το 2021. Μονάδες κάμπινγκ υπάρχουν σε όλες τις ΠΕ.

3.3.2 Λοιπές Τουριστικές Υπηρεσίες¹⁴

Πέραν των υπηρεσιών διαμονής, στην Π-ΑΜΘ δραστηριοποιούνται επιχειρήσεις και σε άλλους, συναφείς με τον τουρισμό, κλάδους όπως είναι τα κέντρα εστίασης και αναψυχής, τα τουριστικά γραφεία και οι επιχειρήσεις ενοικίασης μεταφορικών μέσων.

Ειδικότερα:

3.3.2.1 Επιχειρήσεις εστίασης

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (α' τρίμηνο 2022), στην Π-ΑΜΘ δραστηριοποιείται το 5,6% των επιχειρήσεων εστίασης της χώρας. Μεγαλύτερη συγκέντρωση καταγράφεται στις ΠΕ Έβρου και Καβάλας (24,34% και 22,03% αντίστοιχα) και ακολουθούν με σχεδόν ισόποση ποσόστωση οι ΠΕ Ροδόπης και Δράμας (15,61% και 15,36%), ενώ μικρότερη δραστηριότητα στον κλάδο της εστίασης εμφανίζουν οι ΠΕ Ξάνθης και Θάσου (14,67% και 7,98% αντίστοιχα).

¹⁴ ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός τουρισμός 2030, σχέδια δράσης, Περιφέρεια ΑΜΘ

3.3.2.2 Τουριστικά γραφεία

Μόλις το 1,9% των τουριστικών γραφείων της Ελλάδας (2019) δραστηριοποιείται στην Π-ΑΜΘ και η χωρική κατανομή τους αποτυπώνεται ως κάτωθι:

- 20,2% στην ΠΕ Θάσου
- 18,3% στην ΠΕ Καβάλας
- 17,4% στην ΠΕ Δράμας και την ΠΕ Έβρου
- 16,5% στην ΠΕ Ξάνθης και
- 10,1% στην ΠΕ Ροδόπης

3.3.2.3 Επιχειρήσεις ενοικίασης μεταφορικών μέσων

Η Π-ΑΜΘ κατέχει την τελευταία θέση μεταξύ των Περιφερειών της Ελλάδας σε επιχειρήσεις ενοικίασης τροχοφόρων με μόλις 1,0% (2019). Κάτι παραπάνω από τις μισές 50,3% εντοπίζονται στην ΠΕ Θάσου, ενώ το 31,8% και το 10,4% των σχετικών επιχειρήσεων της Περιφέρειας δραστηριοποιούνται στις ΠΕ Καβάλας και Έβρου, αντίστοιχα. Ακολουθούν οι ΠΕ Δράμας Ξάνθης και Ροδόπης με πολύ μικρότερη σχετική δραστηριότητα (3,5%, 2,3% και 1,7% αντίστοιχα).

3.3.3 Ειδικές Τουριστικές Υποδομές

Οι ΠΕ Ξάνθης, Καβάλας και Δράμας ξεχωρίζουν για το σημαντικό αριθμό υπαίθριων αναρριχητικών πεδίων, τα οποία είναι συγκεντρωμένα στις περιοχές της Νέας Ηρακλείτσας, του Ποταμού Νέστου και του όρους Φαλακρό αντίστοιχα (βλ. αναλυτικά στο παράρτημα). Πολλά είναι επίσης και τα ορειβατικά καταφύγια ήτοι: 4 ορειβατικά καταφύγια στο χιονοδρομικό κέντρο του Φαλακρού, το καταφύγιο «Στέργιος Χατζηγεωργίου» στην κοιλάδα του Ορφέα, το καταφύγιο του Ε.Ο.Σ. Καβάλας στις νότιες πλαγιές του Παγγαίου κάτω από την κορυφή «Αυγό», το καταφύγιο Παπικίου και το καταφύγιο Λειβαδίτη, στο κεντρικό τμήμα της οροσειράς της Ροδόπης. Εξέχουσας σημασίας υποδομή αποτελεί το χιονοδρομικό κέντρο Φαλακρού, το 2ο μεγαλύτερο στην Ελλάδα.

Επίσης οι ΠΕ Καβάλας, Δράμας, Έβρου και Ξάνθης προσφέρουν πολλές δυνατότητες αθλητικών δραστηριοτήτων, όπως ιππασία, ποδηλασία, τοξοβολία, extreme sports, μηχανοκίνητο αθλητισμό, κ.α. Ειδικότερα λειτουργούν πολλές αθλητικές υποδομές και εγκαταστάσεις όπως οι πίστες αιωροπτερισμού (Παρά Πέντε) στην περιοχή του Φαλακρού αλλά και στο Νέο Ζυγό, την Πετρούσα, τον Κορύβολο, η Αερολέσχη "Αίολος", το αθλητικό-προπονητικό κέντρο στο Βώλακα, το Προπονητικό Κέντρο ΠΑΕ Ξάνθης, οι Λέσχες 4Χ4 στην Ορεστιάδα και την Καβάλα, η πίστα motocross στις Καστανιές Έβρου, το πεδίο τοξοβολίας στη Σταυρούπολη, το Ιπποτουριστικό Κέντρο στο Δάτο Καβάλας, κ.α. Δυνατότητες ποδηλασίας προσφέρονται μεταξύ άλλων στο Δέλτα του Έβρου, στο Δάσος της

Δαδιάς (πριν την πυρκαγιά), στα αστικά κέντρα, ενώ ορεινή ποδηλασία μπορεί κανείς να απολαύσει στο Λειβαδίτη, το Νέστο, τα Νεστοχώρια, τα Πομακοχώρια, κ.α.

Επιπρόσθετα, η Περιφέρεια συγκεντρώνει σημαντικό κεφάλαιο στον τομέα του οινοτουρισμού, με αμπελώνες και αρκετά επισκέψιμα κτήματα-οινοποιεία στις περιοχές της Ανδριανής, της Αγοράς, του Μικροχωρίου (ΠΕ Δράμας), στα Άβδηρα (ΠΕ Ξάνθης), τη Μαρώνεια και το Νέο Σιδηροχώρι (ΠΕ Ροδόπης), την Αλεξανδρούπολη, την Ορεστιάδα, το Σουφλί και τις Δάφνες Σαμοθράκης (ΠΕ Έβρου), στο Παγγαίο, στις περιοχές Ελευθερών και Ορφανού (ΠΕ Καβάλας). Σημειώνεται ότι η Διαδρομή του Κρασιού του Διονύσου, που είναι μια από τις διαδρομές των Δρόμων του Κρασιού της Βόρειας Ελλάδας διέρχεται από την ΠΑΜΘ.

Άλλα σημαντικά στοιχεία του ειδικού τουριστικού κεφαλαίου της ΠΑΜΘ αποτελούν το Πηλοθεραπευτήριο των Κρηνίδων, τα Λουτρά της Τραϊανούπολης και τα Ιαματικά Λουτρά Σαμοθράκης που φαίνεται να διαθέτουν ορισμένες από τις αναγκαίες υποδομές για τουριστική αξιοποίηση, ενώ η επένδυση στα Λουτρά Ελευθερών αναμένεται να αναβαθμίσει σημαντικά το προϊόν Τουρισμού Ευεξίας της Περιφέρειας.

Επίσης, δεδομένου του μοναδικού φυσικού πλούτου υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση σε αγροτουριστικές και οικοτουριστικές μονάδες. Στην ΠΕ Ξάνθης με επίκεντρο τον ποταμό Νέστο και σε μία αρκετά μεγάλη περιοχή που εκτείνεται από το Δάσος της Χαιντούς, μέχρι την Κεραμωτή, τη Λίμνη Βιστωνίδα και τα Πομακοχώρια (Σταυρούπολη, Τοξότες, Καταρράκτης Λειβαδίτης, Στενά του Νέστου, Δέλτα Νέστου-Κοτζά Ορμάν, Κόσυνθος, Γυφτόκαστρο, Κιμμέρια), δραστηριοποιούνται οικοτουριστικές μονάδες (Σταυρούπολη, Καρυόφυτο, Ξάνθη) και επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, που διοργανώνουν πλήθος δραστηριοτήτων κατά μήκος του ποταμού και στους γύρω ορεινούς όγκους (trekking, rafting, τοξοβολία, ορεινή ποδηλασία, gorge zip line, 4X4, ATV, birdwatching). Εξίσου σημαντική οικοτουριστική δραστηριότητα αναπτύσσεται στην ΠΕ Ροδόπης με υποδομές παροχής σχετικών υπηρεσιών στις λίμνες Ισμαρίδα και Βιστωνίδα. Αντίστοιχα, στην ΠΕ Έβρου, υπάρχουν οικοτουριστικές υποδομές όπως το Κέντρο Πληροφόρησης στο Δέλτα του Έβρου, οικοτουριστικές μονάδες στο χωριό Τυχερό, οικοτουριστικό κέντρο στην περιοχή του Δάσους της Δαδιάς, αγροτουριστικές μονάδες στον Πεντάλοφο και την Λευκίμμη, καθώς και παραδοσιακοί ξενώνες σε Δαδιά, Σουφλί, Λευκίμμη, Βρυσικά Διδυμότειχου κ.α.

Οικοτουριστικές δραστηριότητες και υποδομές συναντώνται και στην ΠΕ Δράμας με επίκεντρο τις πλαγιές του Όρους Φαλακρού και το Παρανέστι, ενώ στην Ελατία λειτουργεί το ομώνυμο Δασικό Χωριό.

Μια ακόμη υποδομή που εμπλουτίζει το τουριστικό προϊόν είναι το Καζίνο της Αλεξανδρούπολης, οι διάσπαρτοι συνεδριακοί χώροι (σε ξενοδοχειακές μονάδες), αλλά και οι υποδομές για καταδυτικό τουρισμό (σε Πευκάρι, Ποτό, Σκάλα Μαριών, Σκάλα Ραχωνίου, Λιμενάρια, Σαμοθράκη, κ.α.).

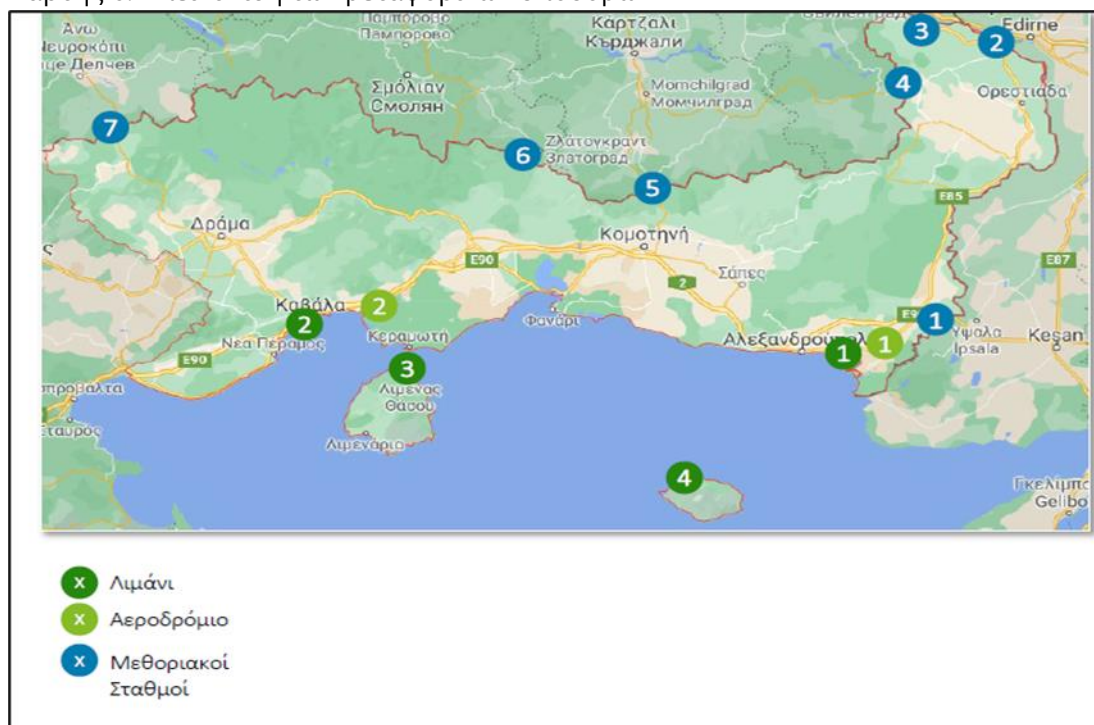
Από τα παραπάνω διαπιστώνεται η συγκέντρωση υποδομών που διαμορφώνουν ένα δυναμικό χαρτοφυλάκιο εναλλακτικών μορφών τουρισμού με διαφορετικό ωστόσο επίπεδο ανάπτυξης. Στο παράρτημα της διαβούλευσης αποτυπώνονται οι σχετικές απόψεις των συμμετεχόντων φορέων αναφορικά με τον βαθμό ανάπτυξης κάθε εναλλακτικής μορφής τουρισμού.

3.3.4 Βασικές Υποδομές που υποστηρίζουν τον Τουρισμό

Ως υποστηρικτικές υποδομές αναφέρονται οι βασικές μεταφορικές υποδομές που εξυπηρετούν την τουριστική κίνηση στην Περιφέρεια και αποτυπώνονται συνοπτικά ως ακολούθως:

Λιμένες	
1. Λιμάνι Αλεξανδρούπολης 2. Λιμενικό Σύστημα Καβάλας 3. Λιμάνι Θάσου 4. Λιμάνι Σαμοθράκης 5. Λοιπά Λιμάνια (Περιγιάλι Καβάλας, Νέα Ηρακλείτσα, Λιμενάρια, Σκάλα Μαριών και Σκάλα Πρίνου στη Θάσο)	
Αεροδρόμια	
1. Διεθνής Αερολιμένας Αλεξανδρούπολης «Δημόκριτος» 2. Διεθνές Αεροδρόμιο Καβάλας «Μέγας Αλέξανδρος»	
Οδικός Δίκτυο	
Εγνατία Οδός (Αυτοκινητόδρομος Α2). Ευρωπαϊκή Οδός Ε90 Εθνική Οδός 2 (ΕΟ2), Ευρωπαϊκή Οδός 86	
Σιδηροδρομικό Δίκτυο	
Υποδομή σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης – Στρυμόνας – Αλεξανδρούπολη – Ορμένιο	
Μεθοριακοί Σταθμοί	
1. Κήπων 2. Καστανιών 3. Ορμενίου 4. Κυπρίνου	5. Νυμφαίας 6. Αγ. Κωνσταντίνου 7. Εξοχής

Χάρτης 6: Απεικόνιση των μεταφορικών υποδομών

Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Σχέδια Δράσης, Π-ΑΜΘ

Αναφορά επίσης γίνεται στους τομείς των υδάτων και συγκεκριμένα του πόσιμου ύδατος και της ενέργειας ως βασικών πόρων που καταναλώνονται από κατοίκους και επισκέπτες και επηρεάζουν την ποιότητα της διαμονής και της εμπειρίας.

Ειδικότερα:

Η ποιότητα του νερού γενικά πληροί τους όρους της Οδηγίας 98/83/ΕΚ όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία (ΕΕ) 2015/1787. Έλλειμα επαρκούς πόσιμου νερού εντοπίζεται σε ορισμένες περιοχές, όπως ενδεικτικά: στο Δήμο Δοξάτου, λόγω παλαιότητας δικτύων, σε περιοχές της Δράμας, στη Θάσο (λόγω εποχικής αύξησης της κατανάλωσης), στο Διδυμότειχο, σε οικισμούς της Δ.Ε. Φιλίππων Καβάλας, σε οικισμούς του Δήμου Ορεστιάδας, στη Δ.Ε. Αμαξάδων Ιάσμου, στο Σουφλί (λόγω εκτεταμένων καταστροφών συνέπεια πλημμυρών), στο παραλιακό μέτωπο του Δήμου Αβδήρων, σε περιοχές του Δήμου Αλεξανδρούπολης λόγω παλαιότητας δικτύων αλλά και λόγω μη επαρκούς παροχής¹⁵.

Στον τομέα της ενέργειας, η ΠΑΜΘ κατέχει υψηλή θέση στη χώρα και δη στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Διαθέτει όλες τις μορφές πρωτογενούς παραγωγής ενέργειας (στερεά, υγρά και αέρια καύσιμα), καθώς και όλες τις μορφές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Αιολικής Ενέργειας (2020), η Π-ΑΜΘ κατέχει την 3η θέση πανελλαδικά σε εγκαταστάσεις και παραγωγή που αντιστοιχεί σε ποσοστό 12%.

¹⁵ Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία Θράκη» 2021-2027

Σταδιακά εξελίσσεται σε νέο ενεργειακό κέντρο της χώρας, εκμεταλλευόμενη την ποικιλία των ενεργειακών της πόρων¹⁶.

3.4 Κοινωνικό και Οικονομικό Περιβάλλον

3.4.1 Κοινωνικό Περιβάλλον

Σε κοινωνικούς όρους η Π-ΑΜΘ αποτελεί πληθυσμιακά την 6η Περιφέρεια στη χώρα συγκεντρώνοντας το 5,36% του μόνιμου πληθυσμού (ΕΛΣΤΑΤ, 2021). Είναι αραιοκατοικημένη, με πληθυσμιακή συγκέντρωση στα κυριότερα αστικά της κέντρα. Ο πληθυσμός της μειώνεται και στο διάστημα 2011 – 2021 η πληθυσμιακή συρρίκνωση ανέρχεται σε 7,25%. Σύμφωνα με στοιχεία του αναθεωρημένου Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Π-ΑΜΘ, η τάση θα συνεχιστεί περαιτέρω αν δεν ληφθούν κατάλληλα μέτρα και κίνητρα (ενίσχυση απασχόλησης, προσέλκυση επενδύσεων, στήριξη επιχειρηματικότητας, μείωση ανισοτήτων και βελτίωση ποιότητας ζωής) για τη συγκράτηση των υφιστάμενων κατοίκων ή την προσέλκυση νέων. Η γήρανση αποτελεί σημαντικό ζήτημα για την Περιφέρεια. Ο δείκτης γήρανσης από το 2015 αυξάνεται διαρκώς και το 2020 ανήλθε σε 164,30% με εθνικό μ.ό. 147,50%. Η αύξηση του δείκτη σηματοδοτεί πέραν της συρρίκνωσης του πληθυσμού και την επακόλουθη δυσμενή επίπτωση σε τομείς όπως η οικονομία, η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα.

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο, η Π-ΑΜΘ κατατάσσεται μεταξύ των Περιφερειών της χώρας με τα υψηλότερα ποσοστά αναλφάβητου πληθυσμού (5%:2019). Επίσης κατέχει την 5η θέση σε επίπεδο χώρας ως προς την αναλογία ατόμων 15-24 ετών που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης και απασχόλησης (Eurostat, 2019).

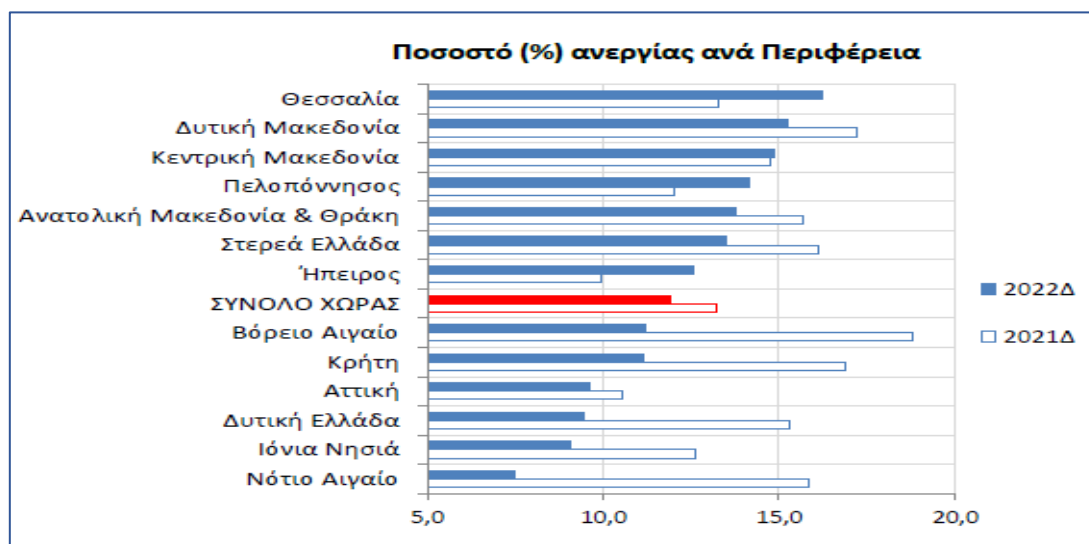
Παράλληλα, το ποσοστό πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (16,91%) είναι το τρίτο χαμηλότερο στη χώρα με μεγάλη απόκλιση από τον εθνικό μ.ό. (23,61%: 2019). Το φαινόμενο της σχολικής διαρροής παρότι τα τελευταία χρόνια έχει μειωθεί σημαντικά, εξακολουθεί να παραμένει σε υψηλά επίπεδα έναντι του εθνικού μ.ό. (7,7% στην Π-ΑΜΘ και 4,1% στο σύνολο της χώρας: 2019). Η διαρροή κατάρτισμένου προσωπικού σε άλλες περιοχές εντός και εκτός της χώρας, οφείλεται κυρίως στην έλλειψη αντίστοιχου επιπέδου θέσεων εργασίας και δευτερευόντως, στη μειωμένη ερευνητική δραστηριότητα των ακαδημαϊκών και ερευνητικών δομών που δεν δημιουργούν επαρκείς ευκαιρίες σταδιοδρομίας.

Σε ότι αφορά στην απασχόληση και παρά την κρίση, παρουσίασε αύξηση από το 2015 ως και το 2019. Όμως, η τάση αυτή ανακόπηκε με την εμφάνιση του Covid-

¹⁶ Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία Θράκη» 2021-2027

19 που επηρέασε συνολικά την αγορά εργασίας και εντονότερα τις δραστηριότητες του τουρισμού και του εμπορίου. Με την αποκλιμάκωση της υγειονομικής πανδημίας, η ανεργία μειώθηκε, και κατά το δ' τρίμηνο¹⁷ του 2022 ανέρχεται σε 13,8%. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπερβαίνει τον εθνικό μ.ό. (11,9%).

Γράφημα 14: Ποσοστιαία κατανομή ανεργίας κατά Περιφέρεια

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Δ' τρίμηνο 2022

Σημαντικό πρόβλημα εξακολουθεί να αποτελεί η μακροχρόνια ανεργία που τον Απρίλιο του 2022 ήταν 56,1%. Επίσης το ποσοστό των επιδοτούμενων ανέργων είναι χαμηλό της τάξης του 12,7%.

Ο πληθυσμός καλύπτεται ικανοποιητικά από τις παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας αφού στην Π-ΑΜΘ λειτουργούν 5 Γενικά Νοσοκομεία στις έδρες των Περιφερειακών Ενοτήτων, 1 Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο, 21 Κέντρα Υγείας, 121 Περιφερειακά Ιατρεία και άλλες δομές πρωτοβάθμιας υγείας. Μάλιστα οι διαθέσιμες κλίνες υγείας υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο (291 έναντι 287).

Στα κοινωνικά ζητήματα της Π-ΑΜΘ εντάσσεται λόγω του διασυνοριακού χαρακτήρα της οι μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές, καθώς και η συνύπαρξη διαφόρων ειδικών ομάδων πληθυσμού. Μεγαλύτερη πληθυσμιακή ομάδα είναι αυτή των Ρομά με 16.435 άτομα (Ειδική Γραμματεία Κοινωνικής Ένταξης Ρομά, 2019) που κατατάσσουν την Π-ΑΜΘ ως τη 2η Περιφέρεια στην Ελλάδα σε συγκέντρωση Ρομά.

¹⁷ ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Δ' τρίμηνο 2022

Μείζον ζήτημα συνιστά η φτώχεια, καθώς η Π-ΑΜΘ κατέχει μετά την Δυτική Ελλάδα, το υψηλότερο ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας, ενώ παράλληλα υπερβαίνει πολύ τον εθνικό μέσο όρο (26,1% έναντι 18,8% το 2021).

3.4.2 Οικονομικό Περιβάλλον

Σε οικονομικού όρους το ΑΕΠ της Π-ΑΜΘ ανέρχεται, για το 2019, σε 8.456,35 εκ. € (ΜΑΔ) και αποτελεί την 8η επίδοση μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας. Λαμβάνοντας υπόψη το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (14.100 ΜΑΔ: 2019) η Π-ΑΜΘ καταλαμβάνει τη 12η θέση στη χώρα και αποτελεί μια από τις φτωχότερες περιφέρειες της ΕΕ. Η οικονομία χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και υστερεί σε κρίσιμους αναπτυξιακούς δείκτες (κκ ΑΕΠ, απασχόληση, παραγωγικότητα εργασίας, ανταγωνιστικότητα κ.α.). Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Περιφερειακό Δείκτη Ανταγωνιστικότητας (2019), κατατάσσεται στην 265η θέση μεταξύ 268 Περιφερειών της ΕΕ. Βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης, υστερώντας του ευρωπαϊκού μέσου όρου σε κάθε παράμετρο που συνεκτιμά ο δείκτης. Βάσει του ίδιου δείκτη, κατέχει τη 12η θέση μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας.

Επίσης, η Π-ΑΜΘ είναι μία από τις λιγότερο δυναμικές περιφέρειες της Ελλάδας σε δραστηριότητες έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας. Βάσει του Regional Innovation Scoreboard 2021, υστερεί ως προς τον εθνικό και ευρωπαϊκό μέσο όρο και κατατάσσεται στις Περιφέρειες αναδυόμενης καινοτομίας.

Η Περιφέρεια βρίσκεται χαμηλά στον εθνικό χάρτη συγκέντρωσης καινοτόμων επιχειρήσεων (8η/13 Περιφέρειες, 2014-2016), ενώ παρά το ότι λειτουργούν πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα δεν υπάρχει οργανωμένη διασύνδεση με την επιχειρηματική κοινότητα.

Οι επιχειρήσεις έχουν την 3η χαμηλότερη επίδοση μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας σε επιχειρηματικές και συνεργατικές σχέσεις που συνάπτουν και η επενδυτική κινητοποίηση είναι περιορισμένη. Με στοιχεία 2018 το 48,3% των επιχειρήσεων είχαν μηδενικές δαπάνες για επενδύσεις και μόλις το 11,2% των επιχειρηματικών δαπανών αφορούσαν αύξηση δυναμικότητας και παραγωγή νέων προϊόντων (ΣΕΒ 2020). Οι τοπικές επιχειρήσεις αν και υποστηρίχθηκαν από τις προηγούμενες περιόδους, εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν τα χρόνια σοβαρά ζητήματα που σχετίζονται με την εξωστρέφεια και την ανταγωνιστικότητα.

Η Π-ΑΜΘ επηρεάστηκε από τη 10ετή οικονομική κρίση που βίωσε η χώρα και η οποία προκάλεσε συνέπειες με σοβαρό οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο όπως μείωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 23%, αύξηση της ανεργίας, αύξηση του αριθμού των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας, κ.α. Μόλις άρχισαν

να καταγράφονται οι πρώτες ενδείξεις ανάκαμψης (αύξηση του κκ ΑΕΠ την περίοδο 2015-2019 κατά 7%) εκδηλώθηκε η πανδημία του Covid-19 που πέραν της ασφυκτικής πίεσης που προκάλεσε στο σύστημα υγείας, τα μέτρα που ελήφθησαν για τον περιορισμό της εξάπλωσής της, οδήγησαν σε πρωτόγνωρες συνθήκες και σε απότομη συρρίκνωση, ακόμη και σε διακοπή πλήθους οικονομικών δραστηριοτήτων.

Εν συνεχεία με την πολεμική σύγκρουση Ρωσίας - Ουκρανίας ανακύπτει το ζήτημα της ενεργειακής κρίσης, της ακρίβειας και της εκ νέου πίεσης της οικονομίας.

Η οικονομία της Περιφέρειας χαρακτηρίζεται από παραγωγικό πρότυπο με προσανατολισμό κυρίως στον αγροτικό τομέα και τη μεταποίηση ισχυρών εισροών από τον πρωτογενή τομέα, καθώς και σημαντική συσσώρευση επενδυμένου κεφαλαίου κυρίως με μορφή υποδομών.

Ειδικότερα:

Πρωτογενής τομέας: Η ΠΑΜΘ παρουσιάζει διαχρονικά οικονομική εξειδίκευση στον αγροτικό τομέα με το ποσοστό της ΑΠΑ να είναι σχεδόν διπλάσιο του εθνικού επιπέδου, καταγράφοντας σημαντική διασύνδεση του πρωτογενούς τομέα με τους άλλους δύο παραγωγικούς τομείς (μεταποίηση και τουρισμό). Μάλιστα είναι η 2η Περιφέρεια της χώρας μετά την Πελοπόννησο με το υψηλότερο ποσοστό απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα (25%: 2019), το οποίο είναι υπερδιπλάσιο του αντίστοιχου εθνικού (11%:2019).

Ωστόσο, ως προς την παραγωγικότητα του πρωτογενούς τομέα, κατέχει τη χαμηλότερη θέση στη χώρα και παράλληλα βρίσκεται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Αυτό οφείλεται μεταξύ άλλων στα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού (μεγάλη ηλικία, ελλιπές επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης εξειδίκευσης), στην απουσία επιστημονικής και τεχνικής στήριξης της παραγωγικής διαδικασίας, στην απροθυμία των νέων να απασχοληθούν στον αγροτικό τομέα αλλά και στην έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών.

Ήπιες, εναλλακτικές δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα με οικολογικό προσανατολισμό, οι οποίες περιλαμβάνουν την επιδίωξη για πιστοποίηση της παραγωγής και σύνδεσή της με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού εντοπίζονται σε ημιορεινές περιοχές και κοιλάδες του ποταμού Νέστου και μικρότερες κοιλάδες ποταμών, σε περιοχές στους πρόποδες των βουνών Παγγαίο και Φαλακρό, καθώς και στα νησιά της Θάσου και της Σαμοθράκης και τις παράκτιες περιοχές των Εθνικών Πάρκων ΑΜΘ και Δέλτα Έβρου.

Τα αγροτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα που παράγονται στην ΠΑΜΘ, απευθύνονται κυρίως στην εσωτερική αγορά. Τα κυριότερα εξαγόμενα προϊόντα της είναι τα επιτραπέζια σταφύλια, ακτινίδια (με αυξητική τάση), σπαράγγια,

ελαιόλαδο, κρασί και καπνά και πιο περιορισμένα το εκκοκκισμένο βαμβάκι, ο βαμβακόσπορος, το σιτάρι και το καλαμπόκι. Παρατηρείται ανάγκη αναδιάρθρωσης των αγροτικών δραστηριοτήτων με προσανατολισμό την υψηλή παραγωγικότητα, τα εξαγωγίμα προϊόντα και τη διασύνδεση της πρωτογενούς με τη δευτερογενή παραγωγή.

Δευτερογενής τομέας: Ο δευτερογενής τομέας απασχολεί το 12% του εργατικού δυναμικού, ενώ η ΑΠΑ στην περιφερειακή οικονομία ήταν περίπου 19% το 2017. Ο τομέας εστιάζει κατά κύριο λόγο, στη μεταποίηση της πρωτογενούς παραγωγής, συμπεριλαμβανομένου και του λατομικού πλούτου και στην αξιοποίηση άλλων τοπικών πρώτων υλών, με την πλειοψηφία των επιχειρήσεων να είναι μικρού μεγέθους. Η μεταποιητική δραστηριότητα αναπτύσσεται κατά μήκος των βασικών οδικών αξόνων σε οργανωμένους υποδοχείς, ή σε οργανικές συγκεντρώσεις επιχειρήσεων, με πύκνωση κοντά στα μεγάλα αστικά κέντρα. Ο τομέας υστερεί σε ανταγωνιστικότητα σε σχέση με όμορες περιοχές και χώρες, ειδικότερα από τη Βουλγαρία λόγω σημαντικών διαφορών στη φορολογία και τις κρατικές ενισχύσεις και από την Κεντρική Μακεδονία λόγω εγγύτητας σε μεγάλα αστικά κέντρα και σε δίκτυα πολυτροπικών μεταφορών.

Κύριο γνώρισμα του τομέα είναι η παρατεταμένη ύφεση, από το κλείσιμο μεγάλων μονάδων και τη μετεγκατάσταση άλλων σε γειτονικές χώρες. Οι λίγες νέες και δυναμικές μονάδες που δημιουργούνται, επιλέγουν θέσεις εκτός οργανωμένων υποδοχών παρά το ότι οι υφιστάμενες ΒΙΠΕ έχουν και δυνατότητα φιλοξενίας, αλλά και προοπτικές.

Ζητούμενο αποτελεί η ανασυγκρότηση του δευτερογενούς τομέα και ο μετασχηματισμός του σε σταθερό περιφερειακό επιταχυντή με έντονη διασύνδεση με τον πρωτογενή και τριτογενή τομέα και με παραγωγική εξειδίκευση και εξαγωγικό προσανατολισμό.

Γενικότερα, οι ανάγκες στον δευτερογενή τομέα αφορούν στα εξής:

- ενδυνάμωση της παραγωγικής δομής, μέσω της ενίσχυσης εμπεδωμένων στην περιφερειακή οικονομία τομέων, όπως αγροδιατροφή, μη μεταλλικά ορυκτά (μάρμαρα), χημικά - πλαστικά, κλωστοϋφαντουργία,
- διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, μέσω της ενίσχυσης αναδυόμενων κλάδων που υπερέχουν όπως, μεταφορές-logistics, ενέργεια, φαρμακευτική βιομηχανία και ηλεκτρονικός - ηλεκτρολογικός εξοπλισμός,
- υποστήριξη πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων που έχουν γεωγραφική διασπορά, καταγράφουν δυναμική, αξιοποιούν τοπικούς πόρους και συγκρατούν ή/και δημιουργούν θέσεις απασχόλησης.

Τριτογενής τομέας: Ο τριτογενής τομέας απορροφά το 63% της απασχόλησης. Το μεγαλύτερο μέρος των εργαζομένων (35%) αφορά σε δραστηριότητες της δημόσιας διοίκησης, σε επιστημονικές, τεχνικές υπηρεσίες, σε υπηρεσίες σχετικές με την τέχνη και την ψυχαγωγία, καθώς και σε υπηρεσίες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας. Ακολουθούν με ποσοστό 27% οι απασχολούμενοι στους κλάδους του εμπορίου, των καταλυμάτων, της εστίασης, των μεταφορών και επικοινωνιών και μόλις 1% δραστηριοποιείται σε χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες.

Οι κλάδοι του εμπορίου, της εστίασης και της αναψυχής, αντιμετώπισαν πρωτόγνωρη ύφεση εξαιτίας της πανδημίας, ενώ τα προβλήματα συνεχίζονται και σήμερα με την ενεργειακή κρίση και τον πληθωρισμό με αντίστοιχο αντίκτυπο στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων, των θέσεων απασχόλησης και την αγοραστική δύναμη. Το 2022 ο κλάδος «Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών Καταλύματος και Εστίασης» αντιπροσωπεύει μόλις το 8,36% της συνολικής απασχόλησης της Π-ΑΜΘ με σαφή υπεροχή της απασχόλησης στην εστίαση έναντι της απασχόλησης στα καταλύματα (7,38% και 0,98% αντίστοιχα).

Προτεραιότητα για την Περιφέρεια αποτελεί η ενίσχυση του τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα των αναδυόμενων κλάδων μέσα από ποιοτική και θεματική διαφοροποίηση και διαρκή εξωστρέφεια. Προς την κατεύθυνση αυτή θα συμβάλλει, τόσο η αξιοποίηση τοπικών πόρων και πλεονεκτημάτων, όσο και η διασύνδεσή τους με άλλους κλάδους όπως ο πολιτισμός και η αγροδιατροφή.

Ειδικότερα, στον τομέα του τουρισμού, η Π-ΑΜΘ αποτελεί μη ιδιαίτερα ανεπτυγμένο τουριστικά προορισμό με πολλά περιθώρια και δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης, εστιάζοντας στην προσέλκυση τουριστών από τα Βαλκάνια και την Τουρκία (γεωγραφική εγγύτητα), στις εναλλακτικές και θεματικές μορφές τουρισμού λόγω του φυσικού, πολιτιστικού και αγροδιατροφικού πλούτου και στην ανάπτυξη διαπεριφερειακών και διασυνοριακών συνεργασιών.

Ο τομέας του τουρισμού, παρά τα προβλήματα, διατηρεί περιθώρια βελτίωσης και μπορεί να συνεισφέρει στην αναπτυξιακή ανασύνταξη της Περιφέρειας, αφού τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει ανοδικές τάσεις σε διεθνείς αφίξεις γεγονός που του προσδίδει ένα πιο δυναμικό ρόλο στον ευρύτερο Βαλκανικό και Μεσογειακό χώρο. Από το 2017 ως το 2019 οι επισκέψεις αυξάνονταν διαρκώς. Όμως, η τάση αυτή ανακόπτεται τη διετία 2020-2021 λόγω της υγειονομικής πανδημίας covid-19 και το 2022 οι επισκέψεις αρχίζουν να αυξάνονται εκ νέου με την Π-ΑΜΘ να συγκεντρώνει το 3,5% των επισκεπτών της χώρας, καθώς και το 2,1% των τουριστικών εισπράξεων.

Οι κύριες αγορές εισερχόμενου τουρισμού (στοιχεία 2022) είναι η Ρουμανία (29,64%), η Τουρκία (25,86%), η Βουλγαρία (17,76%) και η Γερμανία (8,25%), ενώ το υπόλοιπο των επισκεπτών προέρχεται από διάφορες άλλες χώρες. Η μέση διάρκεια παραμονής είναι χαμηλή της τάξης των 5,4 ημερών. Οι Γερμανοί και οι Ρουμάνοι εμφανίζουν μεγαλύτερη του μ. όρου διάρκεια παραμονής (λίγο περισσότερο από 7 ημέρες). Χαμηλή είναι επίσης η μέση δαπάνη ανά επίσκεψη που δεν ξεπερνά τα 340€ και υπολείπεται σημαντικά του μέσου όρου της χώρας (2022:550€).

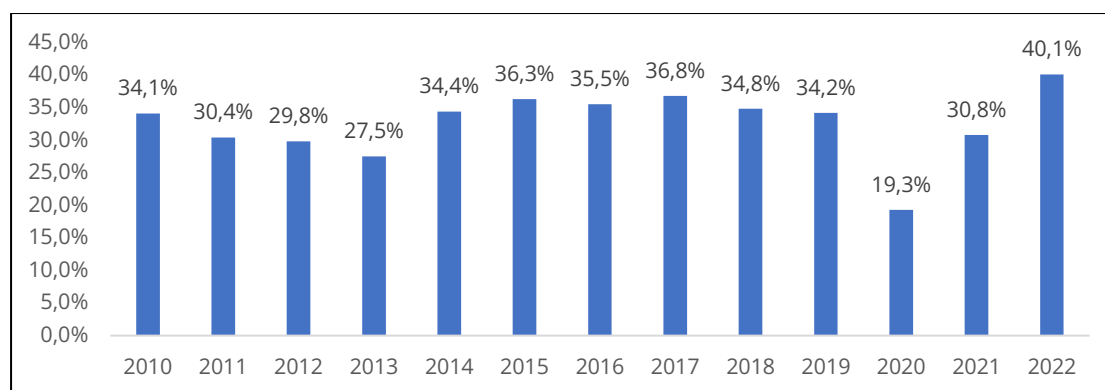
Τα παραπάνω στοιχειοθετούν την ανάγκη εμπλουτισμού του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος για την αύξηση των τουριστικών ροών, της μείωσης της εποχικότητας, της αύξησης της διάρκειας παραμονής, αλλά και της δαπάνης των επισκεπτών.

Η Π-ΑΜΘ συγκεντρώνει μεγάλο ποσοστό της οδικής τουριστικής κίνησης της χώρας (17%:2021), εξαιτίας της εγγύτητας με τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης και την Τουρκία. Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διεθνών οδικών αφίξεων για το 2021, το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στον μεθοριακό σταθμό Νυμφαίας (29%) και ακολουθούν οι μεθοριακοί σταθμοί Κήπων (28%), Ορμένιου (26%), Εξοχής (12%) και Καστανιών (5%).

Ως προς τη χωρική κατανομή των διανυκτερεύσεων, σχεδόν το ήμισυ (48,79%) συγκεντρώνεται στην ΠΕ Καβάλας και ακολουθούν οι ΠΕ Έβρου (17,80%) και Θάσου (16,07%) και με ακόμη μικρότερο μερίδιο, οι υπόλοιπες ΠΕ (Ξάνθη: 6,82%, Ροδόπη: 6,78% και Δράμα:3,75%).

Αναφορικά με την πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα με το 2022 να αποτελεί μια από τις καλύτερες τουριστικές σαιζόν και η πληρότητα να ξεπερνά το 40%, ποσοστό που δεν είχε σημειωθεί ποτέ άλλοτε σύμφωνα με τα στατιστικά δεδομένα από το 2010.

Γράφημα 15: Εξέλιξη Πληρότητας Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων Π-ΑΜΘ 2010-2022

Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ INTELLIGENCE, Βασικά Τουριστικά Μεγέθη ΑΜΘ, Αύγουστος 2023

Η ανάκαμψη της τουριστικής κίνησης μετά την υγειονομική πανδημία συνοδεύεται από νέες τουριστικές τάσεις σε σχέση με το παρελθόν, οι οποίες εστιάζουν σε ταξίδια προς λιγότερο δημοφιλείς και ασφαλείς προορισμούς και σε μια προσπάθεια των ταξιδιωτών να μειώσουν τον υπερτουρισμό, να αποφύγουν τη μαζικότητα, να προστατεύσουν το φυσικό περιβάλλον και να ανακαλύψουν εις βάθος την περιοχή που επισκέπτονται.

Εν κατακλείδι και βάσει όσων προαναφέρθηκαν υπάρχει ανάγκη δημιουργίας μιας δυναμικής ταυτότητας και ενός ελκυστικού και επώνυμου τουριστικού προϊόντος που θα επανατοποθετήσει την Π-ΑΜΘ ως τουριστικό προορισμό στην εθνική και διεθνή τουριστική αγορά και θα βελτιώσει τους σχετικούς τουριστικούς δείκτες.

4. SWOT ANALYSIS

Η κατάρτιση της Swot Ανάλυσης στηρίχθηκε στα ευρήματα από την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, καθώς και στα συμπεράσματα που προέκυψαν από την διαδικασία της διαβούλευσης με φορείς σε περιφερειακό, τοπικό και κεντρικό επίπεδο.

Με την SWOT Ανάλυση αποτυπώνεται συνοπτικά: α) το εσωτερικό περιβάλλον και αναδεικνύονται τα ισχυρά (πλεονεκτήματα) και αδύναμα σημεία της ΠΜΑΘ ως τουριστικού προορισμού και β), το εξωτερικό περιβάλλον από το οποίο προέρχονται ή διαμορφώνονται ευκαιρίες και απειλές και που ο τρόπος αντιμετώπισης και διαχείρισής τους θα έχει το αντίστοιχο αποτύπωμα στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και την αξιοποίηση των πόρων της.

Ειδικότερα:

4.1 Δυνάμεις (strengths)

Κεντροβαρική γεωγραφική θέση

Η Περιφέρεια ΑΜΘ καταλαμβάνει το βορειοανατολικό άκρο της χώρας και διαθέτει σημαντική γεωπολιτική θέση αφού συνορεύει ανατολικά με την Τουρκία, βόρεια με τη Βουλγαρία, δυτικά με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας αποτελώντας πύλη εισόδου της Ελλάδας για τα Βαλκάνια, την Τουρκία και την Ευρώπη.

Σπανιότητα και μοναδικότητα φυσικών και ανθρωπογενών πόρων

Ιδιαίτερο και υψηλής οικολογικής αξίας φυσικό περιβάλλον (3 υδροβιότοποι διεθνούς σημασίας, 4 εθνικά πάρκα, 38 προστατευόμενες περιοχές, 3 Βιογενετικά Αποθέματα, 51 καταφύγια άγριας ζωής, δάση, σπήλαια, καταρράκτες, μοναδική πανίδα και χλωρίδα, ορεινοί όγκοι, εκτεταμένη παράκτια ζώνη και 21 παραλίες με Γαλάζια Σημαία, καθιερωμένοι προορισμοί οικοτουρισμού όπως Πετρωτά, Πεντάλοφος), καθώς και πλούσιο ανθρωπογενές περιβάλλον και πολιτιστικό αποτύπωμα (ιδιαίτερη πολιτισμική ταυτότητα - πολυπολιτισμικότητα, πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα με ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους παγκόσμιας και εθνικής εμβέλειας, παραδοσιακοί οικισμοί, μνημεία αγροτικής κληρονομιάς, σημείο αναφοράς του Χριστιανισμού, πλούσια θρησκευτικά μνημεία, πολυάριθμα μουσεία, ιδιαίτερης φήμης κι αναγνωρισιμότητας πολιτιστικοί θεσμοί, ανεξερεύνητες περιοχές με πλούσιους μύθους ήτοι Διόνυσος, Ορφείας, Θράκας Ιππέας, κ.α., σημαντικές προσωπικότητες της Αρχαίας Ελλάδας, παραδοσιακές τέχνες, κ.α.). Όλα τα παραπάνω συνθέτουν ένα μοναδικό μείγμα τουριστικών πόρων που παρέχουν τη δυνατότητα δημιουργίας μοναδικών τουριστικών εμπειριών και προσέλκυσης διαφόρων ενδιαφερόντων τουριστών.

Δυναμικό χαρτοφυλάκιο εναλλακτικού τουρισμού

Σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες της Π-ΑΜΘ αναπτύσσονται διάφορες ειδικές τουριστικές υποδομές, υπηρεσίες και προϊόντα (αναρριχητικά πεδία, ορειβατικά καταφύγια, πεζοπορικές και ποδηλατικές διαδρομές, χιονοδρομικό κέντρο, πολιτιστικές διαδρομές, γαστρονομικός πλούτος και πολυπολιτισμική κουζίνα, ποιοτικά αγροδιατροφικά προϊόντα (ΠΟΠ, ΠΓΕ), οινικές υποδομές και διαδρομές, αθλητικές υποδομές και υπηρεσίες/δραστηριότητες στη ύπαιθρο - extreme sports, κέντρα λουτροθεραπείας, δασικά χωριά, καζίνο, μαρίνες, κ.α.) που συνθέτουν ένα μοναδικό σύνολο εικόνων, υπηρεσιών και δραστηριοτήτων που εμπλουτίζουν, συμπληρώνουν και διαφοροποιούν το κλασσικό τουριστικό προϊόν, προσφέροντας μοναδικές δραστηριότητες και αξέχαστες εμπειρίες τόσο στην ύπαιθρο, όσο και στον παράκτιο και νησιωτικό χώρο.

Κοινωνική δεκτικότητα

Άνθρωποι απλοί, εγκάρδιοι, χαμογελαστοί, φιλόξενοι, πρόθυμοι να προσφέρουν αληθινή φιλοξενία. Παράλληλα δραστηριοποιούνται ενεργοί πολιτιστικοί σύλλογοι και φορείς, αλλά και μεγάλος αριθμός συλλογικοτήτων και φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών που μπορούν να καλλιεργήσουν και να υποστηρίξουν την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.

Πολλαπλές επιλογές σε διαμονή και εστίαση

Οι δυνατότητες διαμονής στην Π-ΑΜΘ είναι πολλές, καθώς λειτουργούν καταλύματα διαφόρων τύπων (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις, καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης, αγροτουριστικές μονάδες, κάμπινγκ) ικανοποιώντας έτσι κάθε προτίμηση και οικονομική δυνατότητα των επισκεπτών. Επιπλέον δεν τίθεται ζήτημα επάρκειας κλινών δεδομένης της χαμηλής πληρότητας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Παράλληλα ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να απολαύσει την γαστρονομική παράδοση στα πολλά κέντρα εστίασης που αντιπροσωπεύουν το 5,6% της χώρας (α' τρίμηνο 2022).

Αυξανόμενη τουριστική ζήτηση

Στο διάστημα 2017-2019 αυξάνεται αλματωδώς ο αριθμός των επισκεπτών (+184%) στην Π-ΑΜΘ, τάση που ενώ διακόπτεται απότομα τη διετία 2020-2021 λόγω της υγειονομικής πανδημίας covid-19 επανακάμπτει το 2022 (+229% έναντι του 2021) με τις διανυκτερεύσεις να είναι υψηλότερες από τα επίπεδα του 2017 (+8,68%) και με κύριες αγορές την Ρουμανία, την Τουρκία και την Γερμανία. Συνολικά την περίοδο 2010-2022 οι αφίξεις αυξάνονται κατά 18,6% και οι διανυκτερεύσεις κατά 37,5% μεταβολή που προέρχεται από την αύξηση των ημεδαπών επισκεπτών, ενώ θετική είναι και η μεταβολή της πληρότητας (+5%).

Ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική

Κατάλληλο υπόβαθρο για την επικαιροποίηση, συνέχιση και ολοκλήρωση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης της Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού, δεδομένης της τοποθέτησης του τουρισμού στον πυρήνα των προτεραιοτήτων της Περιφέρειας για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, της ένταξής της στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2021-2027, της εμπειρίας από την υλοποίηση της ΟΧΕ κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, της ύπαρξης επαρκών χρηματοδοτικών πόρων (νέο ΕΣΠΑ), και του ενδιαφέροντος, της Αυτοδιοίκησης και άλλων εμπλεκόμενων φορέων στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού.

Διδάγματα και εμπειρία από την υλοποίηση της ΟΧΕ στην ΠΠ 2014-2020

Από την υλοποίηση της ΟΧΕ στην ΠΠ 2014 - 2020 υπάρχει κατασταλαγμένη άποψη και συσσωρευμένη εμπειρία και γνώση, στοιχεία που μπορούν να προλάβουν λάθη, παραλείψεις ή αστοχίες και να εξασφαλίσουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα.

4.2 Αδυναμίες (weaknesses)

Μη εδραιωμένος προορισμός

Η Περιφέρεια παρά τις πολλές προσπάθειες εξακολουθεί να εμφανίζει υστέρηση όσον αφορά συνολική τουριστική ταυτότητα και brand name ως προορισμού ειδικού τουρισμού. παράλληλα δεν αποτελεί εδραιωμένο προορισμό και χαρακτηρίζεται από χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικής θέσης και με χαμηλό αποτύπωμα στην τοπική οικονομία. Μόνο η Θάσος μπορεί να θεωρηθεί σχετικά ώριμος – εδραιωμένος τουριστικός προορισμός

Έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού

Η Π-ΑΜΘ διαθέτει ξεχωριστό φυσικό, πολιτιστικό πλούτο και τοπικούς πόρους ικανούς να στηρίξουν την ανάπτυξη ειδικών τουριστικών προϊόντων. Ως σήμερα καταγράφονται αποσπασματικές ενέργειες και δράσεις σε αυτήν την κατεύθυνση χωρίς όμως οργανωμένο τρόπο και στη βάση ενός στρατηγικού πλαισίου και πλάνου που θα αξιοποιεί – συνδέει όλους τους πόρους και θα προβάλλει την Π-ΑΜΘ ως ποιοτικό προορισμό θεματικού τουρισμού.

Απουσία μηχανισμού Διαχείρισης και Προβολής Τουριστικού Προορισμού

Στους λόγους υστέρησης της Π-ΑΜΘ ως τουριστικού προορισμού, προστίθεται και η απουσία ενός συντονιστικού μηχανισμού που θα συνδέσει, συντονίσει και δικτυώσει, τους τουριστικούς πόρους τόσο μεταξύ τους, όσο και με την τοπική

παραγωγή και επιχειρηματικότητα και γενικότερα την τοπική οικονομία και παράλληλα να αναλάβει την οργανωμένη διαχείριση και προβολή τους.

Ο εν λόγω Μηχανισμός θα καλύψει το κενό που υπάρχει σήμερα στη διασύνδεση του πολιτιστικού προϊόντος «VIA EGNATIA» με άλλους τουριστικούς πόρους και στη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος, στη στρατηγική ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού και στην προβολή της Π-ΑΜΘ ως τουριστικού προορισμού.

Μάλιστα, στο πλαίσιο της διαδικασίας διαβούλευσης της ΟΧΕ, η πλειονότητα των συμμετεχόντων (54,83%) δήλωσε ως απολύτως αναγκαία τη συγκρότηση ΔΜΜΟ ο οποίος δεν θα περιοριστεί στην Πολιτιστική – Τουριστική Διαδρομή της Εγνατίας Οδού αλλά στην ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού της ΠΑΜΘ.

Χωρική /χρονική συγκέντρωση

Καταγράφεται υπερσυγκέντρωση της τουριστικής ζήτησης σε λίγες μόνο περιοχές της Περιφέρειας, κυρίως στη Θάσο και την Καβάλα. Μάλιστα, το 49% των διανυκτερεύσεων πραγματοποιούνται στην ΠΕ Καβάλας και το 16% στην ΠΕ Θάσου όπου και εντοπίζονται αντίστοιχα οι περισσότερες ξενοδοχειακές κλίνες, ενώ ζήτημα επάρκειας τουριστικών υποδομών καταγράφεται στην ενδοχώρα. Επίσης υπάρχει έντονη εποχικότητα με υψηλή συγκέντρωση τους καλοκαιρινούς μήνες και την τουριστική περίοδο να εξαντλείται σε έξι μήνες, την ίδια στιγμή που η ΠΑΜΘ διαθέτει πόρους ικανούς να συνδράμουν στην επέκταση, χωρική και χρονική, της τουριστικής δραστηριότητας. Στις κορεσμένες τουριστικά περιοχές τίθεται ζήτημα ελέγχου υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας.

Ανεπαρκής προσβασιμότητα σε πολιτιστικούς πόρους

Η δυσχερής προσβασιμότητα σε ορεινές περιοχές και σε μνημεία όπως και οι δυσλειτουργίες σε πολιτιστικούς, αρχαιολογικούς και άλλους χώρους (π.χ. περιορισμένη προσβασιμότητα σε ΑμεΑ) δρουν αρνητικά στη διαμόρφωση θετικής εικόνας για την Π-ΑΜΘ.

Ευαλωτότητα του τουριστικού προϊόντος

Το τουριστικό προϊόν είναι ιδιαίτερα ευάλωτο σε μια σειρά από αστάθμητους εξωτερικούς παράγοντες και επιδράσεις που αφορούν κυρίως, κλιματολογικές συνθήκες, φυσικές καταστροφές (δασικές πυρκαγιές, πλημμύρες), γεωπολιτικά γεγονότα, επιλογές διεθνών tour operators και αποφάσεις αεροπορικών εταιρειών. Επίσης η εξάρτηση από λίγες συγκεκριμένες αγορές του εξωτερικού καθιστούν την τουριστική κίνηση της Περιφέρειας ακόμη πιο ευάλωτη.

Αποσπασματικές ενέργειες και πρωτοβουλίες

Εντοπίζονται πολλές ενέργειες, πρωτοβουλίες και προσπάθειες εθνικών, περιφερειακών και τοπικών, οργανισμών και φορέων ειδικών και μη σε θέματα

τουρισμού, να λαμβάνονται μεμονωμένα και αποσπασματικά, π.χ. ενέργειες τουριστικής προβολής, με αποτέλεσμα τη σπατάλη δυνάμεων και πόρων, αλλά και επικαλύψεις, κενά ή αστοχίες, λόγω απουσίας συναντίληψης και σχεδιασμού, ιεραρχημένων ή συμπληρωματικών ή κοινών δράσεων, χωρίς προσδιορισμένες τις κατευθύνσεις και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Έλλειψη εξειδικευμένου δυναμικού

Η έλλειψη προσωπικού και μάλιστα εξειδικευμένου αποτελεί τα τελευταία χρόνια, κρίσιμο ζήτημα στον χώρο του τουρισμού και της εστίασης σε εθνικό επίπεδο. Η Π-ΑΜΘ κατέχει την 9^η θέση ως προς το πλήθος εργαζομένων στους κλάδους των καταλυμάτων και της εστίασης, καθώς και την 12^η θέση στο ποσοστό απασχολούμενων με τριτοβάθμια εκπαίδευση (2019). Αφενός η έλλειψη και αφετέρου η ελλιπής κατάρτιση και επιμόρφωση σε υπηρεσίες και επαγγέλματα που σχετίζονται με τον τουρισμό (μονοθεματικό αλλά και σύνθετα τουριστικά προϊόντα) και την πολιτιστική δημιουργική βιομηχανία συγκρατούν χαμηλά το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών και δεν ευνοούν την αξιοποίηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της περιοχής.

Χαμηλής ποιότητας κλίνες

Η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών διαμονής είναι χαμηλή δεδομένου ότι το 61% αφορούν σε ξενοδοχειακές κλίνες 2* και 3* και μόλις το 12% σε κλίνες 5*. Αντίστοιχα στα ενοικιαζόμενα δωμάτια το 57,5% αφορά σε κλίνες με 2 κλειδιά και μόλις το 3,2% σε κλίνες με 4 κλειδιά.

Έλλιπείς τουριστικοί δείκτες

Το αποτύπωμα του τουρισμού στην Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από χαμηλό μερίδιο επισκεπτών και τουριστικών εισπράξεων (3,5% και 2,1% αντίστοιχα στο σύνολο της χώρας: 2022) με την πλειονότητα των επισκεπτών να είναι χαμηλού εισοδηματικού και μορφωτικού επιπέδου. Η μέση διάρκεια παραμονής το 2022 ανέρχεται σε 5,4 ημέρες και είναι σημαντικά μειωμένη έναντι του 2021 (7,6 ημέρες) αποκλίνοντας από άλλες Περιφέρειες όπως του Βορείου Αιγαίου (1^η σε διάρκεια παραμονής επισκεπτών), της Πελοποννήσου και της Κρήτης (9 και 8,2 ημέρες αντίστοιχα).

Δυσμενές οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον

Η οικονομία της ΠΑΜΘ χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και υστέρηση σε κρίσιμους αναπτυξιακούς δείκτες, ενώ αποτελεί μια από τις φτωχότερες Περιφέρειες της ΕΕ, αλλά και της Ελλάδας. Οι επιχειρήσεις έχουν την 3^η χαμηλότερη επίδοση μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας σε επιχειρηματικές και συνεργατικές σχέσεις με την επενδυτική κινητοποίηση να είναι χαμηλή. Ακόμη, καταγράφεται έλλειψη επιχειρηματικών επενδύσεων, ενώ

το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο περιβαλλοντικών πόρων και ο χαρακτηρισμός μεγάλων περιοχών της Περιφέρειας ως Ζώνης Α σύμφωνα με την Συνθήκη Ramsar, ουσιαστικά περιορίζει επενδυτικές δραστηριότητες και πρωτοβουλίες. Τέλος, καταγράφεται έλλειψη υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών, καθώς η Περιφέρεια διαθέτει ελάχιστα τουριστικά γραφεία και επιχειρήσεις ενοικίασης μεταφορικών μέσων. Χαρακτηριστική είναι η έλλειψη τουριστικών πρακτόρων στο ηπειρωτικό τμήμα που να ασχολούνται με τον εσωτερικό τουρισμό.

Ανεπαρκής αξιοποίηση και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων

Υπάρχουν πολλοί αναξιοποίητοι και σε διαρκή φθορά υλικοί πολιτιστικοί πόροι και μνημεία όπως διάφορα διατηρητέα και αξιόλογα κτίρια, ενώ δεν έχουν ανασκαφεί και αναδειχθεί στον επιθυμητό βαθμό οι πολλοί και αξιόλογοι αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας. Επιπλέον, καταγράφεται ανεπάρκεια χώρων για στέγαση ή φιλοξενία πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Περιορισμένη συνεργασία

Η υποστελέχωση των ΟΤΑ και άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του πολιτισμού και της τοπικής ανάπτυξης, οι εξαιρετικά αργοί ρυθμοί σχεδιασμού και υλοποίησης, η αδυναμία άμεσης ωρίμανσης έργων, η έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού έχει συντελέσει στην ανεπαρκή αξιοποίηση του πολιτιστικού κεφαλαίου και στην συγκρατημένη τουριστική ανάπτυξη εν γένει.

4.3 Ευκαιρίες (opportunities)

Αξιοποίηση γεωγραφικής θέσης

Θεωρείται αναγκαία η αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της Περιφέρειας για την προσέλκυση επισκεπτών από τα Βαλκάνια, την ευρύτερη περιοχή της Μαύρης Θάλασσας και της Μεσογείου με έμφαση στον πολιτιστικό τουρισμό και τον τουρισμό εμπειρίας. Οι κάθετοι άξονες, τροφοδοτούν την Εγνατία Οδό και αυξάνουν την διαπεριφερειακή και διαβαλκανική συνδεσιμότητά της, ενώ μέσα από την ανάπτυξη υποδομών υδροπλάνων θα επιτευχθεί διασύνδεση της Περιφέρειας με τα νησιά του Βορείου Αιγαίου κι άλλους προορισμούς σε μέγιστη ακτίνα 30'-35' πτήσης.

Αναπτυγμένο δίκτυο μεταφορών και ολοκλήρωση κρίσιμων έργων

Η Π-ΑΜΘ διαθέτει ένα εκτεταμένο δίκτυο μεταφορικών υποδομών που διαμορφώνεται από τέσσερα (4) λιμάνια, 2 αεροδρόμια, σιδηροδρομικό δίκτυο, 7 μεθοριακούς σταθμούς που ενώνουν την Ελλάδα με την Βουλγαρία και την Τουρκία, ενώ το κύριο οδικό δίκτυο περιλαμβάνει εθνικές και περιφερειακές οδούς, και την Εγνατία Οδό εξασφαλίζοντας πολύ καλή προσβασιμότητα προς

την Ευρώπη, τα Βαλκάνια και την Τουρκία και ενισχύοντας σημαντικά πέραν των άλλων και τον οδικό τουρισμό (17% των οδικών αφίξεων της χώρας:2021).

Η ολοκλήρωση των μεταφορικών υποδομών όπως του ΔΕΔ-Μ Δράμας –Καβάλας /Ε61, του Κάθετου Άξονα της Εγνατίας Οδού Ξάνθης – Ελληνοβουλγαρικών Συνόρων θα συμβάλλουν στη διασύνδεση της Π-ΑΜΘ με το δίκτυο των διεθνών μεταφορικών αξόνων, ενώ η βελτίωση των μεθοριακών σταθμών και δη του μεθοριακού σταθμού των Κήπων αλλά και η βελτίωση των υποδομών των αεροδρομίων και των λιμένων θα δημιουργήσουν νέες προοπτικές ως προς την επισκεψιμότητα της ΑΜΘ και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Αύξηση τουριστικών ροών

Η συνεχιζόμενη αύξηση της τουριστικής ζήτησης σε παγκόσμια κλίμακα, αποτελεί μια άκρως θετική εξέλιξη η οποία αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα και σημασία για την Π-ΑΜΘ δεδομένων των μεγάλων περιθωρίων ανάπτυξης που υπάρχουν στον τουριστικό τομέα ο οποίος δεν έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα ως σήμερα κι έτσι υπάρχουν πόροι σε αδράνεια ή σε λανθάνουσα κατάσταση που μπορούν να αξιοποιηθούν και να συνεισφέρουν στην οικονομία στη βάση ενός ολιστικού και οργανωμένου σχεδίου διαχείρισης και προβολής.

Μεταβολές στις καταναλωτικές προτιμήσεις

Οι τάσεις που διαμορφώνονται διεθνώς αφορούν καινούργιες επιλογές και προτιμήσεις από πλευράς επισκεπτών οι οποίες αποκλίνουν από τον μαζικό τουρισμό και εστιάζουν στην αναζήτηση αυθεντικών εμπειριών και στη σύνδεση με το φυσικό περιβάλλον, την κουλτούρα, τον πολιτισμό και τον τρόπο ζωής του προορισμού επίσκεψης. Οι ταξιδιώτες επιθυμούν να αποσυνδεθούν από το ψηφιακό περιβάλλον, να γνωρίσουν νέους τόπους και τρόπους ζωής, νέους πολιτισμούς, να απολαύσουν νέες κουζίνες και να εντάξουν την ευεξία στο ταξίδι τους. Επιθυμούν εν ολίγης προσωποποιημένες ταξιδιωτικές εμπειρίες σε λιγότερο δημοφιλείς προορισμούς αποφεύγοντας παράλληλα τον υπερτουρισμό.

Δημογραφικές αλλαγές

Η άνοδος της ασημένιας οικονομίας (Silver Economy), η αύξηση του προσδόκιμου ζωής και η βελτίωση της υγείας των ηλικιωμένων συντελούν στην ανάπτυξη συμπληρωματικών τουριστικών προϊόντων (π.χ. πολιτιστικός τουρισμός, τουρισμός ευεξίας) και δημιουργούν σημαντικές ευκαιρίες για επέκταση της τουριστικής περιόδου.

Διασύνδεση του πολιτιστικού τουρισμού με άλλες μορφές τουρισμού

Οι τουρίστες που προτιμούν τον Πολιτιστικό Τουρισμό αναζητούν, μοναδικές, αυθεντικές και προσωπικές εμπειρίες και διαμονή (“stay like a local”), επιθυμούν

να εξερευνήσουν το φυσικό περιβάλλον και τις προστατευόμενες περιοχές και επιδιώκουν να συμμετάσχουν σε δημιουργικές ή καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Υπάρχει συνεπώς άμεση σύνδεση του πολιτιστικού τουρισμού με άλλα ειδικά τουριστικά προϊόντα που προσφέρονται στην ΠΑΜΘ αλλά απαιτούν πιο συγκροτημένη ανάπτυξη που σύμφωνα με τα ευρήματα της διαβούλευσης αφορούν στον θρησκευτικό τουρισμό, το γαστρονομικό τουρισμό, τον τουρισμό υπαίθρου (δραστηριότητες στην ύπαιθρο), τον αγροτουρισμό, τον οικοτουρισμό και τον τουρισμό ευεξίας.

Ευνοϊκό χρηματοδοτικό περιβάλλον

Στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο προβλέπεται ενίσχυση καινοτόμων δράσεων του τουριστικού τομέα με στόχο τη μείωση της εποχικότητας, την αναβάθμιση της ποιότητας, τη διασύνδεση με τον πολιτισμό και την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Το πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» 2021-2027 επιδιώκει την προβολή του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος διεθνώς, στο πλαίσιο Περιφερειακής Τουριστικής Στρατηγικής, την αξιοποίηση μηχανισμών διαχείρισης προορισμών, ενώ ενισχύει έργα προβολής των φυσικών και πολιτισμικών πόρων και του τουριστικού προϊόντος, χρηματοδοτεί δράσεις ενημέρωσης/διευκόλυνσης επισκεπτών αναφορικά με την τουριστική προβολή και περιήγηση.

Υιοθέτηση και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών

Βασικό και διαρκές μέλημα εθνικών και κοινοτικών πολιτικών, είναι η εφαρμογή καινοτόμων δράσεων στο τομέα του τουρισμού σε συνάρτηση με την υιοθέτηση και χρήση νέων τεχνολογιών. Η Π-ΑΜΘ σε συνεργασία με την ακαδημαϊκή και ερευνητική κοινότητα (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά), μπορεί να εξελίξει τον τομέα του πολιτιστικού τουρισμού και του τουρισμού εν γένει, μέσα από καινοτόμα πληροφοριακά συστήματα και ψηφιακές εφαρμογές. Η σύμπραξη της έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας με τον τομέα του Πολιτισμού, μπορεί να αναπτύξει ανταγωνιστικά προϊόντα και υπηρεσίες βασισμένα στις νέες τεχνολογίες αιχμής για το σύμπλεγμα Πολιτισμός – Τουρισμός - Πολιτιστικές Δημιουργικές Βιομηχανίες.

Ψηφιακά μέσα προβολής

Οι ψηφιακές εφαρμογές αναδεικνύονται ως σύγχρονα και άκρως αποτελεσματικά εργαλεία προβολής και διαφήμισης, όπου διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο σε ότι αφορά το branding προορισμών.

4.4 Απειλές (threats)

Ανταγωνιστικοί προορισμοί σε εθνικό επίπεδο

Η ΠΑΜΘ βιώνει ισχυρό ανταγωνισμό σε εγχώριο επίπεδο, που ενδέχεται να ενταθεί, από πιο ανταγωνιστικούς και εδραιωμένους νησιωτικούς παραθαλάσσιους προορισμούς (π.χ. Χαλκιδική, Σποράδες) καθώς και από Περιφέρειες (π.χ. Κεντρική Μακεδονία) που διαθέτουν ανταγωνιστικό τουριστικό προϊόν και πόρους (φυσικά τοπία, παραλίες, πολιτιστικούς και αρχαιολογικούς χώρους) και συνδεσιμότητα με βασικές αγορές, πιο ανεπτυγμένες τουριστικές υποδομές και καλύτερη προβολή και προώθηση του προϊόντος. Η διατήρηση του υφιστάμενου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης (ήλιος-θάλασσα) που κυρίως χαρακτηρίζεται από έλλειψη προϊόντικής στόχευσης, χαμηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας τουρισμό, θα ενδυναμώσει περισσότερο τον ανταγωνισμό σε σχέση με άλλους τουριστικούς προορισμούς.

Εγκατάλειψη - αποδυνάμωση της υπαίθρου

Η πληθυσμιακή και παραγωγική εγκατάλειψη και αποδυνάμωση της υπαίθρου έχει άμεσες και σοβαρές επιπτώσεις στον τουρισμό και ιδιαίτερα τον εναλλακτικό-θεματικό, που έχει πεδίο δραστηριότητας στην ενδοχώρα της ΠΑΜΘ. Ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος της υπαίθρου και ταυτόχρονα ο εναλλακτικός τουρισμός προκειμένου να ευδοκιμήσει, προϋποθέτει τη ύπαρξη κρίσιμης μάζας πληθυσμού, στέρεη παραγωγική βάση και δραστηριότητες που έχουν περιεχόμενο, εμπειρίες και διάρκεια.

Πληθωριστικές πιέσεις

Ο πληθωρισμός και κυρίως το ενεργειακό κόστος αποτελεί τελευταία έναν αστάθμητο και απρόβλεπτο παράγοντα, που συνδυαστικά με το κόστος των πρώτων υλών και του εργατικού δυναμικού, συνεπάγεται αύξηση στο κόστος κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας η οποία μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος, αλλά και την αγοραστική δύναμη των επισκεπτών και ιδίως των ημεδαπών.

Υποβάθμιση τουριστικών πόρων

Η λογική του εύκολου και γρήγορου κέρδους, σε συνδυασμό με την έλλειψη κανονιστικού πλαισίου που να ρυθμίζει και να ορίζει χρήσεις γης και όρους - τρόπους δόμησης, καθώς και η απουσία ορθολογικής διαχείρισης και προστασίας του περιβάλλοντος από φυσικές καταστροφές αλλά και ανθρωπογενείς παρεμβάσεις, θα εξακολουθήσει να προκαλεί φαινόμενα υποβάθμισης και αλλοίωσης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και σοβαρές επιπτώσεις στην αξία και την σημασία των τουριστικών πόρων.

Κλιματική αλλαγή

Εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεων που την συνοδεύουν, υπάρχουν μεγάλες πιθανότητες μη αναστρέψιμων βλαβών στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και στην ποιότητα ζωής, όσο η πολιτεία, οι επιχειρήσεις και οι πολίτες παραμένουν αδρανείς. Η εξέλιξη αυτή θα έχει σοβαρές συνέπειες μεταξύ άλλων και στον τουρισμό δεδομένων των νέων τάσεων που επικρατούν στην τουριστική αγορά με επίκεντρο τους βιώσιμους προορισμούς, το έντονο ενδιαφέρον των επισκεπτών για εναλλακτικό τουρισμό και τουρισμό εμπειριών. Κίνδυνοι και απειλές ως απόρροια της κλιματικής αλλαγής αποτελούν μεταξύ άλλων οι δασικές πυρκαγιές τις οποίες βίωσε έντονα και με μεγάλο περιβαλλοντικό κόστος η Περιφέρεια το φετινό καλοκαίρι.

Διατήρηση ή και επιδείνωση των χαμηλών τουριστικών δεικτών

Εφόσον διατηρηθεί το ισχύον μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης το οποίο εστιάζει σε συγκεκριμένους τουριστικούς θύλακες, με ελάχιστη διάχυση των τουριστικών ροών στην ενδοχώρα της Περιφέρειας, δεν αξιοποιεί και δεν προβάλλει με οργανωμένο τρόπο τα ανταγωνιστικά στοιχεία της και δεν συνδέει τους πόρους μεταξύ τους, η προοπτική να βελτιωθούν οι τουριστικές δείκτες που σχετίζονται με τη διάρκεια παραμονής των επισκεπτών, το ύψος των δαπανών, την πληρότητα των καταλυμάτων αλλά και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου θα απομακρύνεται συνεχώς

Υπέρβαση Φέρουσας Ικανότητας

Στην περίπτωση που δεν πραγματοποιηθούν ή δεν προγραμματισθούν δράσεις και ενέργειες ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού που συμβάλουν στη διάχυση της τουριστικής κίνησης στην ενδοχώρα και σε άλλες περιοχές πέραν εκείνων που ήδη καταγράφουν αυξημένη ζήτηση, θα συνεχίσει η τουριστική υπερσυγκέντρωση σε συγκεκριμένους τουριστικούς θύλακες με εμφανή τον κίνδυνο της υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας και της υποβάθμισης πόρων και υπηρεσιών.

Φυσικά φαινόμενα και καταστροφές

Οι έκτακτες συνθήκες που δημιουργούνται εξαιτίας ακραίων φυσικών φαινομένων, προκαλούν μη προβλέψιμες καταστάσεις και στοιχειοθετούν ζητήματα μείζονος σημασίας αναφορικά με την ασφάλεια των επισκεπτών, καθώς και πολύ σοβαρά ζητήματα ως προς τις διαδικασίες γρήγορης ανάκτησης και ανασύνθεσης του τουριστικού προϊόντος στην πρότερη εικόνα και θέση, καθώς και στην αποκατάσταση της φήμης, της ταυτότητας και της λειτουργίας του προορισμού ΑΜΘ.

Αστάθμητοι παράγοντες

Η οικονομική κρίση όπως και η υγειονομική κρίση, οι γεωπολιτικές εξελίξεις, τα έκτακτα γεγονότα και οι απρόβλεπτες αλλαγές, είναι από τους πλέον αστάθμητους και επιβλαβείς παράγοντες και παραμέτρους, με απροσδιόριστες συνέπειες για τον τουρισμό ως προς το είδος και την έκταση, αλλά και ως προς τον χρόνο επαναφοράς στην πρότερη κατάσταση. Ενδεικτικά η γειτνίαση με την Τουρκία και η ρευστότητα στις σχέσεις με τη γείτονα χώρα ενδέχεται να επηρεάσουν την τουριστική ζήτηση της Περιφέρειας δεδομένου ότι τα Βαλκάνια γενικότερα αποτελούν την πιο σημαντική αγορά εισερχόμενου τουρισμού.

Τα προηγούμενα αποτυπώνονται συνοπτικά στον πίνακα που ακολουθεί.

SWOT ANALYSIS	
Δυνάμεις (Strengths)	Αδυναμίες (Weaknesses)
• Κεντροβαρική γεωγραφική θέση • Σπανιότητα και μοναδικότητα φυσικών και ανθρωπογενών πόρων • Δυναμικό χαρτοφυλάκιο εναλλακτικού τουρισμού • Κοινωνική δεκτικότητα • Πολλαπλές επιλογές σε διαμονή και εστίαση • Αυξανόμενη τουριστική ζήτηση • Ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική • Διδάγματα και εμπειρία από την υλοποίηση της ΟΧΕ στην ΠΠ 2014-2020	• Μη εδραιωμένος προορισμός • Έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού • Απουσία μηχανισμού Διαχείρισης και Προβολής Τουριστικού Προορισμού • Χωρική /χρονική συγκέντρωση • Ανεπαρκής προσβασιμότητα σε πολιτιστικούς πόρους • Ευαλωτότητα του τουριστικού προϊόντος • Αποσπασματικές ενέργειες και πρωτοβουλίες • Έλλειψη εξειδικευμένου δυναμικού • Χαμηλής ποιότητας κλίνες • Ελλιπείς τουριστικοί δείκτες • Δυσμενές οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον • Ανεπαρκής αξιοποίηση και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων • Περιορισμένη συνεργασία

SWOT ANALYSIS	
Ευκαιρίες (Opportunities)	Απειλές (Threats)
• Αξιοποίηση γεωγραφικής θέσης • Αναπτυγμένο δίκτυο μεταφορών και ολοκλήρωση κρίσιμων έργων • Αύξηση τουριστικών ροών • Μεταβολές στις καταναλωτικές προτιμήσεις • Δημογραφικές αλλαγές • Διασύνδεση του πολιτιστικού τουρισμού με άλλες μορφές τουρισμού • Ευνοϊκό χρηματοδοτικό περιβάλλον • Υιοθέτηση και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών • Ψηφιακά μέσα προβολής	• Ανταγωνιστικοί προορισμοί σε εθνικό επίπεδο • Εγκατάλειψη - αποδυνάμωση της υπαίθρου • Πληθωριστικές πιέσεις • Υποβάθμιση τουριστικών πόρων • Κλιματική αλλαγή • Διατήρηση ή και επιδείνωση των χαμηλών τουριστικών δεικτών • Υπέρβαση Φέρουσας Ικανότητας • Φυσικά φαινόμενα και καταστροφές • Αστάθητοι παράγοντες

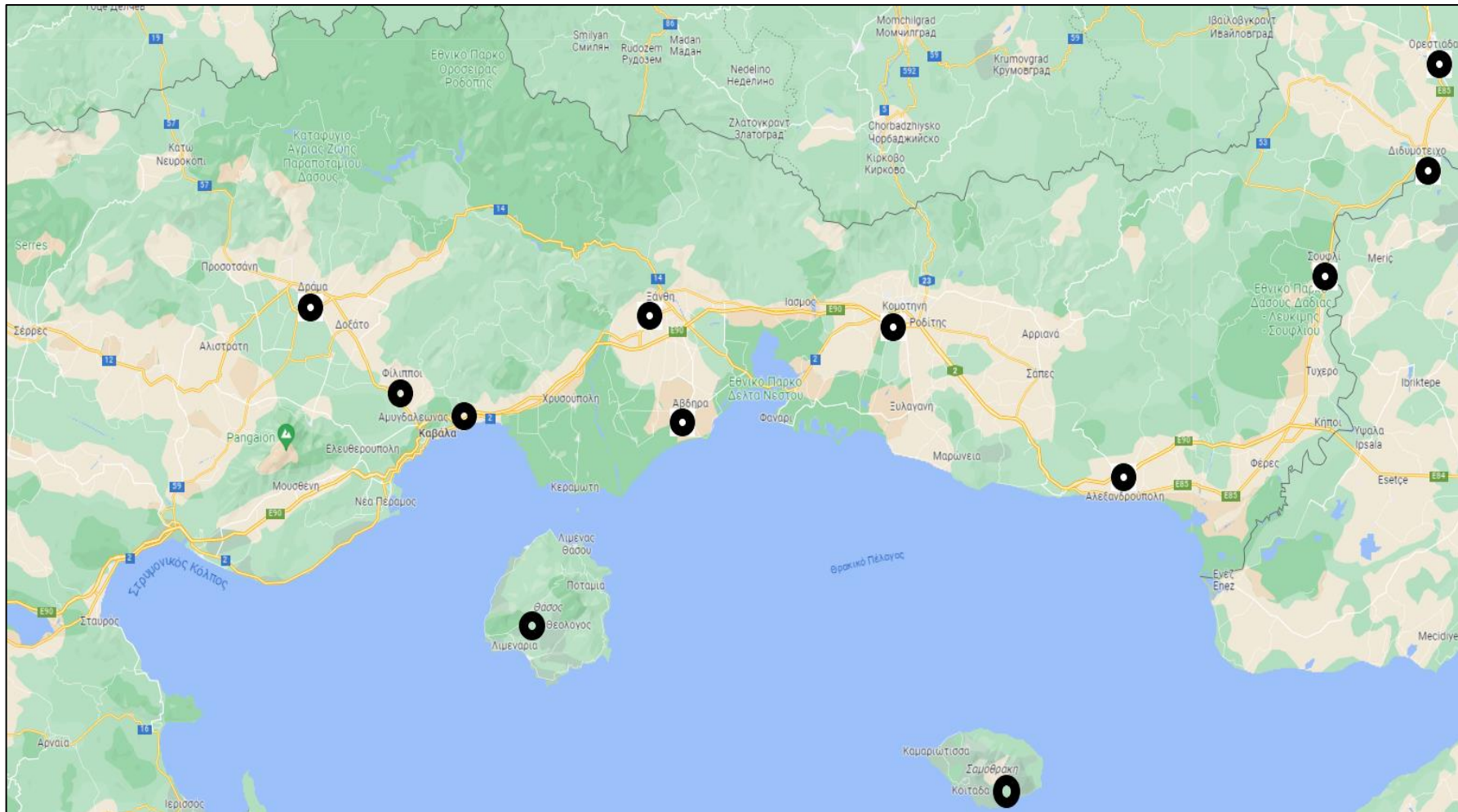
5. Βιβλιογραφία

1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κανονισμός για το ΕΤΠΑ/ΤΣ (1058/2021)
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κανονισμός για το ΕΚΤ+ (1057/2021)
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κανονισμός Κοινών Διατάξεων Κ(ΕΕ) 2021/1060
4. Ελληνική Δημοκρατία, (ΦΕΚ 248/25 -10- 2018) «Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού.
5. Ελληνική Δημοκρατία, Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027, Ιούλιος 2021
6. ΕΥΣΣΑ, Εγκύκλιος «Κατευθύνσεις για την επιλογή και σχεδιασμό των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΟΧΕ, ΟΧΕ - ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ
7. ΕΥΣΣΑ, Αποτίμηση της εφαρμογής των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, Μάιος 2020
8. ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Ολοκληρωμένη Χωρικής Επένδυση Πολιτιστική Διαδρομής «ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ», 2016
9. ΕΥΔ ΑΜΘ, Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία, Θράκη» 2021-2027
10. Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ, Αποτίμηση Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια ΑΜΘ, Έκδοση 2 , Σεπτέμβριος 2022
11. Διάζωμα, Οργάνωση της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας της Π-ΑΜΘ στην Πολιτιστική Διαδρομή της Εγνατίας Οδού, 2019
12. Οδηγός εφαρμογής σε διαβούλευση για τη συγκρότηση των Ομάδων Υποστήριξης της διακυβέρνησης των ΟΧΕ για την περίοδο 2021-2027, 7/2023
13. ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Προϊόντα και Αγορές
14. ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Σχέδια Δράσης, Περιφέρεια ΑΜΘ
15. ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Megatrends
16. ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Προορισμός «Θράκη»
17. ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Προορισμός «Θάσος, Καβάλα και Δράμα»
18. ΙΝΣΕΤΕ, Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2021, Π-ΑΜΘ, Δεκέμβριος 2022
19. ΙΝΣΕΤΕ INTELLIGENCE, Βασικά Τουριστικά Μεγέθη ΑΜΘ, Αύγουστος 2023
20. Ν. 4914/2022 (ΦΕΚ Α 61 - 21.03.2022) Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων Α.Ε.» και άλλες διατάξεις.
21. Περιφέρεια ΑΜΘ, Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Περιφέρειας ΑΜΘ 2021- 2025
22. Περιφέρεια ΑΜΘ, Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, 2015
23. Περιφέρεια ΑΜΘ, Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας ΑΜΘ, Νοέμβριος 2015
24. WWF, Πρώτη ταχεία οικολογική αποτίμηση των πυρκαγιών στις Προστατευόμενες Περιοχές, Σεπτέμβριος 2023

6. Παράρτημα

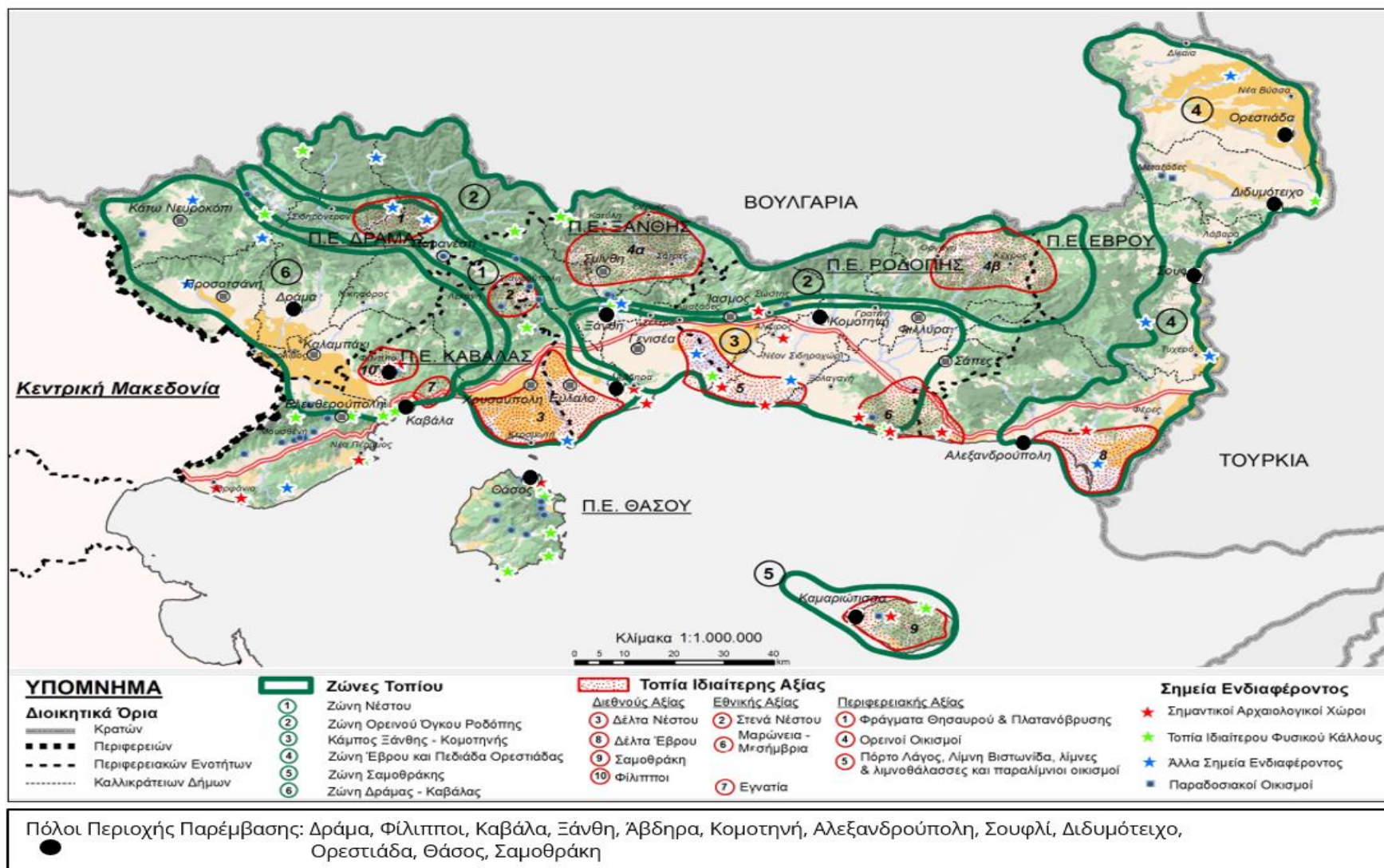
6.1 Χάρτες

Χάρτης: Πόλοι Περιοχής Παρέμβασης ΟΧΕ Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού

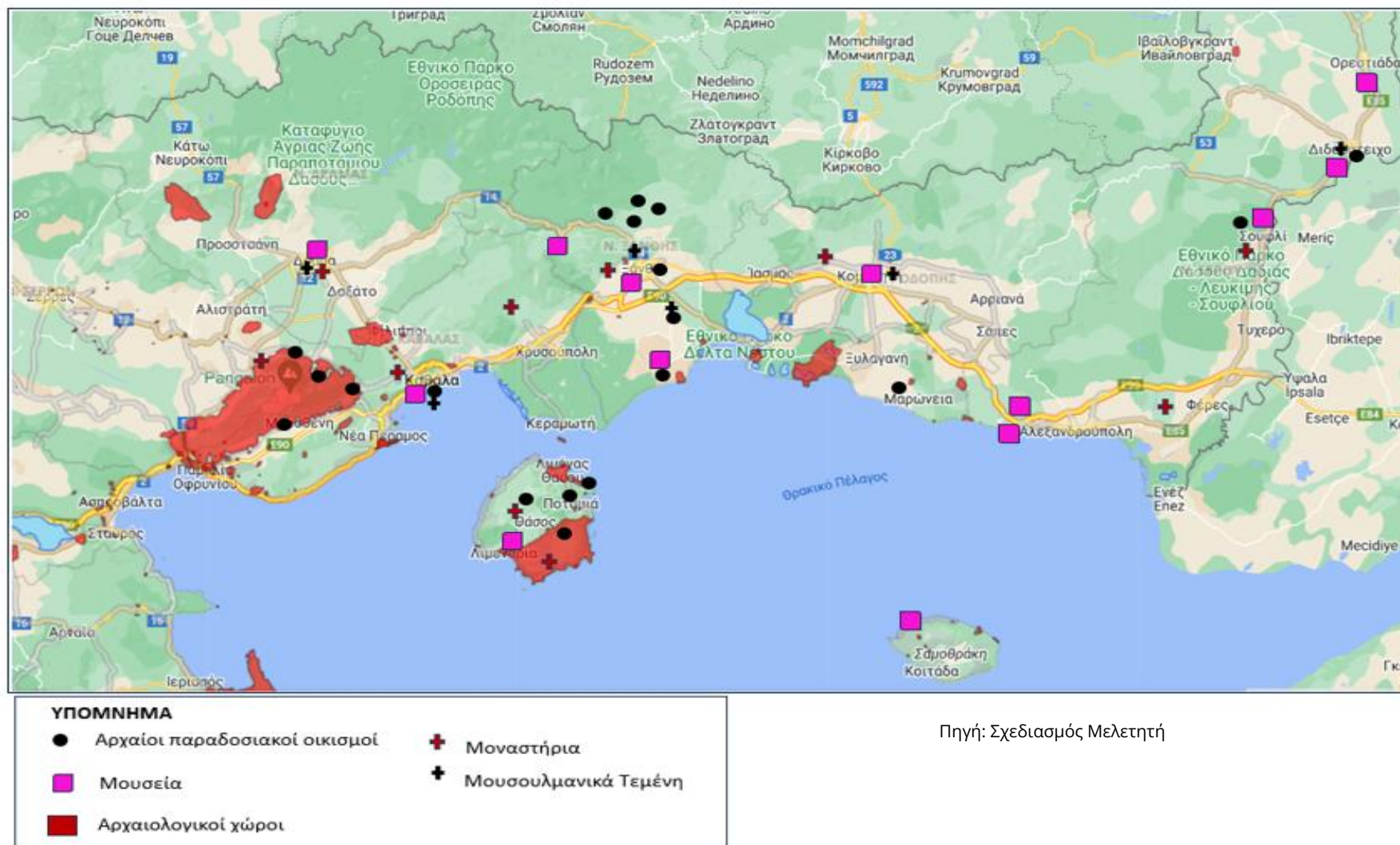
Πηγή: Google Earth, Ιδία επεξεργασία

Χάρτης: Σημεία Ενδιαφέροντος και Τοπία Ιδιαίτερης Αξίας

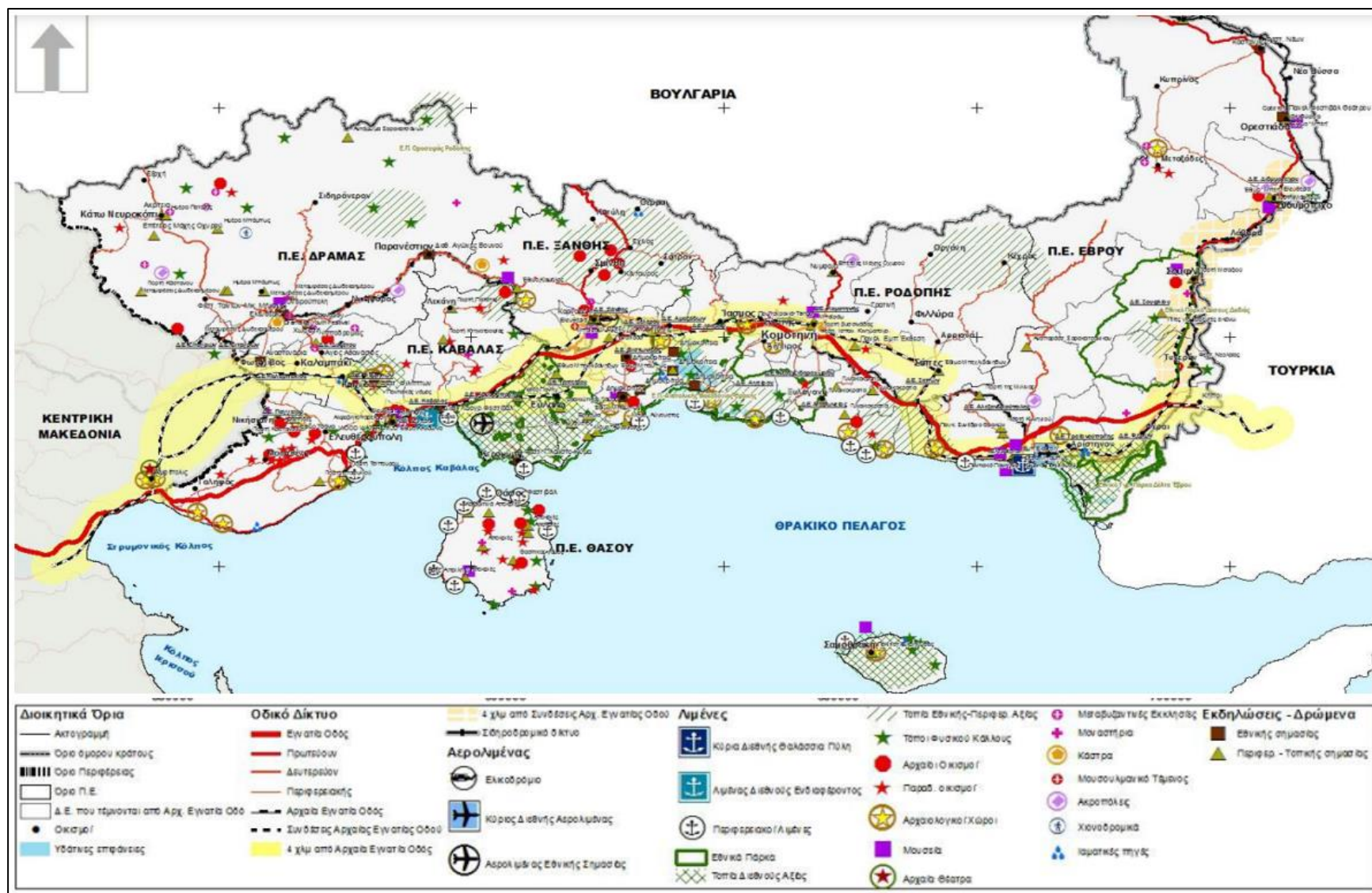

Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης, 2013 και ίδια επεξεργασία

Χάρτης: Χωρική Απεικόνιση Κυριότερων Πολιτιστικών Πόρων

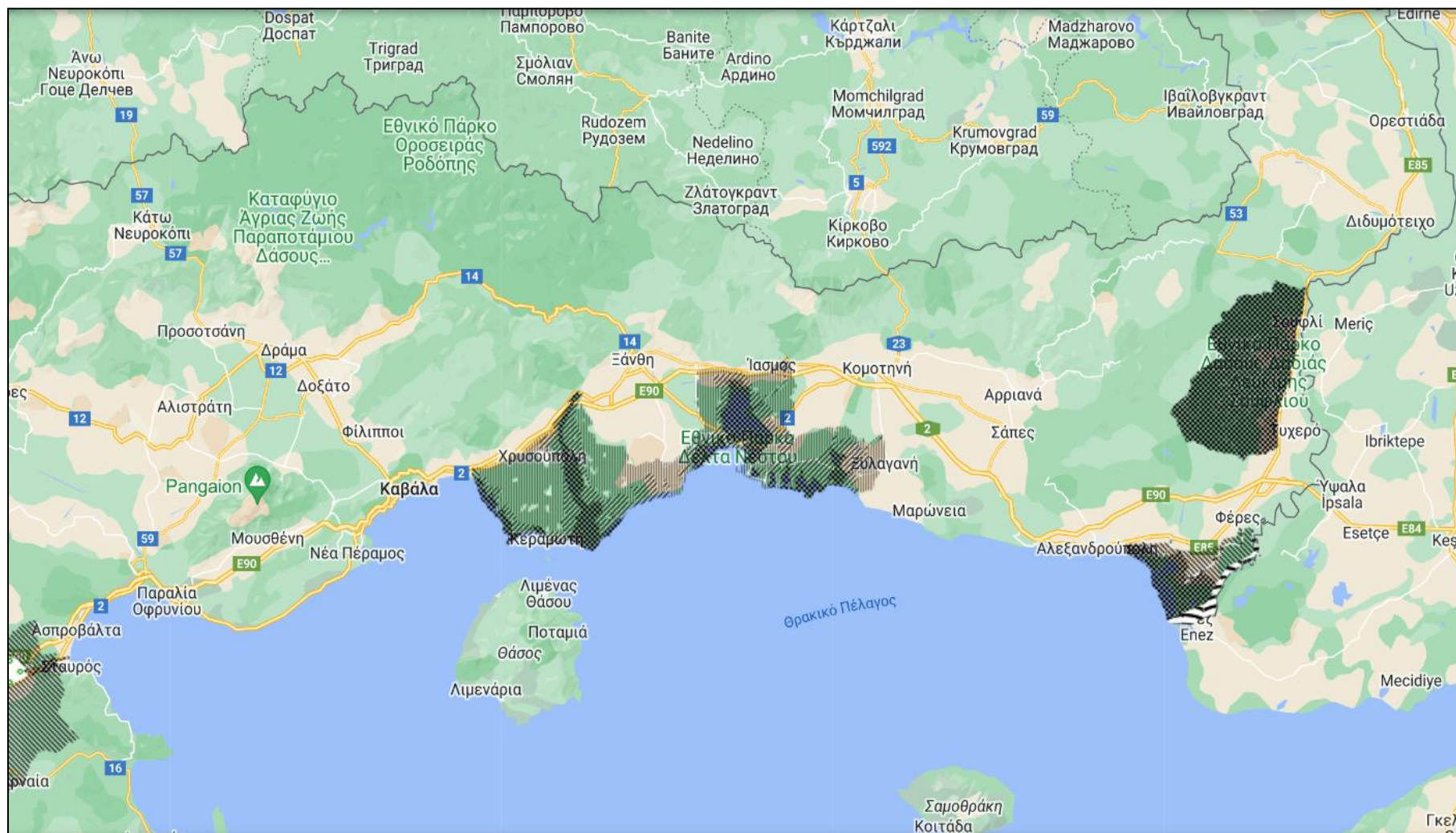

Χάρτης : Απεικόνιση Κυριότερων Πολιτιστικών και Φυσικών Πόρων

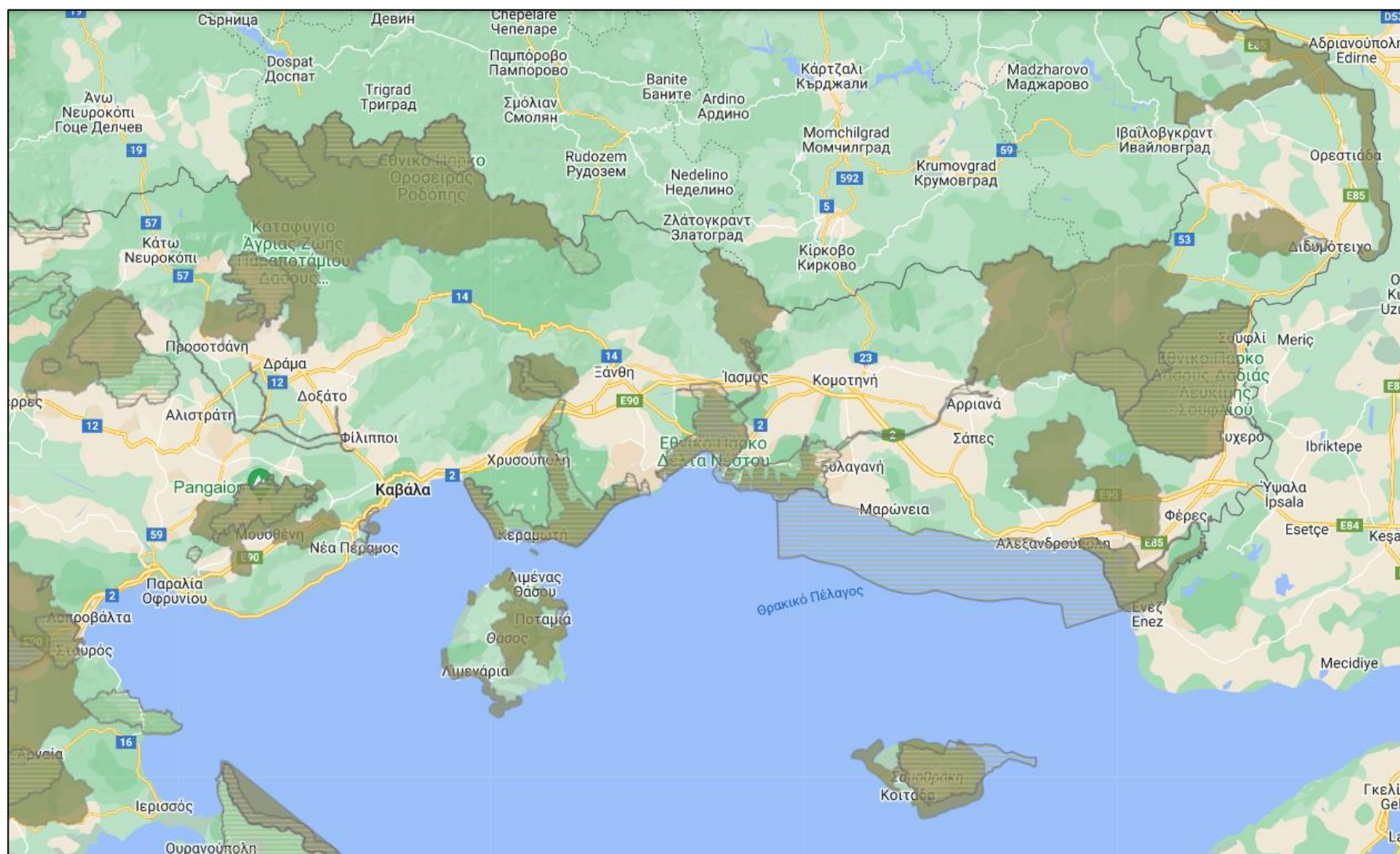
Πηγή: ΕΥΔ ΑΜΘ, ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού, 2° Παραδοτέο: Εξειδίκευση, 2015

Χάρτης : Εθνικά Πάρκα Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης

Πηγή: Οικοσκόπιο, (<http://www.oikoskopio.gr/map/>)

Χάρτης : Περιοχές Natura στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης

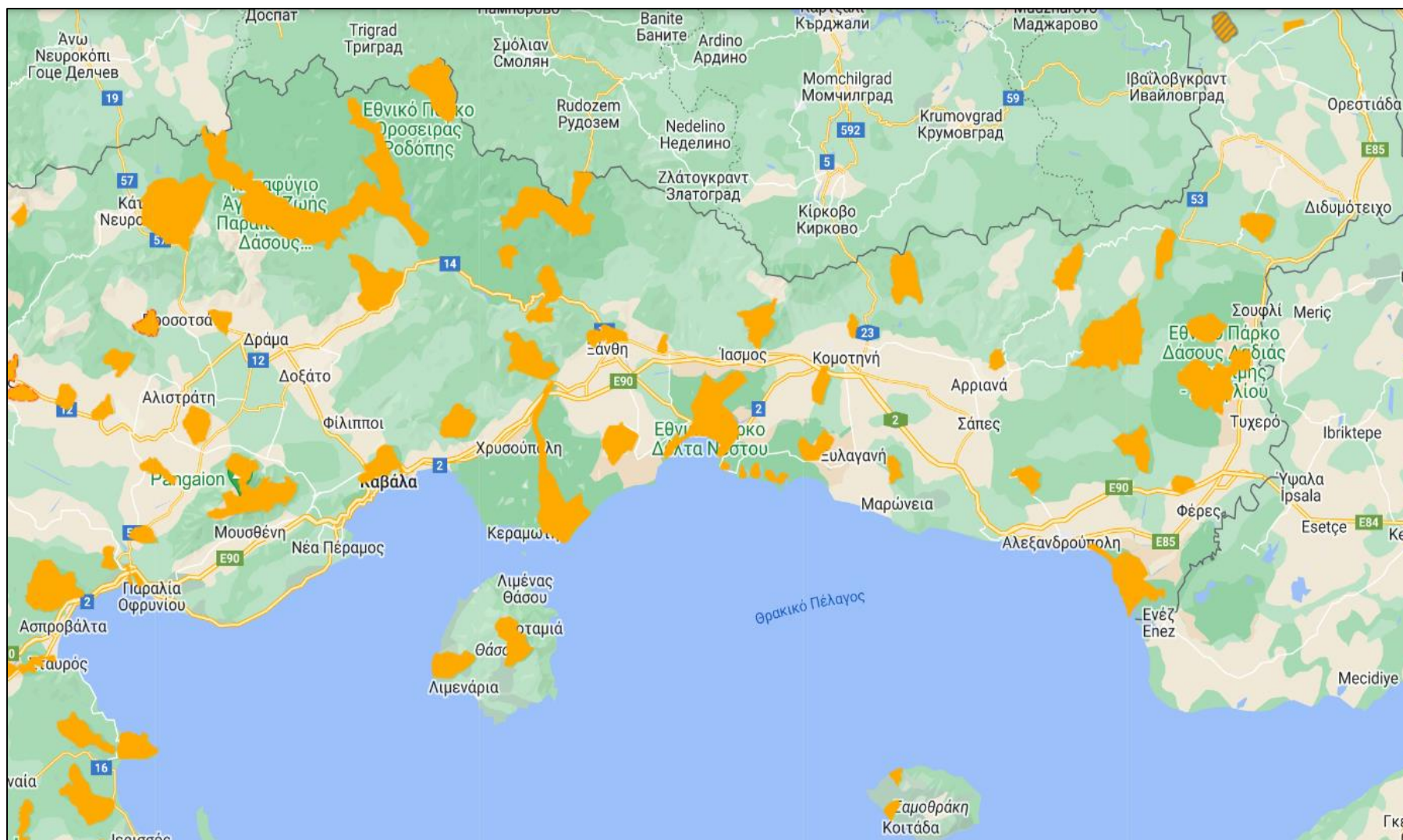

Ζώνες Ειδικής Προστασίας (SPA)

Τόποι Κοινοτικής Σημασίας /Ειδικές Ζώνες Διατήρησης
SCI/SAC

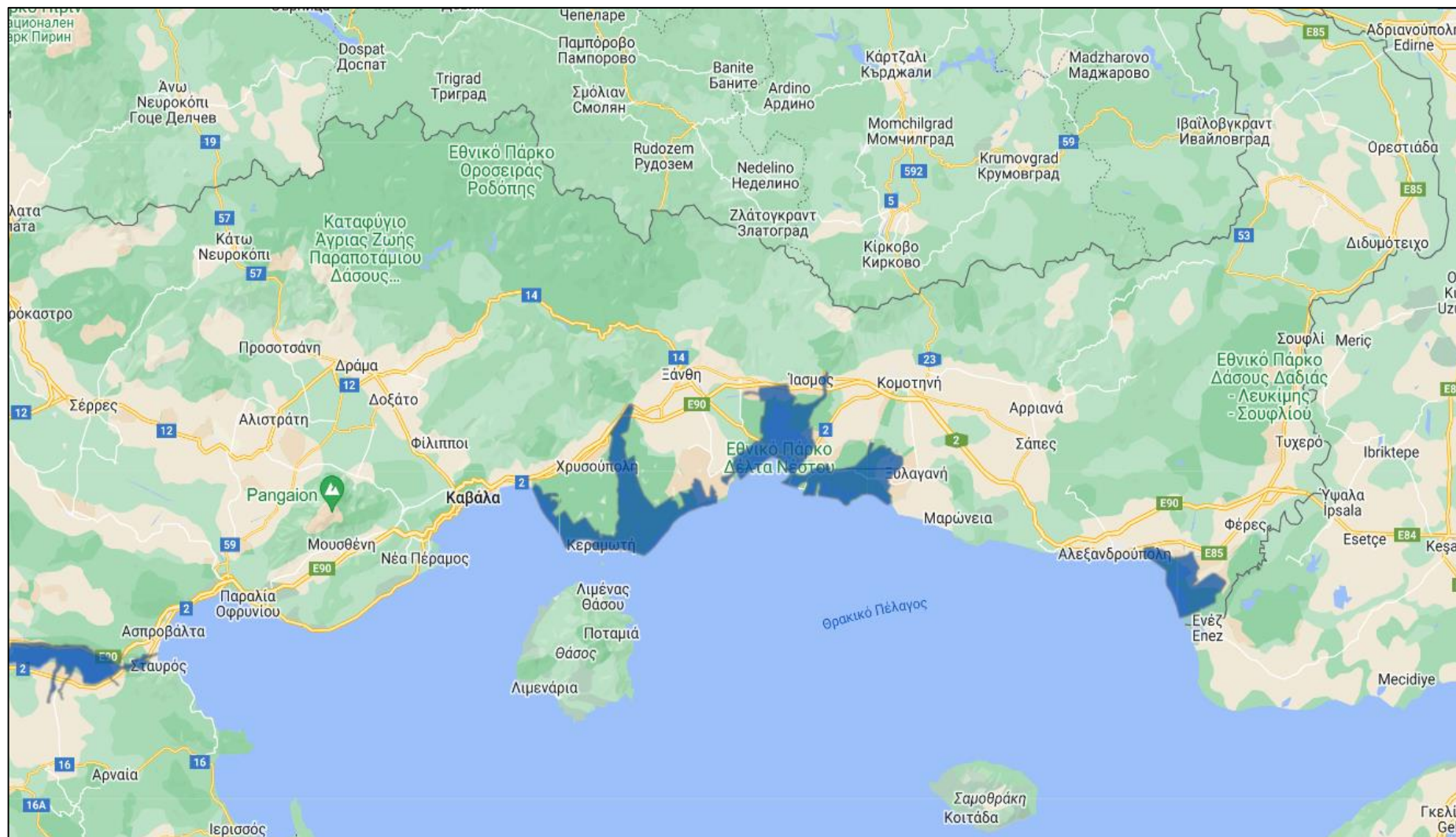
Πηγή: Οικοσκόπιο, (<http://www.oikoskopio.gr/map/>)

Χάρτης: Καταφύγια Άγριας Ζωής Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης

Πηγή: Οικοσκοπιο (<http://www.oikoskopio.gr/map/>)

Χάρτης: Υγρότοποι RAMSAR Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης

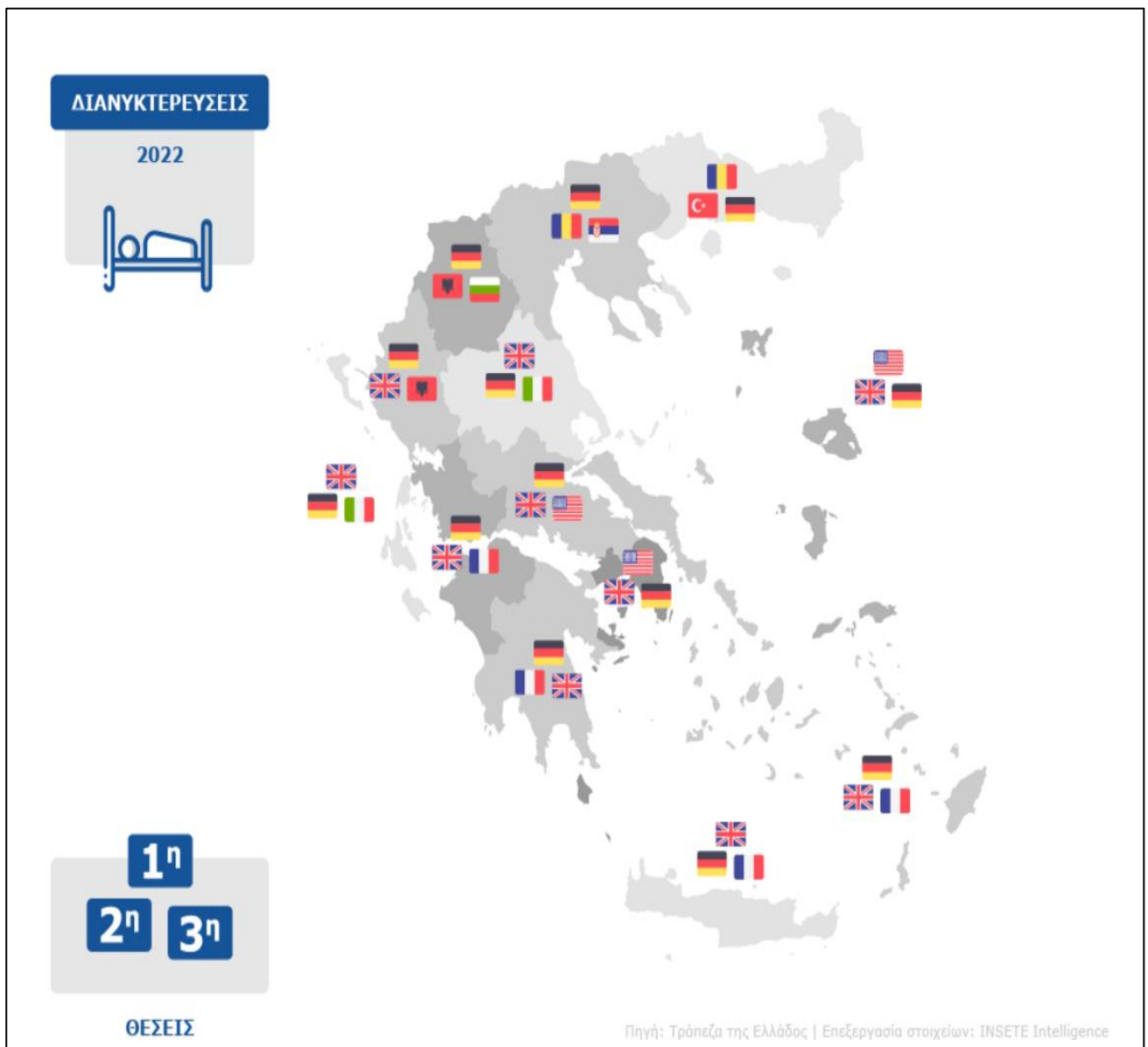

Πηγή: Οικοσκόπιο (<http://www.oikoskopio.gr/map/>)

Χάρτης: Δρόμοι Κρασιού Βορείου Ελλάδος

Χάρτης: Διανυκτερεύσεις και κύριες αγορές

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία INSETI Intelligence

6.2 Πίνακες

Πίνακας : Περιοχή Εφαρμογής ΟΧΕ «Πολιτιστικής – Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού»

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΠΗΣ	
ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	Δημοτική Κοινότητα Κομοτηνής
	Δημοτική Κοινότητα Γρατίνης
	Δημοτική Κοινότητα Θρυλορίου
	Δημοτική Κοινότητα Κοσμίου
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΓΕΙΡΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Αιγείρου
	Δημοτική Κοινότητα Φαναρίου
ΔΗΜΟΣ ΑΡΡΙΑΝΩΝ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΙΛΛΥΡΑΣ	Δημοτική Κοινότητα Αράτου
ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΑΣΜΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Ιάσμου
	Δημοτική Κοινότητα Σάλπης
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΜΑΞΑΔΩΝ	Δημοτική Κοινότητα Αμαξάδων
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΩΣΤΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Σώστη
	Δημοτική Κοινότητα Πολυάνθου
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΑΠΩΝ	Δημοτική Κοινότητα Σαπών
	Δημοτική Κοινότητα Αρίσβης
	Δημοτική Κοινότητα Κρωβύλης
	Δημοτική Κοινότητα Λοφαρίου
	Δημοτική Κοινότητα Στρώμης
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ	Δημοτική Κοινότητα Ξυλαγανής
	Δημοτική Κοινότητα Αμαράντων
	Δημοτική Κοινότητα Ιμέρου
	Δημοτική Κοινότητα Μαρωνείας
	Δημοτική Κοινότητα Μιράνων
	Δημοτική Κοινότητα Πελαγίας
	Δημοτική Κοινότητα Προσκυνητών
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΜΑΣ	
ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΜΑΣ	Δημοτική Κοινότητα Δράμας
	Δημοτική Κοινότητα Μαυροβάτου
	Δημοτική Κοινότητα Μικροχωρίου
ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Καλαμπακίου
	Δημοτική Κοινότητα Φτελιάς
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΟΞΑΤΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Αγίου Αθανασίου
	Δημοτική Κοινότητα Δοξάτου
	Δημοτική Κοινότητα Κεφαλαρίου

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΒΡΟΥ	
ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	Δημοτική Κοινότητα Αλεξανδρούπολης
	Δημοτική Κοινότητα Μάκρης
	Δημοτική Κοινότητα Συκορράχης
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	Δημοτική Κοινότητα Ανθείας
	Δημοτική Κοινότητα Δωρικού
	Δημοτική Κοινότητα Λουτρού
	Δημοτική Κοινότητα Νίψης
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΕΡΩΝ	Δημοτική Κοινότητα Φερών
	Δημοτική Κοινότητα Πέπλου
	Δημοτική Κοινότητα Πυλαίας
	Δημοτική Κοινότητα Τριφυλλίου
ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Διδυμοτείχου
	Δημοτική Κοινότητα Ελληνοχωρίου
	Δημοτική Κοινότητα Κουφοβούνου
ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΡΕΣΤΙΑΔΟΣ	Δημοτική Κοινότητα Ορεστιάδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΥΠΡΙΝΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Ζώνης
ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΨΕΥΔΟΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Σουφλίου
	Δημοτική Κοινότητα Δαδιάς
	Δημοτική Κοινότητα Κορνοφωλιάς
	Δημοτική Κοινότητα Λαγυνών
	Δημοτική Κοινότητα Λυκόφωτος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΡΦΕΑ	Δημοτική Κοινότητα Λαβάρων
	Δημοτική Κοινότητα Αμορίου
	Δημοτική Κοινότητα Μάνδρας
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΥΧΕΡΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Τυχερού
	Δημοτική Κοινότητα Λευκίμμης
	Δημοτική Κοινότητα Λύρας
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΑΣΟΥ	
ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΑΣΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Θάσου
	Δημοτική Κοινότητα Θεολόγου
	Δημοτική Κοινότητα Καλλιράχης
	Δημοτική Κοινότητα Λιμεναρίων
	Δημοτική Κοινότητα Μαριών
	Δημοτική Κοινότητα Παναγίας

	Δημοτική Κοινότητα Ποταμιάς
	Δημοτική Κοινότητα Πρίνου
	Δημοτική Κοινότητα Ραχωνίου
	Δημοτική Κοινότητα Σωτήρος
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΒΑΛΑΣ	
ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΒΑΛΑΣ	Δημοτική Κοινότητα Καβάλας
	Δημοτική Κοινότητα Νέας Καρβάλης
	Δημοτική Κοινότητα Χαλκερού
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΙΛΙΠΠΩΝ	Δημοτική Κοινότητα Κρηνίδων
	Δημοτική Κοινότητα Αμυγδαλέωνος
	Δημοτική Κοινότητα Ζυγού
	Δημοτική Κοινότητα Κρυονερίου
	Δημοτική Κοινότητα Λυδίας
	Δημοτική Κοινότητα Παλαιάς Καβάλας
	Δημοτική Κοινότητα Φιλίππων
ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	Δημοτική Κοινότητα Χρυσούπολης
	Δημοτική Κοινότητα Αβραμυλιάς
	Δημοτική Κοινότητα Γέροντα
	Δημοτική Κοινότητα Γραβούνης
	Δημοτική Κοινότητα Διαλεκτού
	Δημοτική Κοινότητα Ερατεινού
	Δημοτική Κοινότητα Ζαρκαδιάς
	Δημοτική Κοινότητα Ξεριά
	Δημοτική Κοινότητα Παραδείσου
	Δημοτική Κοινότητα Πέρνης
	Δημοτική Κοινότητα Πετροπηγής
	Δημοτική Κοινότητα Ποντολιβάδου
	Δημοτική Κοινότητα Χρυσοχωρίου
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ	Δημοτική Κοινότητα Κεραμωτής
	Δημοτική Κοινότητα Αγιάσματος
	Δημοτική Κοινότητα Νέας Καρυάς
	Δημοτική Κοινότητα Πηγών
ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗΣ	Δημοτική Κοινότητα Αμισιανών
	Δημοτική Κοινότητα Κοκκινοχώματος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	Δημοτική Κοινότητα Νέας Περάμου
	Δημοτική Κοινότητα Ελαιοχωρίου
	Δημοτική Κοινότητα Μυρτοφύτου
	Δημοτική Κοινότητα Νέας Ηρακλίτσης
	Δημοτική Κοινότητα Φωλεάς

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΡΦΑΝΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Ακροποτάμου
	Δημοτική Κοινότητα Καριανής
	Δημοτική Κοινότητα Ορφανίου
	Δημοτική Κοινότητα Οφρυνίου
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΑΝΘΗΣ	
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΑΝΘΗΣ	Δημοτική Κοινότητα Ξάνθης
	Δημοτική Κοινότητα Ευμοίρου
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	Δημοτική Κοινότητα Γενισέας
	Δημοτική Κοινότητα Διομηδείας
	Δημοτική Κοινότητα Κουτσού
	Δημοτική Κοινότητα Μαγικού
	Δημοτική Κοινότητα Πηγαδίων
	Δημοτική Κοινότητα Πολυσίτου
	Δημοτική Κοινότητα Σελίνου
	Δημοτική Κοινότητα Σουνίου
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΒΔΗΡΩΝ	Δημοτική Κοινότητα Αβδήρων
	Δημοτική Κοινότητα Μάνδρας
	Δημοτική Κοινότητα Μυρωδάτου
	Δημοτική Κοινότητα Νέας Κεσσάνης
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Σελέρου
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	Δημοτική Κοινότητα Ευλάλου
	Δημοτική Κοινότητα Αβάτου
	Δημοτική Κοινότητα Εξοχής
	Δημοτική Κοινότητα Ερασμίου
	Δημοτική Κοινότητα Μαγγάνων
	Δημοτική Κοινότητα Ολβίου
	Δημοτική Κοινότητα Τοξοτών

Πίνακας: Χαρακτηρισμένοι Αρχαιολογικοί χώροι – μνημεία Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης

ΠΕ ΔΡΑΜΑΣ	ΠΕ ΕΒΡΟΥ	ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕ ΘΑΣΟΥ	ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ	ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ
Αρχαίο Ιερό του Διονύσου	Αρχαία Εγνατία	Εγνατία Οδός	Αρχαία Αγορά Θάσου	Αρχαιολογικός Χώρος Αβδήρων	Αρχαιολογικός χώρος Μαρώνειας
Ακρόπολη της Αδριανής	Σπηλιά Κύκλωπα Μεσημβρία-Ζώνη	Αρχαία Πόλη των Φιλίππων	Αρχαία Πόλη Θάσου	Αρχαιολογικός Χώρος στο Δήμο Σταυρούπολης	Βυζαντινή Μαρώνεια
Ακρόπολη της Πλατανιάς	Μακεδονικός Τάφος Ελαφοχωρίου	Παλαιοχριστιανικοί Φίλιπποι	Παλαιοχριστιανικές βασιλικές Αλυκής	Κάστρο Καλύβας	Η αρχαία Δίκαια
Προϊστορικός Οικισμός Σιταγρών	Μεγαλιθικός Τάφος Ρούσσας	Θέατρο Φιλίππων	Κλειστός πολεμικός λιμένας Θάσου	Αρχαίο Λιμάνι των Αβδήρων	Η αρχαιοελληνική Στρώμη
Ελληνιστικός (Μακεδονικός) Τάφος της οδού Τροίας	Κεραμιδαριά	Ακρόπολη Καβάλας	Ακρόπολη	Κάστρο του Αερικού	Ο Μακεδονικός τάφος στα Σύμβολα
Άγιος Παντελεήμονας Προσοτσάνης	Αρχαιολογικός Χώρος της Μάκρης	Ανακτορόπολις (Νέα Πέραμος)	Εβραϊόκαστρο	Πολύστυλο	Αρχαιολογικός χώρος Αναστασιουπόλεως - Περιθεωρίου
Παλαιά Εκπαιδευτήρια Δράμας	Αρχαιολογικός Χώρος του Αρχαίου Δορίσκου	Χρυσόπολις-Ηϊόνα (Οφρύνιον)	Σπήλαιο Ατσπάς	Μακεδονικός Τάφος στη Σταυρούπολη	Φρούριο Κομοτηνής
Σπήλαιο Αγίου Μάρκου - Παναγίας Σπηλαιώτισσας	Αρχαία Τραϊανούπολη	Μεσαιωνικό Υδραγωγείο		Ανάγλυφο του Μίθρα Ταυροκτόνου στις Θέρμες	Μεσαιωνική Γέφυρα Κομψάτου Ποταμού
Σπήλαιο – Ασκητήριο Αγίου Μάρκου	Πλωτινόπολις	Πύργος Απολλωνίας		Α΄ Δημοτικό Σχολείο Ξάνθης (Παλιά Πόλη)	Μαξιμιανούπολις-Μοσυνούπολις
Σπήλαιο Πηγών Αγγίτη	Αρχαιολογικός χώρος Διδυμότειχου	Φρούριο Καβάλας			Πύργος του Ωρολογίου
Σπήλαιο Φωλιά του Δράκου (Ποταμοί)	Ιερό της Μεγάλης Μητέρας (Μάνταλ Παναγιά)	Ακόντισμα			Πτωχοκομείο (Ιμαρέτ)

Πίνακας: Χαρακτηρισμένοι Αρχαιολογικοί χώροι – μνημεία Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης

ΠΕ ΔΡΑΜΑΣ	ΠΕ ΕΒΡΟΥ	ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕ ΘΑΣΟΥ	ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ	ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ
	Ιερό των Μεγάλων Θεών Σαμοθράκης	Βαπτιστήριο της Αγίας Λυδίας			Ναός του Πολυάνθου
	Τέμενος Μεχμέτ Α' (Διδυμότειχο)	Βρανόκαστρο			Βυζαντινό Φρούριο Νυμφαίας
	Ναός Απόλλωνα στην Αρχαία Ζώνη (Αλεξανδρούπολη)	Σπήλαια Ακροβουνίου, Πλατανότοπου της Παναγιάς οι Τρύπες			Μοναστηριακό Συγκρότημα Πατίκιου Όρους
	Σπήλαιο Αγίων Θεοδώρων (Άβας)				Χερσόνησος Μολυβωτής
	Πύργος του Φονιά (Παλαιόπολη)				Σπήλαιο Κύκλωπα Πολύφημου (Μαρώνεια)
	Πύθιον				Σύμπλεγμα Σπηλαίων Στρώμνης
	Σιδηροδρομικός Σταθμός Μάκρης				
	Σιδηροδρομικός Σταθμός Διδυμότειχου (σήμερα Διεθνές Κέντρο Συνάντησης Καλλιτεχνών)				
	Ζαρίφειος Παιδαγωγική Ακαδημία				
	1 ^ο Δημοτικό Σχολείο Διδυμότειχου				

Πίνακας: Φρούρια και Ακροπόλεις της Π-ΑΜΘ

ΠΕ ΔΡΑΜΑΣ	ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕ ΕΒΡΟΥ	ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ	ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ	ΠΕ ΘΑΣΟΥ
Κάστρο Αδριανής	Φρούριο Καβάλας	Κάστρο Διδυμοτείχου	Κάστρο Περιθεωρίου	Φρούριο Αυγού	Ακρόπολη Θάσου
Βυζαντινά Τείχη Δράμας	Κάστρο Ν. Περάμου	Κάστρο Πυθίου	Κάστρο Πολύανθου	Φρούριο Καλύβας	
Καλές Πετρούσσας	Φρούριο Πετροπηγής	Κάστρο Σαμοθράκης	Τείχη Κομοτηνής	Φρούριο Κομνηνών	
Ακρόπολη Πλατανιάς	Βρανόκαστρο	Κάστρο Ποτάμου	Πύργος Ασπρούλας	Φρούριο Μεσεγκούνι	
	Κάστρο Ορφανίου	Πύργοι Παλαιόπολης	Ακρόπολη Πετρωτών	Κάστρο Πόρων	
	Ακρόπολη Φιλίππων	Κάστρο Άβαντα	Φρούριο Νυμφαίας	Κάστρο Ξάνθης	
	Πύργος Απολλωνίας	Πύργος του Φονιά	Κάστρο Νέας Σάντας Ροδόπης	Πολύστυλον	
	Χρυσόπολις	Κάστρο Μάκρης	Μοσυνόπολις		
	Τόπειρος	Πύργος Μεσημβρίας	Πύργος Μολυβωτής		
	Κάστρο Ακοντίσματος	Κάστρο της Γκίμπραινας	Οχύρωση Μαρώνειας		
	Πύργος Παλιάς Πύλης		Κάστρο Ληνού		
	Παλιόκαστρο Κάριανης		Φρούριο Γρατινής		
	Διατείχισμα Ακοντίσματος		Κάστρο Θάμνων		
	Υπέρκαλος πύργος				

Πηγή : <https://www.kastra.eu/fndre2gr.php?cstreg=10>

Πίνακας: Περιοχές Natura 2000 Π-ΑΜΘ

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ
1	GR1120003	ΟΡΟΣ ΧΑΪΝΤΟΥ – ΚΟΥΛΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΚΟΡΥΦΕΣ
2	GR1120004	ΣΤΕΝΑ ΝΕΣΤΟΥ
3	GR1120005	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΝΕΣΤΟΥ
4	GR1130007	ΠΟΤΑΜΟΣ ΚΟΜΨΑΤΟΣ (ΝΕΑ ΚΟΙΤΗ)
5	GR1130009	ΛΙΜΝΕΣ ΚΑΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ – ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ
6	GR1130010	ΛΙΜΝΕΣ ΒΙΣΤΩΝΙΣ – ΙΣΜΑΡΙΣ – ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΠΟΡΤΟ ΛΑΓΟΣ, ΑΛΥΚΗ ΠΤΕΛΕΑ, ΞΗΡΟΛΙΜΝΗ, ΚΑΡΑΤΖΑ
7	GR1130012	ΚΟΙΛΑΔΑ ΚΟΜΨΑΤΟΥ
8	GR1140001	ΔΑΣΟΣ ΦΡΑΚΤΟΥ
9	GR1140002	ΡΟΔΟΠΗ (ΣΗΜΥΔΑ)
10	GR1140003	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΛΑΤΙΑ, ΠΥΡΑΜΙΣ ΚΟΥΤΡΑ
11	GR1140004	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΦΑΛΑΚΡΟ
12	GR1140008	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΡΟΔΟΠΗ ΚΑΙ ΚΟΙΛΑΔΑ ΝΕΣΤΟΥ
13	GR1140009	ΟΡΟΣ ΦΑΛΑΚΡΟ
14	GR1150001	ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ ΚΑΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΘΑΣΟΠΟΥΛΑ
15	GR1150005	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΠΑΓΓΑΙΟ – ΠΗΓΑΙΑ ΝΕΡΑ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ ΦΙΛΙΠΠΩΝ- ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΡΚΟΥΔΟΣΠΗΛΙΑ
16	GR1150008	ΟΡΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΣ – ΑΚΡ. ΠΥΡΓΟΣ ΕΩΣ Ν. ΓΡΑΜΒΟΥΣΣΑ
17	GR1150009	ΚΟΛΠΟΣ ΠΑΛΑΙΟΥ – ΟΡΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ
18	GR1150010	ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ ΚΑΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ – ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ
19	GR1150011	ΟΡΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟ ΚΑΙ ΝΟΤΙΕΣ ΥΠΟΡΕΙΕΣ ΤΟΥ
20	GR1150012	ΘΑΣΟΣ (ΟΡΟΣ ΥΦΑΡΙΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ) ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΟΙΝΥΡΑ, ΞΗΡΟΝΗΣΙ
21	GR1150013	ΠΕΡΙΧΩΡΑ ΛΙΜΕΝΑ ΘΑΣΟΥ
22	GR1150014	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΒΑΛΑΣ – ΘΑΣΟΥ
23	GR1260005	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΟΡΒΙΛΟΣ
24	GR1110002	ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ – ΣΟΥΦΛΙ
25	GR1110003	ΤΡΕΙΣ ΒΡΥΣΕΣ
26	GR1110004	ΦΕΓΓΑΡΙ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ, ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΑ ΖΟΥΡΑΦΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ
27	GR1110005	ΒΟΥΝΑ ΕΒΡΟΥ- ΠΟΤΑΜΟΣ ΛΥΡΑΣ – ΣΠΗΛΑΙΑ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΟΒΟΥΝΟΥ
28	GR1110006	ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ
29	GR1110007	ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟΣ ΒΡΑΧΙΩΝΑΣ
30	GR1110008	ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΙΟ ΔΑΣΟΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΒΡΟΥ ΚΑΙ ΑΡΔΑ
31	GR1110009	ΝΟΤΙΟ ΔΑΣΙΚΟ ΣΥΜΠΕΛΕΓΜΑ ΕΒΡΟΥ
32	GR1110010	ΟΡΕΙΝΟΣ ΕΒΡΟΣ – ΚΟΙΛΑΔΑ ΔΕΡΕΙΟΥ

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ
33	GR1110011	ΚΟΙΛΑΔΑ ΕΡΥΘΡΟΠΟΤΑΜΟΥ: ΑΣΒΕΣΤΑΔΕΣ, ΚΟΥΦΟΒΟΥΝΟ, ΒΡΥΣΙΚΑ
34	GR1110012	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ: ΟΡΟΣ ΦΕΓΓΑΡΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ
35	GR1110013	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΘΡΑΚΗΣ
36	GR1130006	ΠΟΤΑΜΟΣ ΦΙΛΙΟΥΡΗΣ
37	GR1130008	ΜΑΡΩΝΕΙΑ – ΣΠΗΛΑΙΟΝ
38	GR1130011	ΚΟΙΛΑΔΑ ΦΙΛΙΟΥΡΗ

Πηγή: <https://necca.gov.gr/>

Πίνακας: Αναρριχητικά Πεδία Π-ΑΜΘ

ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕ ΘΑΣΟΥ	ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ	ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ	ΠΕ ΔΡΑΜΑΣ
Σπηλιά Κουκουβάγιας - Ν. Ηρακλείτσα	Γκιάλα	Στρώμη	Κορακοσπηλιά στον ποταμό Νέστο	Ξηροπόταμος
Πετροπηγή			Μεγάλη Σπηλιά στον ποταμό Νέστο	Φλακρό
Κρανοχώρι			Πλατάνια	
Κόκκινα - Ν. Ηρακλείτσα			Μπαλκόνι	
Ρέμβη			Νταμάρι	

Πηγή: <http://www.wondergreece.gr>

Πίνακας: Στοιχεία αφίξεων, διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανά ΠΕ της Π-ΑΜΘ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ: στοιχεία αφίξεων, διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα, 2010-2022														
Περιφερειακές Ενότητες		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Δράμας	Αφίξεις αλλοδαπών	3.409	2.560	2.200	3.109	3.205	2.468	3.780	5.701	5.140	6.199	956	1.799	5.230
	Αφίξεις ημεδαπών	38.692	32.619	27.864	29.901	26.684	25.610	29.772	35.453	32.743	33.774	11.918	17.749	29.215
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	15.574	8.965	6.652	9.828	9.433	5.883	8.037	13.044	18.908	15.724	2.580	6.193	13.828
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	65.768	57.775	62.500	70.307	64.008	49.237	53.164	71.873	62.914	71.106	21.567	33.673	62.526
	Πληρότητα	23,0%	17,7%	17,8%	20,7%	18,9%	15,6%	14,8%	11,9%	11,7%	13,1%	5,5%	14,5%	20,9%
Έβρου	Αφίξεις αλλοδαπών	19.556	26.074	24.988	27.670	38.283	46.496	42.734	51.370	57.029	57.805	11.285	17.749	53.640
	Αφίξεις ημεδαπών	140.374	127.094	100.703	108.730	95.133	91.142	90.739	92.688	102.550	100.431	62.703	68.138	97.956
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	53.717	79.989	69.741	64.781	83.346	116.493	106.942	132.986	127.348	129.953	43.163	59.065	140.128
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	302.275	276.163	310.667	331.027	270.851	218.104	246.532	244.885	237.392	235.767	216.396	161.437	222.374
	Πληρότητα	33,4%	24,9%	30,0%	15,5%	27,4%	27,5%	29,0%	30,8%	28,0%	27,5%	25,0%	23,5%	32,0%
Καβάλας & Θάσου	Αφίξεις αλλοδαπών στην Καβάλα	23.130	36.001	38.073	69.509	74.788	89.297	81.805	86.513	90.072	97.314	15.483	31.623	81.110
	Αφίξεις αλλοδαπών στην Θάσο	56.746	65.567	71.271	88.679	97.993	106.585	115.248	121.458	162.000	164.416	31.686	80.851	135.776
	Αφίξεις ημεδαπών στην Καβάλα	55.209	56.237	43.422	61.227	61.583	69.148	69.815	70.973	71.677	71.220	30.754	41.774	60.870
	Αφίξεις ημεδαπών στην Θάσο	35.582	31.028	23.137	23.924	21.927	22.864	26.280	23.196	37.525	38.227	29.039	30.275	33.428
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών στην Καβάλα	51.998	81.186	85.854	146.172	162.323	189.142	177.113	195.906	230.987	245.977	41.887	91.796	215.463
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών στην Θάσο	427.555	479.007	494.186	597.211	616.405	691.924	650.945	727.868	894.569	895.558	203.360	530.016	871.450
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών στην Καβάλα	151.771	123.811	94.540	129.668	119.821	139.366	145.881	143.348	142.492	133.350	61.200	92.088	122.282
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών στην Θάσο	128.068	124.309	80.750	82.207	75.310	79.656	96.946	75.376	116.250	117.515	94.192	111.328	111.933

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ: στοιχεία αφίξεων, διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα, 2010-2022														
Περιφερειακές Ενώσεις		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ξάνθης	Πληρότητα Καβάλας	23,9%	23,4%	20,1%	31,6%	32,3%	37,1%	37,0%	38,6%	38,0%	38,7%	16,5%	26,3%	39,1%
	Πληρότητα Θάσου	48,4%	48,4%	43,8%	50,4%	51,9%	52,9%	50,8%	53,0%	45,1%	44,6%	22,1%	46,3%	52,0%
	Αφίξεις αλλοδαπών	6.855	6.753	5.199	7.178	7.896	9.364	9.958	14.503	13.215	13.869	2.866	4.371	13.282
	Αφίξεις ημεδαπών	67.964	57.253	31.941	44.621	55.803	59.330	64.610	73.757	67.738	68.131	22.239	33.409	58.167
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	14.288	13.842	10.398	15.560	15.062	19.863	19.916	40.135	33.031	26.166	9.375	12.552	25.663
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	123.195	109.227	77.888	90.486	111.174	110.477	114.232	129.784	134.559	132.556	44.567	72.549	113.235
Ροδόπης	Πληρότητα	27,4%	24,4%	17,5%	21,1%	25,1%	25,9%	26,3%	33,3%	31,8%	30,2%	15,4%	21,3%	31,0%
	Αφίξεις αλλοδαπών	5.241	5.712	5.591	7.565	11.021	16.400	15.282	17.001	18.532	16.992	2.784	5.271	15.974
	Αφίξεις ημεδαπών	78.963	65.141	53.172	52.268	56.406	68.001	55.975	56.402	57.053	51.819	23.118	27.109	45.958
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	10.398	12.248	13.350	17.561	23.108	36.146	36.179	65.015	60.533	49.051	10.401	15.256	45.313
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	136.189	129.567	139.551	140.824	130.749	141.745	114.319	133.022	126.375	99.419	43.230	52.478	92.728
Σύνολο	Πληρότητα	31,0%	29,5%	31,9%	32,3%	31,3%	35,4%	29,9%	38,5%	35,9%	28,4%	17,5%	21,2%	36,0%
	Αφίξεις αλλοδαπών	114.937	142.667	147.322	203.710	233.186	270.610	268.807	296.546	345.988	356.595	65.060	141.664	305.012
	Αφίξεις ημεδαπών	416.784	369.372	280.239	320.671	317.536	336.095	337.191	352.469	369.286	363.602	179.771	218.454	325.594
	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	573.530	675.237	680.181	851.113	909.677	1.059.451	999.132	1.174.954	1.365.376	1.362.429	310.766	714.878	1.311.845
	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	907.266	820.852	765.896	844.519	771.913	738.585	771.074	798.288	819.982	789.713	481.152	523.553	725.078
	Πληρότητα	34,1%	30,4%	29,8%	27,5%	34,4%	36,3%	35,5%	36,8%	34,8%	34,2%	19,3%	30,8%	40,1%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETI Intelligence

Πίνακας: Ξενοδοχειακό Δυναμικό Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης

Ξενοδοχειακό δυναμικό 2022							
Περιφερειακή Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Δράμας	Μονάδες	1	3	12	1	3	20
	Δωμάτια	73	173	235	26	49	556
	Κλίνες	147	365	479	48	92	1.131
Έβρου	Μονάδες	3	2	20	29	9	63
	Δωμάτια	386	142	624	701	127	1.980
	Κλίνες	784	293	1.207	1.302	262	3.848
Θάσου	Μονάδες	7	17	47	94	41	206
	Δωμάτια	578	1.179	1.359	1.823	596	5.535
	Κλίνες	1.255	2.567	2.806	3.680	1.129	11.437
Καβάλας	Μονάδες	2	6	17	19	10	54
	Δωμάτια	179	345	672	396	154	1.746
	Κλίνες	359	623	1.282	739	325	3.328
Ξάνθης	Μονάδες	1	2	11	1	2	17
	Δωμάτια	100	62	424	34	34	654
	Κλίνες	183	125	845	74	66	1.293
Ροδόπης	Μονάδες	0	4	16	0	1	21
	Δωμάτια	0	167	595	0	11	773
	Κλίνες	0	320	1.108	0	22	1.450
Σύνολο	Μονάδες	14	34	123	144	66	381
	Δωμάτια	1.316	2.068	3.909	2.980	971	11.244
	Κλίνες	2.728	4.293	7.727	5.843	1.896	22.487

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας - Επεξεργασία INSETI Intelligence

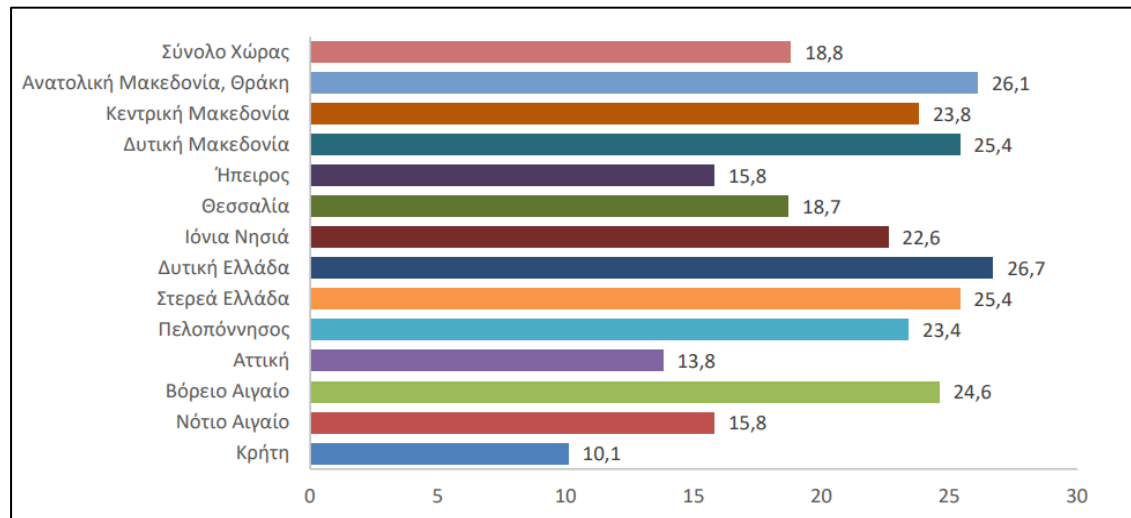
Πίνακας: Ποσοστιαία Διάρθρωση απασχόλησης εργατικού δυναμικού ανά κλάδο και Περιφέρεια -2019

	ΓΕΩΡΓΙΑ - ΔΑΣΟΚΟΜΙ Α- ΑΛΙΕΙΑ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ & ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΚΑΤΑ- ΣΚΕΥΕΣ	ΕΜΠΟΡΙΟ, ΞΕΝΟΔ., ΕΣΤΙΑΣΗ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	ΧΡΗΜΑΤΟ- ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ & ΑΣΦ. ΔΡΑΣΤ.	ΆΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ*
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	11%	9%	5%	36%	2%	37%
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	25%	8%	4%	27%	1%	35%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	13%	10%	4%	36%	1%	36%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	17%	17%	7%	27%	1%	31%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	20%	7%	5%	35%	1%	31%
ΑΤΤΙΚΗ	1%	9%	4%	38%	3%	45%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	20%	16%	4%	32%	1%	27%
ΠΕΛΟΠΟΝ- ΝΗΣΟΣ	26%	7%	6%	31%	1%	29%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	20%	10%	5%	30%	1%	35%
ΗΠΕΙΡΟΣ	18%	8%	6%	32%	1%	35%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	13%	6%	6%	36%	1%	38%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	6%	6%	6%	54%	1%	27%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	9%	4%	7%	51%	1%	29%
ΚΡΗΤΗ	15%	7%	6%	42%	1%	29%

Πηγή: Eurostat, Employment by NUTS 3 regions, 2020, * Περιλαμβάνονται οι δραστηριότητες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, παροχής επαγγελματικών και επιστημονικών υπηρεσιών, δημόσιας διοίκησης, καθώς και υπηρεσίες σχετικές με τις τέχνες και την ψυχαγωγία

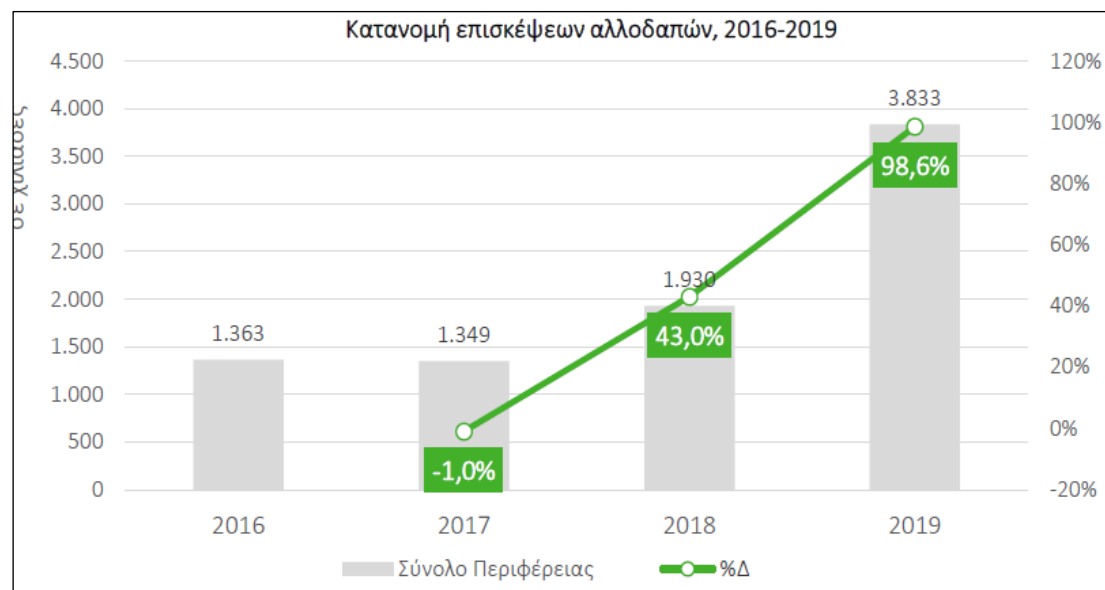
6.3 Γραφήματα

Γράφημα: Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ανά Περιφέρεια, 2021

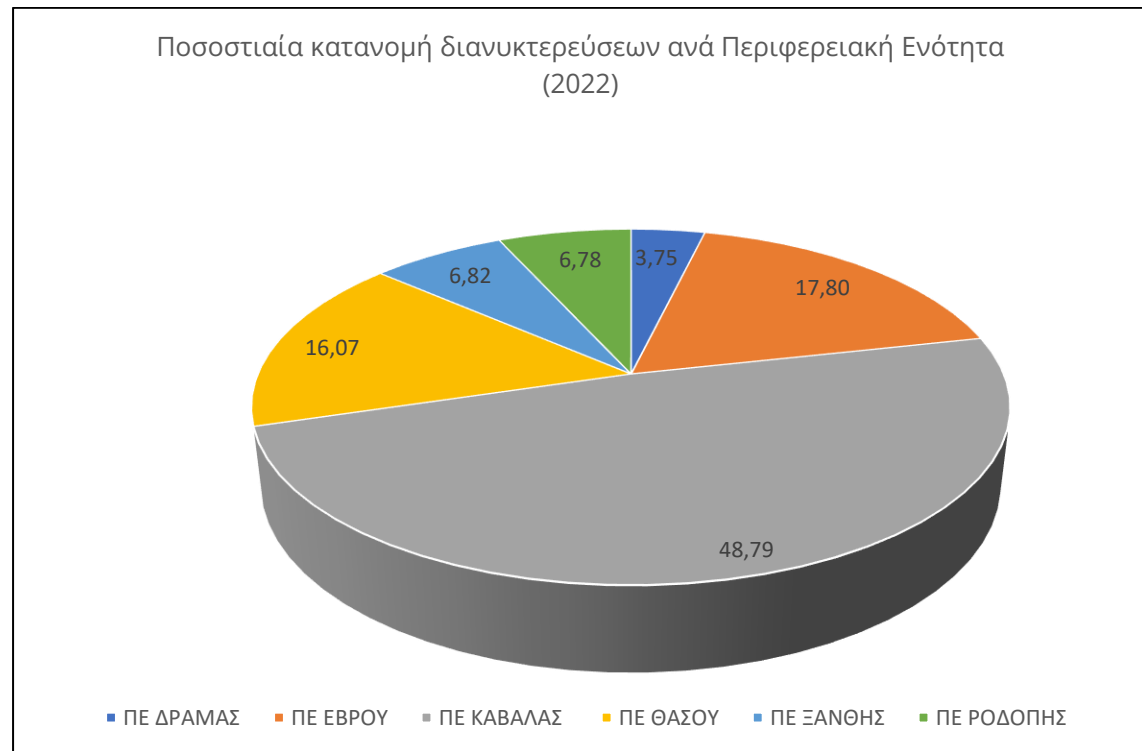
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών - Έτος 2022
(Περίοδος αναφοράς εισοδήματος έτος 2021)

Γράφημα: Διαχρονική εξέλιξη αλλοδαπών επισκεπτών Π-ΑΜΘ

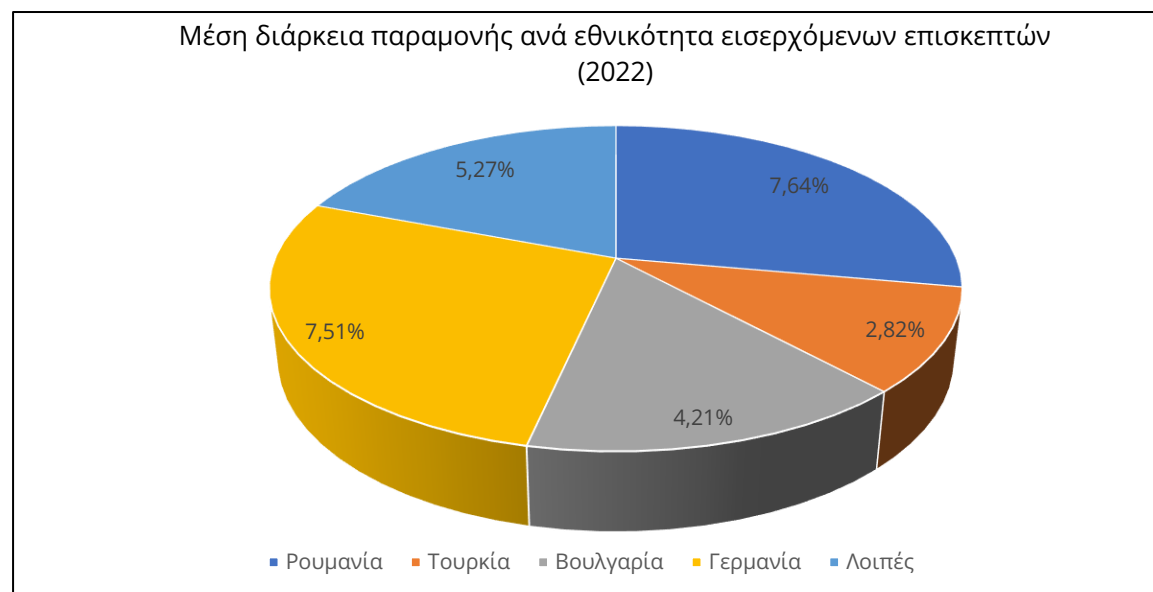
Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, Ελληνικός Τουρισμός 2030, Σχέδια Δράσης, Περιφέρεια ΑΜΘ

Γράφημα: Ποσοστιαία κατανομή διανυκτερεύσεων ανά Περιφερειακή Ενότητα

Πηγή: Έρευνα Συνόρων της ΤτΕ, Επεξεργασία INSETI Intelligence

Γράφημα: Μέση διάρκεια παραμονής ανά εθνικότητα εισερχόμενων επισκεπτών

Πηγή: Έρευνα Συνόρων της ΤτΕ, Επεξεργασία INSETI Intelligence

6.4 Διαβούλευση

Επισυνάπτεται σε ξεχωριστό τεύχος

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΘΡΑΚΗ»

**Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

